

Käesolev tekst on üksnes dokumenteerimisvahend ning sel ei ole mingit õiguslikku mõju. Liidu institutsioonid ei vastuta selle teksti sisu eest. Asjakohaste õigusaktide autentset versioonid, sealhulgas nende preambulid, on avaldatud Euroopa Liidu Teatajas ning on kättesaadavad EUR-Lexi veebisaidil. Need ametlikud tekstid on vahetult kättesaadavad käesolevasse dokumenti lisatud linkide kaudu

► **B****KOOSTÖÖLEPING**

ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel, millele on alla kirjutatud Cotonous 23. juunil 2000

(EÜT L 317, 15.12.2000, lk 3)

Muudetud:

		Euroopa Liidu Teataja		
		nr	lehekülg	kuupäev
► <u>M1</u>	Decision No 1/2003 of the ACP-EC Council of Ministers of 16 May 2003 (*)	L 141	25	7.6.2003
► <u>M2</u>	AKV-EÜ ministrite nõukogu otsus nr 2/2004, 30. juuni 2004	L 297	18	22.9.2004
► <u>M3</u>	Agreement in the form of an exchange of letters between the European Community and Barbados, Belize, the Republic of Congo, Fiji, the Cooperative Republic of Guyana, the Republic of Côte d'Ivoire, Jamaica, the Republic of Kenya, the Republic of Madagascar, the Republic of Malawi, the Republic of Mauritius, the Republic of Suriname, Saint Christopher and Nevis, the Kingdom of Swaziland, the United Republic of Tanzania, the Republic of Trinidad and Tobago, the Republic of Uganda, the Republic of Zambia and the Republic of Zimbabwe on the accession of the Republic of Mozambique to Protocol No 3 on ACP sugar of Annex V to the ACP-EC Partnership Agreement (*)	L 356	2	1.12.2004
► <u>M4</u>	Leping, millega muudetakse koostöölepingut ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel, millele on alla kirjutatud Cotonous 23. juunil 2000	L 209	27	11.8.2005
► <u>M5</u>	AKV-EÜ Ministrite nõukogu otsus nr 1/2006, 2. juuni 2006	L 247	22	9.9.2006
► <u>M6</u>	AKV-EÜ ministrite nõukogu otsus nr 4/2007, 20. detsember 2007	L 25	11	30.1.2008
► <u>M7</u>	AKV-EÜ ministrite nõukogu otsus nr 1/2008, 13. juuni 2008	L 171	63	1.7.2008
► <u>M8</u>	AKV-EÜ ministrite nõukogu otsus nr 3/2008, 15. detsember 2008	L 352	59	31.12.2008
► <u>M9</u>	AKV-EÜ ministrite nõukogu otsus nr 1/2009, 29. mai 2009	L 168	48	30.6.2009
► <u>M10</u>	Leping, millega muudetakse teist korda partnerluslepingut ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa ühenduse ja selle liikmesriikide vahel, millele on alla kirjutatud 23. juunil 2000 Cotonous ja mida on muudetud esimest korda 25. juunil 2005 Luxembourgis	L 287	3	4.11.2010
► <u>M11</u>	AKV-ELi ministrite nõukogu otsus nr 1/2012, 15. juuni 2012	L 174	27	4.7.2012

(*) Käesolevat akti ei ole eesti keeles avaldatud.

▶ <u>M12</u>	AKV-ELi ministrite nõukogu otsus nr 1/2013, 7. juuni 2013	L 173	67	26.6.2013
▶ <u>M13</u>	AKV-ELi ministrite nõukogu otsus nr 1/2014, 20. juuni 2014	L 196	40	3.7.2014
▶ <u>M14</u>	AKV-ELi suursaadikute komitee otsus nr 3/2016, 12. juuli 2016	L 192	77	16.7.2016
▶ <u>M15</u>	AKV-ELi ministrite nõukogu otsus nr 1/2018, 31. mai 2018	L 148	7	13.6.2018

▼B**KOOSTÖÖLEPING**

ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel, millele on alla kirjutatud Cotonous 23. juunil 2000

SISUKORD

PREAMBUL

1 OSA:	ÜLDSÄTTED
I jaotis:	Eesmärgid, põhimõtted ja osalejad
1. peatükk.	Eesmärgid ja põhimõtted
2. peatükk.	Koostöös osalejad
II jaotis:	Poliitiline tahk
2. OSA:	INSTITUTSIOONILISED SÄTTED
3. OSA:	KOOSTÖÖKAVAD
I jaotis:	Arengukavad
1. peatükk.	Üldraamistik
2. peatükk.	Toetatavad valdkonnad
1. jagu	Majanduse areng
2. jagu.	Ühiskonna ja inimese areng
3. jagu.	Piirkondlik koostöö ja integratsioon
4. jagu.	Valdkondlikud ja valdkondadevahelised küsimused
II jaotis:	Majandus- ja kaubanduskoostöö
1. peatükk.	Eesmärgid ja põhimõtted
2. peatükk.	Uus kauplemisskord
3. peatükk.	Koostöö rahvusvahelistel foorumitel
4. peatükk.	Teenuskaubandus
5. peatükk.	Kaubandusega seotud valdkonnad
6. peatükk.	Koostöö muudes valdkondades
4. OSA:	KOOSTÖÖ ARENGU RAHASTAMISE VALLAS
I jaotis:	Üldsätted
1. peatükk.	Eesmärgid, põhimõtted, suunised ja abikõlblikkus
2. peatükk.	Rahastamise ulatus ja laad
II jaotis:	Rahanduskoostöö
1. peatükk.	Rahalised vahendid
2. peatükk.	Abi võlakergenduste ja valdkondlike ümberkorralduste alal

▼B

3. osa.	Abi väliste vapustuste korral
4. peatükk.	Valdkondlike tegevuspõhimõtete toetamine
5. peatükk.	Väikeprojektid ja detsentraliseeritud koostöö
6. peatükk.	Humanitaar- ja hädaabi ning hädaolukorrajärgne abi
7. peatükk.	Investeermise ja erasektori arengu toetamine
III jaotis:	Tehniline koostöö
IV jaotis:	Menetlused ja juhtimissüsteemid
5. OSA:	AKV VÄHIM ARENENUD, RASKESTI LIGIPÄÄSETAVOID JA SAARERIIKE KÄSITLEVAD ÜLDSÄTTED
1. peatükk.	Üldsätted
2. peatükk.	AKV vähim arenenud riigid
3. peatükk.	AKV raskesti ligipääsetavad riigid
4. peatükk.	AKV saareriigid
6. OSA:	LÖPPSÄTTED

▼B**PREAMBUL**

VÕTTES ARVESSE ühelt poolt Euroopa Ühenduse asutamislepingut ja teiselt poolt Georgetowni kokkulepet, millega loodi Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide (AKV) rühm,

KINNITADES oma tahet teha koostööd selliste eesmärkide saavutamiseks nagu vaesuse väljajuurimine, püsiv areng ja AKV riikide järkjärguline integreerumine maailmamajandusse,

TÕENDADES oma otsust anda koostööga oluline panus AKV riikide majanduse, ühiskonna ja kultuuri arengusse ning nende riikide elanike heaolu suurendamisse, aidates neil toime tulla globaliseerumise probleemidega ja tugevdades AKV-ELi koostööd, et globaliseerumine hõlmaks ühiskonda suuremal määral,

VEEL KORD KINNITADES soovi taaselustada oma erilisi sidemeid ning tugevdada tervikliku ja ühitatud lähenemisviisi abil koostööd, mis põhineb poliitilisel dialoogil, arengualasel koostööl ning majandus- ja kaubandussidemetel,

TUNNUSTADES, et poliitiline keskkond, mis tagab rahu, julgeoleku ja püsivuse ning inimõiguste ja demokraatia ning õigusriigi põhimõtete austamise ja hea valitsemistava, luuakse pikaajalise arenguga; tunnustades, et sellise keskkonna loomine on peamiselt asjaomaste riikide ülesanne,

TUNNUSTADES, et usaldusväärne ja püsiv majanduspoliitika on arengu eelduseks,

VIIDATES Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja põhimõtetele ja pidades silmas inimõiguste ülddeklaratsiooni, 1993. aasta inimõiguste Viini konverentsi järeldusi, kodaniku- ja poliitiliste õiguste pakti ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste pakti, lapse õiguste konventsiooni, naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni, rassilise diskrimineerimise kõikide vormide likvideerimise rahvusvahelist konventsiooni, 1949. aasta Genfi konventsiooni ja muid rahvusvahelise humanitaarõiguse dokumente, 1954. aasta kodakondsuseta isikute seisundi konventsiooni, 1951. aasta pagulasseisundi Genfi konventsiooni ja 1967. aasta pagulasseisundi New Yorgi protokollid,

ARVESTADES inimõiguste ja põhivabaduste kaitse Euroopa Nõukogu konventsiooni, inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika hartat ja inimõiguste Ameerika konventsiooni kui nende piirkondade head panust, mis edendab inimõiguste austamist Euroopa Liidus ja AKV riikides,

▼M4

VEEL KORD KINNITADES, et rahvusvahelisele üldsusele muret valmistavad kõige raskemad kuriteod ei või jääda karistamata ning et tuleb tagada nende eest süüdistuse esitamine riigi tasandil meetmete võtmise ja ülemaailmse koostöö tugevdamise kaudu,

ARVESTADES, et Rahvusvahelise Kriminaalkohtu loomine ja tõhus toimimine on oluline samm rahu ja rahvusvahelise õigusemõistmise tagamisel,

▼ M10

MEENUTADES AKV riikide riigipeade ja valitsusjuhtide deklaratsioonide järjekorras tippkohtumistel,

ARVESTADES, et ÜRO peaassamblees 2000. aastal vastu võetud Millenniumi deklaratsioonist tulenevad millenniumi arengueesmärgid, eelkõige äärmise vaesuse ja nälja kaotamine, samuti ÜRO konverentsidel kooskõlastatud arengueesmärgid ja -põhimõtted loovad selge tulevikukujutluse ja peavad tugevdama AKV-EL käesoleva lepingu alusel tehtavat koostööd; tunnistades, et Euroopa Liit ja AKV riigid peavad tegema koostööd, et saavutada kiiremini aastatuhande arengueesmärgid,

TOETADES Roomas algatatud ja Pariisis kinnitatud abi tõhustamise tegevuskava, mille alusel koostati Accra tegevuskava,

PÕÖRATES erilist tähelepanu tähtsamatel ÜRO ja muudel rahvusvahelistel konverentsidel antud lubadustele ja püstitatud eesmärkidele ning tunnistades vajadust võtta edasisi meetmeid neil kohtumistel seatud eesmärkide saavutamiseks ja väljatöötatud tegevuskavade rakendamiseks,

MÕISTES kliimamuutusest tulenevaid tõsiseid ülemaailmseid keskkonnaprobleeme ning olles sügavalt mures selle pärast, et kõige haavatavamad elanikkonnarühmad elavad arenguriikides, eelkõige AKV vähim arenenud riikides ja väikestes saareriikides, kus kliimamuutusega seotud nähtused, nagu meretaseme tõus, rannikuala erosioon, üleujutused, põud ja kõrbestumine ohustavad elatusvahendeid ja säästvat arengut,

▼ B

SOOVIDES austada töötajate põhiõigusi Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni asjakohastes konventsioonides sätestatud põhimõtete alusel,

TULETADES MEELDE Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames võetud kohustusi,

ON OTSUSTANUD SÕLMIDA KÄESOLEVA LEPINGU.

1. OSA

ÜLDSÄTTED

I JAOTIS

EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED JA OSALEJAD

1. PEATÜKK

Eesmärgid ja põhimõtted*Artikkel 1***Koostöö eesmärgid**

Käesolevaga sõlmivad ühelt poolt ühendus ja selle liikmesriigid ning teiselt poolt AKV riigid, edaspidi "lepinguosalised", käesoleva lepingu, et soodustada ja kiirendada AKV riikide majanduse, kultuuri ja ühiskonna arengut eesmärgiga toetada rahu ja julgeolekut ning edendada püsivat ja demokraatlikku poliitilist keskkonda.

▼ B

Koostöö keskendub vaesuse vähendamisele ja selle lõplikule väljajuurimisele koos selliste eesmärkidega nagu püsiv areng ja AKV riikide järkjärguline integreerumine maailmamajandusse.

▼ M10

Neist eesmärkidest ja lepinguosaliste rahvusvahelistest kohustustest, sealhulgas aastatuhande arengueesmärkidest juhitudakse kõikides arengukavades ja neid püütakse saavutada tervikliku lähenemisviisi abil, mis võtab ühtlasi arvesse arengu poliitilisi, majanduslikke, ühiskondlikke, kultuurilisi ja keskkonnavalaseid aspekte. Kõikide AKV riikide poolt vastuvõetud arengukavad toetuvad koostööle.

Püsiv majandusareng, erasektori arendamine, tööhõive suurendamine ja juurdepääsu parandamine tootmisvahenditele on selle koostöö osa. Toetatakse üksikisikute õiguste austamist ja põhivajaduste rahuldamist, ühiskonna arengu edendamist ja tingimuste loomist arengu saavutuste õiglaseks jaotamiseks. Soodustatakse ja toetatakse sellist piirkondade ja allpiirkondade integreerumist, mis kiirendavad AKV riikide kaubanduse ja erainvesteeringute integreerumist maailmamajandusse. Arengus osalejate suutlikkuse suurendamine ning ühiskonna ühtekuuluvuseks, demokraatliku ühiskonna ja turumajanduse toimimiseks ja toimeka ning korrastatud kodanikuühiskonna tekkeks vajaliku institutsioonilise raamistiku parandamine on sellise lähenemisviisi lahutamatu osa. Kava-kindlalt võetakse arvesse naiste olukorda ja soolise võrdõiguslikkuse küsimusi kõikides valdkondades – poliitilises, majanduslikus ja ühiskondlikus elus. Loodusvarade ja keskkonna säästva kasutamise, sealhulgas kliimamuutusega arvestamise põhimõtteid kohaldatakse ja võetakse arvesse kõikidel partnerluse tasanditel.

*Artikkel 2***Aluspõhimõtted**

AKV-EÜ koostöös, mis põhineb õiguslikult siduval süsteemil ja ühisinstitutsioonide olemasolul, juhitudakse rahvusvahelisel tasandil kokku lepitud abi tõhustamise tegevuskavast, mis käsitleb isevastutust, vastavusse viimist, ühtlustamist, tulemuste saavutamisele suunatud abi haldamist ja vastastikust aruandlust, ja see toimub järgmiste aluspõhimõtete kohaselt:

- partnerite võrdsus ja isevastutus arengukavades: partnerluse eesmärkide saavutamiseks piiritlevad AKV riigid oma majanduse ja ühiskonna arengukavad täiesti iseseisvalt, võttes asjakohaselt arvesse artiklis 9 kirjeldatud olulisi ja põhilisi osi; partnerlus soodustab asjaomaste riikide ja elanikkonna isevastutust arengukavades; Euroopa Liidu arengupartnerid viivad oma kavad vastavusse kõnealuste arengustrateegiatega;
- osalemine: lisaks keskvalitsusele kui põhilisele partnerile võivad partnerluses osaleda AKV riikide parlamendid ja kohalikud omavalitsused ning mitmesugused muud osalejad, et soodustada kõikide ühiskonna osade, sealhulgas erasektori ja kodanikuühiskonna organisatsioonide integreerumist poliitilise, majandusliku ja ühiskondliku elu peavoolu;

▼ M10

- dialoogi keskne roll ja vastastikuste kohustuste täitmine ning vastastikune aruandlus: kohustused, mis lepinguosalisel on võtnud dialoogi käigus, on nende partnerluses ja koostöösuhetes kesksel kohal; lepinguosalisel teevad rahastajate tegevuse vastavusse viimiseks ja ühtlustamiseks vajalike menetluste kindlaksmääramisel ja rakendamisel tihedat koostööd, et tagada AKV riikide aktiivne osalus neis menetlustes;
- eristamine ja piirkondadeks jaotamine: koostöö kord ja prioriteetid varieeruvad sõltuvalt partneri arengutasemest, vajadustest, tulemuslikkusest ja pikaajalisest arengukavast. Vähim arenenud riikidele võimaldatakse erikohtlemist. Sisemaariikide ja saareriikide haavatavust võetakse arvesse. Erilist tähelepanu pööratakse piirkondlikule integratsioonile, sh mandriülesele integratsioonile.

▼ B*Artikkel 3***Käesoleva lepingu eesmärkide saavutamine**

Iga lepinguosaline võtab kõik asjakohased käesoleva lepinguga seotud vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmine ja hõlbustada lepingu eesmärkide saavutamist. Nad hoiduvad kõikidest meetmetest, mis võivad neid eesmärke ohustada.

2. PEATÜKK**Koostöös osalejad****▼ M10***Artikkel 4***Üldpõhimõtted**

AKV riigid piiritlevad oma majanduse ja ühiskonna arengu põhimõtted, kavad ja mudelid täiesti iseseisvalt. Nad töötavad koostöös ühendusega välja käesoleva lepingu kohased koostöökavad. Lepinguosalisel tunnustavad siiski ka valitsusväliste osalejate, AKV riikide parlamentide ja detsentraliseeritud kohalike omavalitsuste täiendavat rolli arengus ja nende võimalikku panust sellesse, eelkõige riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Selleks antakse valitsusvälistele osalejatele, AKV riikide parlamentidele ja detsentraliseeritud kohalikele omavalitsustele käesolevas lepingus sätestatud tingimustel ja vajaduse korral:

- teavet koostööpõhimõtete, -strateegiate ja -prioriteetide kohta, eelkõige nendega seotud või neid otse mõjutavates valdkondades, ja poliitilist dialoogi käsitlevat teavet;
- toetust, et suurendada kõnealuste osalejate suutlikkust määrava tähtsusega valdkondades, eelkõige korraldamise ja esindamise alal ning konsulteerimismehhanismide, sealhulgas suhtlus- ja dialoogikanalite väljatöötamise alal, ja edendada strateegilisi liite.

▼ M10

Valitsusvälistele osalejatele ja detsentraliseeritud kohalikele omavalitsustele antakse vajaduse korral:

- rahalised vahendid käesolevas lepingus sätestatud tingimustel, et toetada kohalikku arengut;
- võimalus osaleda koostööprojektide ja -kavade rakendamisel valdkondades, mis on nendega seotud või kus neil on suhteline eelis.

▼ B*Artikkel 5*

T e a v e

Koostööga toetatakse tegevust, mille eesmärk on anda rohkem teavet ja suurendada teadlikkust AKV-ELi koostöö põhijoonte kohta. Samuti on koostöö eesmärk:

- edendada AKV ja ELi osalejate koostöösuhteid ning nendevahelisi sidemeid;
- tugevdada koostöövõrke ning oskusteabe ja kogemuste vahetamist osalejate vahel.

Artikkel 6

M õ i s t e d

▼ M10

1. Koostöös osalejateks on:

- a) riiklikud osalejad (kohalikud, piirkondlikud ja riiklikud), sh AKV riikide parlamendid;
- b) AKV riikide piirkondlikud organisatsioonid ja Aafrika Liit; käesolevas lepingus hõlmab piirkondlike organisatsioonide või tasandite mõiste ka allpiirkondlikke organisatsioone või tasandeid;
- c) valitsusvälised osalejad:
 - erasektor;
 - majandus- ja sotsiaalpartnerid, sealhulgas ametiühingud;
 - kodanikuühiskond kõigis oma vormides vastavalt rahvuslikule omapärale.;

▼ B

2. See, kas lepinguosalised tunnustavad valitsusväliseid osalejaid, sõltub sellest, kuidas need vastavad elanikkonna vajadustele, nende erioskustest ja sellest, kas nende korraldus ja juhtimine on demokraatlik ja läbipaistev.

▼B*Artikkel 7*

Suutlikkuse suurendamine

Kodanikuühiskonna panust arengusse saab suurendada ühiskondlike organisatsioonide ja valitsusväliste mittetulundusorganisatsioonide tugevdamise kaudu kõikides koostöövaldkondades. Selleks on vaja:

- edendada ja toetada selliste organisatsioonide loomist ja arengut;
- seada sisse kord selliste organisatsioonide kaasamiseks arengustrateegiate koostamise, rakendamise ja hindamise.

II JAOTIS

POLIITILINE TAHK

▼M10*Artikkel 8*

Poliitiline dialoog

1. Lepinguosalised osalevad korrapäraselt igakülgses, tasakaalustatud ja põhjalikus poliitilises dialoogis, mille tulemuseks on mõlemapoolsed kohustused.

2. Selle dialoogi eesmärk on vahetada teavet, parandada üksteise-mõistmist ja hõlbustada prioriteetide ja ühiste ajakavade kohta tehtavaid kokkuleppeid, eelkõige tunnustades olemasolevaid seoseid lepinguosaliste suhete erinevate tahkude ja käesolevas lepingus sätestatud koostöövaldkondade vahel. Dialoog hõlbustab konsulteerimist ja tugevdab lepinguosaliste vahelist koostööd rahvusvahelistel foorumitel ning edendab ja toetab tõelise mitmepoolsuse süsteemi. Dialoogi eesmärk on samuti vältida selliste olukordade teket, kus üks lepinguosaline võib pidada vajalikuks tugineda lepingu täitmatajätmist käsitlevale tingimusele.

3. Dialoog hõlmab kõiki käesolevas lepingus sätestatud eesmärke ning ühiseid, üldisi või piirkonnale huvi pakkuvaid küsimusi, sealhulgas piirkondlikku ja mandriülest integratsiooni käsitlevaid teemasid. Dialoog aitab lepinguosalistel toetada rahu, julgeolekut ja stabiilsust ning edendada stabiilset ja demokraatlikku poliitilist keskkonda. See hõlmab koostöökavasid, sealhulgas abi tõhustamise tegevuskava, ning üldisi ja valdkondlikke tegevuspõhimõtteid, sealhulgas keskkonna, kliimamuutuse, soolise võrdõiguslikkuse, migratsiooni ja kultuuripärandiga seotud küsimusi. Samuti käsitletakse selle käigus lepinguosaliste üldisi ja valdkondlikke tegevuspõhimõtteid, mis võivad mõjutada arengukoostöö eesmärkide saavutamist.

4. Dialoog keskendub muu hulgas vastastikust huvi pakkuvatele või käesoleva lepingu eesmärkide saavutamise seisukohast üldist tähtsust omavatele poliitilistele eriküsimustele, nagu relvakaubandus, liigsed sõjanduskulud, uimastid, organiseeritud kuritegevus või lapstööjõud või igasugune diskrimineerimine, näiteks rassi, nahavärvi, soo, keele, usu, poliitiliste või muude vaadete, rahvuse või sotsiaalse päritolu, varandusliku, sünnijärgse või muu seisundi pärast. Dialoog hõlmab ka inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtete ning hea valitsemistava austamisega seotud arengu korrapäraselt hindamist.

▼ M10

5. Dialoogis on tähtsal kohal nii üldised tegevuspõhimõtted, mille eesmärk on edendada rahu ning ära hoida, suunata ja lahendada vägi-valdseid konflikte, kui ka vajadus võtta koostöö eelisalade määramisel täielikult arvesse püsiva rahu ja demokraatia eesmärki. Vajaduse korral kaasatakse dialoogi täielikult AKV riikide asjaomased piirkondlikud organisatsioonid ja Aafrika Liit.

6. Dialoog toimub paindlikult. See on vajadust mööda kas ametlik või mitteametlik ja toimub sobivas vormis nii institutsioonide raames kui ka väljaspool seda, nagu AKV rühm, parlamentaarne ühisassamblee, ning asjakohasel tasandil, sealhulgas riigi, piirkonna, mandri või kõiki AKV riike hõlmaval tasandil.

7. Dialoogi kaasatakse piirkondlikud organisatsioonid ning kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajad ning vajaduse korral AKV riikide parlamendid.

8. Vajaduse korral ning selleks, et vältida olukordi, kus lepinguosaline võib pidada vajalikuks tugineda artiklits 96 määratletud nõupidamismenetlustele, tuleb pidada süstemaatiline ja ametlik olulisi osi käsitlev dialoog vastavalt VII lisas toodud eeskirjadele.

▼ B*Artikkel 9***▼ M4**

Olulised osad, mis hõlmavad inimõigusi, demokraatia ja õigusriigi põhimõtteid, ning põhiosa, mis hõlmab head valitsemistava

▼ B

1. Koostööga püütakse saavutada jätkuv areng, mis keskendub inimesele kui arengu peamisele liikumapanevale jõule ja arengust kasu saajale; see eeldab kõikide inimõiguste austamist ja edendamist.

Kõikide inimõiguste ja põhivabaduste, sealhulgas põhiliste sotsiaalsete õiguste austamine, õigusriigile rajatud demokraatia ning läbipaistev ja vastutustundlik valitsemine on jätkuva arengu lahutamatu osa.

2. Lepinguosalised võtavad arvesse oma rahvusvahelisi kohustusi ja kokkuleppeid inimõiguste austamise vallas. Nad kinnitavad veel kord, et austavad sügavalt inimväärikust ja inimõigusi, millele on õigus üksikisikutel ja rahvastel. Inimõigused on ülemaailmsed, jagamatud ja omavahel seotud. Lepinguosalised kohustuvad edendama ja kaitsma kõiki põhivabadusi ja inimõigusi, olgu need siis kodanikuõigused ja poliitilised õigused või majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused. Seoses sellega kinnitavad lepinguosalised veel kord meeste ja naiste võrdõiguslikkust.

▼B

Lepinguosalised kinnitavad, et demokraatia edendamine, areng ning põhivabaduste ja inimõiguste kaitse on omavahel seotud ja tugevdavad üksteist. Demokraatia põhimõtted on üldtunnustatud põhimõtted, mis on riigikorralduse aluseks, et tagada võimu õiguspärasus, põhiseaduslikkus, seadusandlikkus ja haldussüsteemis toimuva seaduslikkus ja osalemismehhanismide olemasolu. Üldtunnustatud põhimõtete alusel arendab iga riik oma demokraatlikku kultuuri.

Valitsuse struktuur ja eri võimuorganite eelisõigused peavad rajanema õigusriigil, mis tähendab eelkõige tõhusaid ja kättesaadavaid õiguskaitsevahendeid, seaduse ees võrdsust tagavat sõltumatut õigussüsteemi ja täielikult õiguspärasest täitevvõimu.

Inimõiguste ja demokraatia ning õigusriigi põhimõtete austamine, millel rajaneb AKV-ELi koostöö, on lepinguosaliste sise- ja välispoliitika alus ning käesoleva lepingu oluline osa.

3. Inimõigusi ja demokraatia ning õigusriigi põhimõtteid toetavas poliitilises ja institutsioonilises keskkonnas tähendab hea valitsemistava inimeste, loodusvarade, majanduslike ja rahaliste vahendite selget ja vastutustundlikku juhtimiskorda, et saavutada tasakaalustatud ja jätkuv areng. See eeldab selget otsustamiskorda ametiasutustes, kontrollitavaid ja vastutustundlikke asutusi, õiguse ülimuslikkust vahendite haldamisel ja jaotamisel ning suutlikkuse suurendamist, et välja töötada ja rakendada selliseid meetmeid, millega vältida korrupsiooni ja võidelda selle vastu.

▼M10

Hea valitsemistava, millel rajaneb AKV-ELi partnerlus, on lepinguosaliste sise- ja välispoliitika alus ja käesoleva lepingu põhiosa. Lepinguosalised on ühel meelel selles, et artiklis 97 osutatud rasked korrupsioonijuhtumid, sealhulgas neid põhjustavad altkäemaksuandmised, kujutavad endast selle põhiosa rikkumist.

▼B

4. Koostööga toetatakse tegusalt inimõiguste ja demokraatia edendamist, õigusriigi tugevdamist ja head valitsemistava.

Need valdkonnad moodustavad poliitilise dialoogi olulise teema. Selle dialoogi raames pööravad lepinguosalised erilist tähelepanu käimasolevatele muutustele ja saavutatud edu jätkumisele. Selle korrapärasel hindamisel võetakse arvesse iga riigi majanduslikku, sotsiaalset, kultuurilist ja ajaloolist tausta.

Need valdkonnad on esmatahtsad ka arengukavade toetamisel. Asjaomase riigi ja ühenduse vahel kokkulepitud kavade raames annab ühendus abi poliitika, asutuste ja õiguse ümberkujundamiseks ning avaliku ja erasektori osalejate ja kodanikuühiskonna suutlikkuse suurendamiseks.

▼ M10

Käesolevas artiklis määratletud olulised osad ja põhiosa kehtivad võrdsest nii AKV riikide kui ka Euroopa Liidu ja tema liikmesriikide suhtes.

▼ B*Artikkel 10*

Poliitilise keskkonna muud osad

1. Lepinguosalised käsitlevad püsiva ja demokraatliku poliitilise keskkonna säilitamist ja tugevdamist toetavatena järgmisi tegureid:

— jätkuv ja tasakaalustatud areng, mis hõlmab muu hulgas juurdepääsu tootmisressurssidele, hädavajalikele teenustele ja õigusemõistmisele;

▼ M10

— vajaduse korral AKV riikide parlamentide, detsentraliseeritud kohalike omavalitsuste ning toimeka ning korrastatud kodanikuühiskonna ja erasektori suurem kaasatus.

▼ B

2. Lepinguosalised tunnustavad, et ► **M10** sotsiaalse turumajanduse ◀ põhimõtted, mida toetavad selged ja arusaadavad konkurentsieeskirjad ning usaldusväärne majandus- ja sotsiaalpoliitika, aitavad kaasa koostöö eesmärkide saavutamisele.

▼ M10*Artikkel 11*

Rahu tagamise põhimõtted, konfliktide vältimine ja lahendamine, meetmed ebakindlates olukordades

1. Lepinguosalised tunnustavad, et ilma arenguta ja vaesuse vähendamiseta ei ole püsivat rahu ja julgeolekut ning ilma rahu ja julgeolekuta ei ole püsivat arengut. Lepinguosalised rakendavad partnerluse raames rahu tagamise ning konfliktide vältimise ja lahendamise ning inimeste turvalisuse tagamise ja ebakindlate olukordade lahendamise tegusaid, ulatuslikke ja terviklikke põhimõtteid. Need peavad rajanema isevastutusel ja keskendumal eelkõige riikide, piirkondade ja kogu mandri suutlikkuse suurendamisele ja vägivaldsete konfliktide vältimisele juba nende algusjärgus, tegeledes sihikindlalt konflikti algpõhjustega, sealhulgas vaesusega, ja ühendades selleks sobival viisil kõik olemasolevad vahendid.

Lepinguosalised tunnustavad, et tegelda tuleb uute ja suurenevate julgeolekuohtudega, nagu organiseeritud kuritegevus, piraatlus, inim-, narko- ja relvakaubandus. Arvesse tuleb võtta ka mõju, mida avaldavad ülemaailmsed probleemid, nagu rahvusvaheliste finantsturgude vapustused, kliimamuutus ja pandeemiad.

Lepinguosalised rõhutavad piirkondlike organisatsioonide tähtsust rahu tagamisel ning konfliktide vältimisel ja lahendamisel ning uute või suurenevate julgeolekuohtudega võitlemisel, mille eest vastutab Aafrikas peamiselt Aafrika Liit.

▼ **M10**

2. Julgeoleku ja arengu vastastikune sõltuvus määrab rahu tagamise, konfliktide vältimise ja lahendamise meetmed, mis hõlmavad lühi- ja pikaajalisi meetmeid, sealhulgas kriisiohjamist ja muid meetmeid. Uute või suurenevate julgeolekuohtudega võitlemiseks võetavad meetmed toetavad muu hulgas korrakaitset, sealhulgas piirikontrollialast koostööd, rahvusvahelise tarneahela turvalisuse suurendamist ning õhu-, mere- ja maanteetranspordi kaitsemeetmete täiustamist.

Rahu tagamise ning konfliktide vältimise ja lahendamise meetmed hõlmavad eelkõige abi, et tasakaalustada ühiskonna kõikide osade poliitilisi, majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilaseid võimalusi, suurendada demokraatia õiguspärasust ja valitsemise tõhusust, luua mõjusad mehhanismid eri rühmade huvide rahumeelseks ühitamiseks, tagada naiste aktiivsem osalus, ületada ühiskonda osadeks jaotavad lõhed ning rajada toimekas ja korrastatud kodanikuühiskond. Sellega seoses tuleb erilist tähelepanu pöörata konfliktide vältimisele kaasaaitavate varajase hoiatamise süsteemide ja rahu tagamise mehhanismide loomisele.

3. Asjakohaste meetmete hulka kuulub muu hulgas abi, mis antakse vahendamiseks, läbirääkimiseks ja lepitamiseks, ühiste ja nappide loodusvarade tõhusaks piirkondlikuks kasutamiseks, endiste võitlejate demobiliseerimiseks ja taasintegreerimiseks ühiskonda, lapssõdurite küsimuse ning naiste- ja lastevastase vägivalda probleemi lahendamiseks. Võetakse sobivad meetmed sõjanduskulude ja relvakaubanduse piiramiseks, sealhulgas abi kokkulepitud normide ja tegevusjuhendite edendamiseks ja kohaldamiseks ning konflikte õhutavate tegevuste vastu võitlemiseks.

3a. Seoses sellega pööratakse erilist tähelepanu võitlusele jalaväemüüride ja sõdadest mahajäänud lõhkekehade vastu ning väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku tootmise, edasiandmise, levitamise ja kogumise vastu, sealhulgas ebapiisavalt valvatud ja puudulikult hallatud varudele ja nende kontrollimatule levikule.

Lepinguosalised nõustuvad kooskõlastama, järgima ja täielikult täitma oma kohustusi, mis tulenevad kõikidest asjaomastest rahvusvahelistest konventsioonidest ja dokumentidest, ning kohustuvad tegema koostööd riigi, piirkonna ja mandri tasandil.

3b. Ühtlasi kohustuvad lepinguosalised tegema koostööd palgasõdurite tegevuse ärahoidmiseks vastavalt oma kõikidest asjaomastest rahvusvahelistest konventsioonidest ja dokumentidest tulenevatele kohustustele ning oma vastavatele õigus- ja haldusnormidele.

4. Ebakindlate olukordade strateegiliseks ja tõhusaks lahendamiseks jagavad lepinguosalised teavet ja hõlbustavad diplomaatilise, julgeoleku- ja arengukoostöö meetodeid loogiliselt kombineerides ennetavate meetmete rakendamist. Nad lepivad kokku viisis, kuidas kõige paremini suurendada riikide suutlikkust täita oma põhifunktsioone ja stimuleerida poliitilist tahet viia ellu reforme, järgides samal ajal isevastutuse põhimõtet. Ebakindlas olukorras on poliitiline dialoog eriti tähtis ning seda tuleb edasi arendada ja tugevdada.

▼ M10

5. Vägivaldsete konfliktide korral võtavad lepinguosalised kõik sobivad meetmed, et tõkestada vägivalda süvenemist, piirata selle levikut ja hõlbustada lahkhelide rahumeelset lahendamist. Erilist tähelepanu pööratakse sellele, et koostööks mõeldud rahalisi vahendeid kasutatakse koostööpõhimõtete ja eesmärkide kohaselt ja välditaks vahendite kõrvalesuunamist sõjalisel otstarbel.

6. Pärast konflikti lahendamist võtavad lepinguosalised kõik sobivad meetmed olukorra stabiliseerimiseks üleminekuajal, et hõlbustada tagasipöördumist vägivaldatu, stabiilse ja demokraatliku olukorra juurde. Lepinguosalised tagavad hädaabimeetmete, rehabilitatsiooni ja arengu-koostöö vaheliste vajalike seoste loomise.

7. Rahu ja rahvusvahelise õigusemõistmise tugevdamise eesmärgil kinnitavad lepinguosalised täiendavalt oma kavatsust:

— jagada Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi ratifitseerimiseks ja rakendamiseks vajalike õigusregulatsiooni kohanduste alaseid kogemusi ja

— võidelda rahvusvahelise kuritegevuse vastu vastavalt rahvusvahelisele õigusele, võttes arvesse Rooma statuuti.

Lepinguosalised püüavad astuda samme Rooma statuudi ning sellele vastavate dokumentide ratifitseerimise ja rakendamise suunas.

▼ M4*Artikkel 11a*

Võitlus terrorismiga

Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et mõistavad kindlalt hukka terrorismi ning kohustuvad sellega võitlema, tehes rahvusvahelist koostööd kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja ja rahvusvahelise õigusega, asjakohaste konventsioonide ja dokumentidega, eelkõige rakendades täielikult ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone 1373 (2001) ja 1456 (2003) ning muid asjakohaseid ÜRO resolutsioone. Selleks kavatsuvad lepinguosalised vahetada:

— informatsiooni terrorirühmituste ja nende tugivõrkude kohta ja

— arvamusi terrorismi vastu võitlemiseks kasutatavate vahendite ja meetodite kohta, sealhulgas tehnika ja koolituse osas, ning kogemusi terrorismi ennetamise teemal.

Artikkel 11b

Koostöö massihävitusrelvade leviku tõkestamisel

1. Lepinguosalised mõnavad, et massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levik nii valitsustele kui ka valitsusväliste osalistele kujutab endast üht suurimat ohtu rahvusvahelisele stabiilsusele ja julgeolekule.

▼ **M4**

Seetõttu soovivad lepinguosaliselised teha koostööd massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku piiramiseks ning sellesse panustada täites täielikult oma rahvusvahelistest desarmeerimist ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevatest lepingutest tulenevaid olemasolevaid kohustusi ja teisi vastavaid rahvusvahelisi kohustustusi ning rakendades neid siseriiklikult.

Lepinguosalised nõustuvad, et see nõue on käesoleva lepingu oluliseks osaks.

2. Lepinguosalised soovivad jätkata koostööd ning massihävitusrelvade leviku tõkestamise saavutamiseks:

- võtta meetmeid kõikide muude rahvusvaheliste dokumentide allkirjastamiseks, ratifitseerimiseks või nendega ühinemiseks ning nende täielikuks rakendamiseks,
- luua tõhusa riikliku ekspordikontrolli süsteemi, et kontrollida massihävitusrelvadega seotud kaupade ekspordi ja transiiti, mis hõlmab massihävitusrelvade lõppkasutuse kontrollimist kahese kasutusega tehnoloogiate puhul ning tõhusaid sanktsioone ekspordikontrolli sätete rikkumise eest.

Rahalist ja tehnilist abi massihävitusrelvade leviku tõkestamise alase koostöö valdkonnas antakse eri vahenditest, mis ei ole AKV-EL koostöö jaoks ette nähtud.

3. Lepinguosalised lepivad kokku regulaarse poliitilise dialoogi pidamises, mis kuulub nende selles valdkonnas tehtava koostöö juurde ning ühendab seda.

4. Kui lepinguosaline leiab pärast laiendatud poliitilise dialoogi pidamist, eriti pärast Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA), Keemiarelvade Keelustamise Organisatsiooni (OPCW) ja teiste asjaomaste mitmepoolsete institutsioonide aruannete alusel info saamist, et teine lepinguosaline ei ole täitnud lõikest 1 tulenevaid kohustusi, välja arvatud eriti pakilistel juhtudel, esitab ta teisele lepinguosalisele ning nii AKV kui EL ministrite nõukogule asjakohase informatsiooni, mille alusel on võimalik olukorda põhjalikult hinnata ning lepinguosalistele rahuldavat lahendust leida. Selleks kutsub ta teist lepinguosalist nõu pidama meetmete üle, mida asjaomane lepinguosaline on võtnud või kavatses võtta olukorra parandamiseks.

5. Nõupidamised toimuvad sellisel tasandil ja sellises vormis, mida peetakse lahenduse leidmiseks kõige sobivamaks.

Nõupidamised algavad hiljemalt 30 päeva pärast kutset ja kestavad vastastikku kokkulepitud aja, sõltuvalt kohustuse rikkumise laadist ja raskusest. Ühelgi juhul ei kesta nõupidamismenetluse alusel peetav dialoog üle 120 päeva.

6. Kui nõupidamistel ei jõuta mõlemale lepinguosalisele vastuvõetava lahenduseni, kui nõupidamisest keeldutakse või kui juhtum on eriti pakiline, võib võtta asjakohaseid meetmeid. Need meetmed tühistatakse niipea, kui nende võtmise põhjused on kõrvaldatud.

▼ **M10***Artikkel 12*

Ühenduse tegevuspõhimõtete järjepidevus ja nende mõju käesoleva lepingu rakendamisele.

Lepinguosalised on võtnud endale kohustuse tagada poliitikavaldkondade sidusus arenguga sihipärasel, strateegilisel ja partnerlusele suunatud meetodil ja tugevdada dialoogi poliitikavaldkondade arenguga sidususe teemal. Liit tunnustab, et liidu poliitikavaldkondadega (peale arengupoliitika) saab toetada AKV riikide arenguprioriteete kooskõlas käesoleva lepingu eesmärkidega. Seda arvesse võttes tugevdab liit kõnealuste poliitikavaldkondade sidusust, et saavutada käesoleva lepingu eesmärgid.

Kui ühendus kavatseb oma volitusi kasutades võtta mõne meetme, mis võib mõjutada AKV riikide huve seoses käesoleva lepingu eesmärkidega, teatab ta AKV riikide rühmale aegsasti oma kavatsustest, ilma et see piiraks artikli 96 kohaldamist. Selleks teavitab komisjon regulaarselt AKV riikide rühma sekretariaati kavandatud ettepanekutest ja edastab samal ajal talle ka selliste meetmete võtmise ettepaneku. Vajaduse korral võivad AKV riigid nõuda teavet omal algatusel.

Nende taotluse korral peetakse viivitamata nõu, et enne lõpliku otsuse tegemist oleks võimalik arvesse võtta kõnealuste meetmete mõju nende huvidele.

Pärast sellist nõupidamist võivad AKV riigid ja AKV riikide rühm veel kirjalikult ja võimalikult kiiresti teatada ühendusele oma huvidest ning teha muudatusettepanekuid, osutades sealjuures sellele, kuidas tuleks nende huve arvestada.

Kui ühendus ei nõustu AKV riikide ettepanekutega, teatab ta sellest neile niipea kui võimalik ja esitab oma põhjendused.

Samuti antakse AKV riikide rühmale piisavalt ja võimaluse korral eelnevalt teavet selliste otsuste jõustumise kohta.

▼ **B***Artikkel 13***Migratsioon**

1. Migratsiooni teemal toimub AKV-ELi koostöö raames põhjalik dialoog.

Lepinguosalised kinnitavad oma rahvusvahelise õiguse kohaselt kehtivaid kohustusi ja kokkuleppeid tagada inimõiguste austamine ja kõrvaldada igasugune diskrimineerimine päritolu, soo, rassi, keele ja usu põhjal.

2. Lepinguosalised leiavad üksmeelselt, et migratsiooniküsimustes tähendab koostöö nende territooriumil seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike õiglast kohtlemist, ühiskonda integreerimist, mille eesmärk on neile lepinguosaliste riikide kodanikega võrreldavate õiguste andmine ja kohustuste panemine, võrdse kohtlemise edendamist majanduslikus, ühiskondlikus ja kultuurielus ning rassismi ja ksenofoobia vastaste meetmete väljatöötamist.

▼B

3. Ükski liikmesriik ei diskrimineeri tema territooriumil seaduslikult töötavaid AKV riikide töölisi rahvuse tõttu töötingimuste, -tasu ja töölt vabastamise osas, võrreldes oma kodanikega. Samuti ei diskrimineeri ükski AKV riik liikmesriigi kodanikest töötajaid.

4. Lepinguosalised leiavad, et pikemas perspektiivis aitavad vaesuse vähendamise, elu- ja töötingimuste parandamise, töökohtade loomise ja koolituse arendamise kavad kaasa migratsiooni normaliseerumisele.

Arengukavades ning riiklikul ja piirkondlikul kavandamisel võtavad lepinguosalised arvesse migratsiooni struktuuri piiranguid, et toetada migrantide päritolupiirkondade majanduse ja ühiskonna arengut ning vähendada vaesust.

Riiklike ja piirkondlike koostöökavade kaudu toetab ühendus AKV kodanike koolitamist nende päritoluriigis, mõnes teises AKV riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis. Liikmesriigis koolitamise korral tagavad lepinguosalised, et see tegevus on suunatud AKV kodanike kutsealasele integreerimisele nende päritoluriigis.

Lepinguosalised koostavad koostöökavasid, et hõlbustada AKV riikide õpilaste juurdepääsu haridusele, eelkõige uue sidetehnoloogia kasutamise abil.

5. a) Poliitilise dialoogi raames uurib ministrite nõukogu ebaseadusliku sisserändega seotud küsimusi, et vajaduse korral kehtestada selle ennetamiseks vajalikud vahendid.

b) Seoses sellega lubavad lepinguosalised hoolitseda eelkõige selle eest, et üksikisikute õigusi ja väärikust austatakse kõikides menetlustes, mis on algatatud ebaseaduslike sisserändajate tagasisaatmiseks nende päritoluriikidesse. Seoses sellega lasevad asjaomased asutused sellistel sisserändajatel kasutada naasmiseks vajalikke haldusvõimalusi.

c) Lisaks sellele lepivad lepinguosalised kokku, et:

i) iga Euroopa Liidu liikmesriik on nõus kõikide oma ebaseaduslikult mõne AKV riigi territooriumil viibivate kodanike tagasisaatmise ja -võtmisega selle AKV riigi nõudel ja täiendavate formaalsusteta;

iga AKV riik on nõus kõikide oma ebaseaduslikult mõne Euroopa Liidu liikmesriigi territooriumil viibivate kodanike tagasisaatmise ja -võtmisega selle liikmesriigi nõudel ja täiendavate formaalsusteta.

Liikmesriigid ja AKV riigid annavad selleks oma kodanikele vajalikud isikudokumendid.

▼B

Euroopa Liidu liikmesriikide puhul kehtivad käesoleva alapunkti kohustused üksnes nende isikute suhtes, keda käsitletakse Euroopa Ühenduse asutamislepingu 2. deklaratsiooni kohaselt nende kodanikena ühenduse tähenduses. AKV riikide puhul kehtivad käesoleva alapunkti kohustused üksnes nende isikute suhtes, keda käsitletakse asjaomase riigi õigusüsteemi kohaselt nende kodanikena;

- ii) lepinguosalise taotlusel alustatakse AKV riikidega läbirääkimisi, et heas usus ja asjakohaseid rahvusvahelise õiguse norme vajalikul viisil arvesse võttes sõlmida kahepoolseid lepinguid, mis käsitlevad nende kodanike tagasivõtmise ja -saatmisega seotud erikohustusi. Kui mõni lepinguosaline seda vajalikuks peab, käsitlevad need lepingud ka kolmanda riigi kodanike ja kodakondsuseta isikute tagasivõtmise korda. Sellistes lepingutes sätestatakse selle korraga hõlmatud isikurühmi käsitlevad üksikasjad ning nende tagasivõtmise ja -saatmise üksikasjalikud eeskirjad.

AKV riikidele antakse nende lepingute rakendamiseks vajalikku abi.

- iii) käesoleva punkti c kohaldamisel tähendab mõiste “lepinguosalisel” ühendust, selle ükskõik millist liikmesriiki ja ükskõik millist AKV riiki.

2. OSA

INSTITUTSIOONILISED SÄTTED**▼M10***Artikkel 14*

Ühisinstitutsioonid

1. Käesoleva lepingu institutsioonid on ministrite nõukogu, suursaadikute komitee ja parlamentaarne ühisassamblee.

2. Ühisinstitutsioonid ja majanduspartnerluslepingute alusel loodud institutsioonid püüavad tagada teabe kooskõlastatuse, ühtsuse ja täiendavuse ning tõhusa ja vastastikuse vahetuse, ilma et see piiraks kehtivate või tulevaste majanduspartnerluslepingute asjaomaste sätete kohaldamist.

Artikkel 14a

Riigipeade ja valitsusjuhtide kohtumised

Lepinguosalised korraldavad riigipeade ja valitsusjuhtide kohtumisi, leppides ühiselt kokku nende asjakohases vormis.

▼B*Artikkel 15*

Ministrite nõukogu

1. Ministrite nõukogusse kuuluvad ühelt poolt Euroopa Liidu Nõukogu liikmed ja Euroopa Ühenduste Komisjoni liikmed ning teiselt poolt üks liige iga AKV riigi valitsusest.

Ministrite nõukogu eesistujaks on vaheldumisi Euroopa Liidu Nõukogu liige ja AKV riigi valitsuse liige.

▼M10

Ministrite nõukogu tuleb tavaliselt kokku kord aastas eesistuja algatusel ja alati, kui see on vajalik; selle vorm ja geograafiline koosseis olenevad käsitletavatest küsimustest. Kohtumistel toimuvad kõrgetasemelised konsultatsioonid lepinguosalistele erilist huvi pakkuvates küsimustes, täiendades tööd, mida tehakse artikli 38 kohaselt ühises ministrite kaubanduskomitees ja artikli 83 kohaselt AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitees, kes valmistavad ette ministrite nõukogu iga-aastase korralise kohtumise materjalid.

▼B

2. Ministrite nõukogu ülesanneteks on:

- a) juhtida poliitilist dialoogi;
- b) võtta vastu tegevussuuniseid ja käesoleva lepingu sätete rakendamiseks vajalikke otsuseid, eelkõige lepinguga sätestatud erivaldkondade või mõne muu asjakohaseks osutuva valdkonna arengukavade, samuti menetluste kohta;
- c) vaadata läbi ja lahendada kõik küsimused, mis võivad takistada käesoleva lepingu tõhusat ja tulemuslikku rakendamist või selle eesmärkide saavutamist;
- d) tagada nõupidamismehhanismide tõrgeteta toimimine.

3. Ministrite nõukogu teeb oma otsused lepinguosaliste ühisel kokkuleppel. Ministrite nõukogu on otsustusvõimeline üksnes siis, kui kohal on vähemalt pool Euroopa Liidu Nõukogu liikmetest, üks komisjoni liige ja kaks kolmandikku AKV riikide valitsusi esindavatest liikmetest. Iga ministrite nõukogu liige, kes ei saa ise kohale tulla, võib saata oma esindaja. Esindajal on kõik selle liikme õigused.

▼M10

Ministrite nõukogu võib teha lepinguosalistele siduvaid otsuseid ning esitada seisukohti, soovitusi ja arvamusi iga-aastasel korralisel kohtumisel või kirjaliku menetluse teel. Ministrite nõukogu esitab parlamentaarsele ühisassambleele kord aastas aruande lepingu rakendamise kohta. Ta uurib ja võtab arvesse parlamentaarsel ühisassambleel vastuvõetud seisukohti ja soovitusi.

▼B

Ministrite nõukogu juhib pidevalt dialoogi, mis toimub majanduspartnere ning töösuhte poolte ning muude AKV ja ELi kodanikuühiskonna liikmete vahel. Lisaks oma koosolekutele võib ta selleks korraldada nõupidamisi.

▼B

4. Ministrite nõukogu võib anda oma volitused edasi suursaadikute komiteele.
5. Ministrite nõukogu võtab vastu oma töökorra kuue kuu jooksul käesoleva lepingu jõustumisest.

Artikkel 16

Suursaadikute komitee

1. Suursaadikute komitee koosneb ühelt poolt iga liikmesriigi alalisest esindajast Euroopa Liidus ja komisjoni esindajast ning teiselt poolt iga AKV riigi Euroopa Liidus oleva esinduse juhatajast.

Suursaadikute komitee eesistujaks on vaheldumisi ühenduse määratud liikmesriigi alaline esindaja ja AKV riikide määratud AKV riigi esinduse juhataja.

2. Komitee abistab ministrite nõukogu tema ülesannete täitmisel ja täidab kõiki ülesandeid, mis nõukogu on talle usaldanud. Seoses sellega jälgib ta käesoleva lepingu rakendamist ja selles sätestatud eesmärkide saavutamist.

Suursaadikute komitee tuleb kokku korrapäraselt, eelkõige nõukogu istungite ettevalmistamiseks, ja siis, kui see osutub vajalikuks.

3. Komitee võtab vastu oma töökorra kuue kuu jooksul käesoleva lepingu jõustumisest.

Artikkel 17

Parlamentaarne ühisassamblee

1. Parlamentaarssesse ühisassambleesse kuulub võrdne arv ELi ja AKV esindajaid. Parlamentaarne ühisassamblee liikmed on ühelt poolt Euroopa Parlamendi liikmed ja teiselt poolt iga AKV riigi parlamendi liikmed või, kui see ei ole võimalik, siis iga AKV riigi parlamendi määratud esindajad. Parlamendi puudumise korral peab parlamentaarne ühisassamblee asjaomase AKV riigi esindaja osalemise eelnevalt heaks kiitma.

2. Parlamentaarne ühisassamblee kui nõuandva organi ülesanneteks on:

- edendada demokraatia arengut dialoogi ja nõupidamise kaudu,
- parandada üksteisemõistmist Euroopa Liidu ja AKV riikide rahvaste vahel ning suurendada üldsuse teadlikkust arenguküsimustes,

▼M10

- arutada arengu ja AKV-ELi partnerlusega seotud küsimusi, sealhulgas majanduspartnerluslepinguid, muid kaubanduskokkuleppeid, Euroopa Arengufondi ning riigi- ja piirkonnastrateegia dokumente. Selleks edastab komisjon kõnealused strateegiadokumendid teavitamiseks parlamentaarnele ühisassambleele,

▼ M10

— arutada käesoleva lepingu rakendamist käsitlevat ministrite nõukogu aastaaruannet ja võtta käesoleva lepingu eesmärkide saavutamiseks vastu seisukohti ja anda ministrite nõukogule soovitusi,

— toetada riikide parlamentide institutsioonilist arengut ja suurendada nende suutlikkust kooskõlas käesoleva lepingu artikli 33 lõikega 1.

3. Parlamentaarne ühisassamblee tuleb täiskoosseisus kokku kaks korda aastas, vaheldumisi Euroopa Liidus ja mõnes AKV riigis. Piirkondliku integratsiooni tugevdamiseks ja riikide parlamentide vahelise koostöö soodustamiseks korraldatakse ELi ja AKV riikide parlamendiliikmete kohtumisi piirkondlikul tasandil.

Piirkondlikud kohtumised korraldatakse käesoleva lepingu artikli 14 lõikes 2 sätestatud eesmärkide saavutamiseks.

▼ B

4. Parlamentaarne ühisassamblee võtab vastu oma töökorra kuue kuu jooksul käesoleva lepingu jõustumisest.

3. OSA

KOOSTÖÖKAVAD*Artikkel 18*

Koostöökavad põhinevad arengukavadel ja majandus- ning kaubanduskoostööl, mis on omavahel seotud ja üksteist täiendavad. Lepinguosalised tagavad, et mõlemas eespool nimetatud valdkonnas tehtavad pingutused tugevdavad vastastikku teineteist.

I JAOTIS

ARENGUKAVAD

1. PEATÜKK

Üldraamistik*Artikkel 19***Põhimõtted ja eesmärgid**

1. AKV-EÜ koostöö keskseteks eesmärkideks on vaesuse vähendamine ja selle lõplik väljajuurimine, jätkuv areng ja AKV riikide järkjärguline integreerumine maailmamajandusse. Seoses sellega kujundatakse koostöö raamistik ja suunad iga AKV riigi olude kohaselt ning nende abil soodustatakse kohalikku osalust majanduse ja ühiskonna reformimisel ning erasektori ja kodanikuühiskonna kaasamist arenguprotsessi.

▼ M10

2. Koostöös võetakse arengupõhimõtete aluseks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konverentside lõppotsused ning rahvusvahelisel tasandil kokkulepitud eesmärgid ja tegevuskavad ja nende järeelmeetmed. Koostöös võetakse arvesse ka rahvusvahelisi arengukoostöö eesmäärke ja

▼ M10

pööratakse erilist tähelepanu edu kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete näitajate kindlaksmääramisele. Lepinguosalised teevad koostööd, et saavutada kiiremini aastatuhande arengueesmärgid.

▼ B

3. Iga AKV riigi valitsus ja valitsusvälised osalejad algatavad nõupidamisi, mis käsitlevad riigi arengukavasid ja ühiskonna tuge nendele.

Artikkel 20

L ä h e n e m i s v i i s

▼ M10

1. AKV-EÜ arengukoostöö eesmärkide poole püüeldakse ühitatud tegevuskavade kaudu, mis hõlmavad kohaliku majanduse, ühiskonna, kultuuri, keskkonna ja institutsioonidega seotud tegureid. Seega moodustab koostöö ühtse tugiraamistiku AKV riikide oma arengukavadele, tagades eri tegurite täiendavuse ja koostoime, eelkõige riiklikul ja piirkondlikul tasandil ja nende vahel. Seoses sellega ning osana AKV riikide arengupõhimõtetest ja reformidest püütakse AKV-EÜ koostöösstrateegiate rakendamisega riiklikul ja vajaduse korral piirkondlikul tasandil:

a) saavutada kiiret, jätkuvat ja töökohti loovat majanduskasvu, arendada erasektorit, suurendada tööhõivet ning parandada juurdepääsu tootmisele ja tootmisressurssidele ning soodustada piirkondlikku koostööd ja integratsiooni;

aa) soodustada piirkondlikku koostööd ja integratsiooni;

▼ B

b) edendada inimese ja ühiskonna arengut, tagada arengu saavutuste laialdane ja õiglane jaotamine ning edendada soolist võrdõiguslikkust;

c) edendada ühiskonna kultuuriväärtusi ja nende erilist koostoimet majanduslike, poliitiliste ja ühiskondlike teguritega;

d) edendada institutsioonilisi reforme ja arengut, tugevdada demokraatia ja hea valitsemistava kindlustamiseks ning tõhusaks ja konkurentsivõimeliseks turumajanduseks vajalikke institutsioone ja suurendada arenemis- ja koostöövõimet;

e) edendada keskkonda säästvaid ja taastavaid parimaid tavasid ning loodusvarade säilitamist.

▼ M10

2. Kõikides koostöövaldkondades võetakse arvesse järgmisi valdkondlikke või valdkondadevahelisi küsimusi: inimõigused, sooline võrdõiguslikkus, demokraatia, hea valitsemistava, keskkonnasäästlikkus, kliimamuutus, nakkus- ja muud haigused, institutsioonide areng ja suutlikkuse suurendamine. Need valdkonnad võivad saada ühenduselt abi.

▼B

3. Arengukoostöö eesmärkide ja kavade, eelkõige valdkondlike tegevuspõhimõtete ja -kavade üksikasjalikest tekstidest tehakse koondtekst, mis sisaldab koostöö eri valdkondade tegevussuuniseid. Ministrite nõukogu võib need tekstid läbi vaadata ja neid AKV-EÜ arenguabi rahastamise koostöökomitee soovitusel põhjal täpsustada ja/või muuta.

2. PEATÜKK

TOETATAVAD VALDKONNAD

1. JAGU

*Majanduse areng**Artikkel 21*

Investeeringud ja erasektori areng

1. Koostööga toetatakse vajalikke majanduse ja institutsioonide reforme ning vastavaid tegevuspõhimõtteid riigi ja/või piirkonna tasandil, et luua ►**M10** investeringutele ◀ soodus keskkond ning muuta erasektor arenemis-, elu- ja konkurentsivõimeliseks. Lisaks sellele toetatakse koostööga:

- a) avaliku ja erasektori vahelise dialoogi ja koostöö edendamist;
- b) ettevõtlusoskuste ja ärikultuuri arendamist;
- c) erastamist ja ettevõtlusreformi;
- d) vahendus- ja vahekohtumenetluse arendamist ja ajakohastamist.

2. Koostööga toetatakse samuti nii ametlikele kui ka mitteametlikele eraettevõtetele pakutavate finants- ja muude teenuste kvaliteedi, kättesaadavuse ja kasutatavuse parandamist:

- a) suunates nii kodu- kui ka välismaised erasäästud eraettevõtete rahastamisele, et toetada tänapäevase rahandussektori, sealhulgas kapitalituru, rahaasutuste ja jätkuva väikerahastamise arendamist;
- b) arendades ja tugevdades äriinstitutsioone ja vahendusorganisatsioone, ühendusi, kaubanduskodasid ja kohalikke erasektori pakkujaid, kes toetavad ettevõtteid ja osutavad neile muud teenuseid peale finants-teenuste, nagu kutsealaseid, tehnilisi, juhtimis-, koolitus- ja turustus-teenuseid;
- c) toetades asutusi, kavasid, tegevust ja algatusi, mis aitavad kõikides ärijuhtimise valdkondades kaasa tehnoloogiate, oskusteabe ja parimate tavade arendamisele ja edasiandmisele.

▼B

3. Koostööga edendatakse äri arengut rahastamis- ja tagamisvõimaluste ning tehnilise abi pakkumise kaudu, mille eesmärk on soodustada ja toetada arenevate, elu- ja konkurentsivõimeliste ettevõtete ning selliste finantsvahendajate, nagu on arengu rahastamise ja riskikapitaliga tegelevad asutused ja liisinguettevõtted, asutamist, registreerimist, laienemist, mitmekesistumist, saneerimist, ümberkujundamist, ajakohastamist või erastamist kõikides majandusvaldkondades:

- a) luues ja/või tugevdades investeeritava kapitali kujul olevaid rahastamisvahendeid;
- b) parandades juurdepääsu sellistele hädavajalikele tootmisteguritele nagu äriteave ja nõustamis- ning tehnilise abi teenused;
- c) suurendades ekspordi, eelkõige suurendades suutlikkust kõikides kaubandusega seotud valdkondades;
- d) soodustades ettevõtetevahelisi sidemeid, võrkude loomist ja koostöösuhteid, sealhulgas neid, mis on seotud tehnoloogia ja oskusteabe edasiandmisega riigi, piirkonna ja AKV-ELi tasandil, ning koostööd välismaiste erainvestoritega, kes tegutsevad kooskõlas AKV-ELi arengukoostöö eesmärkide ja suunistega.

4. Koostööga toetatakse väikeettevõtete arengut, parandades juurdepääsu finants- ja muudele teenustele, töötades välja sobivad tegevuspõhimõtted ja korraldusliku raamistiku nende arenguks ning osutades koolitus- ja teabeteenuseid, mis on seotud väikerahastamise parimate tavadega.

▼M10

5. Investeermise ja erasektori arengu toetamine hõlmab meetmeid ja algatusi makro-, meso- ja mikromajanduse tasandil ja edendab uuenduslikke rahastamismehhanismide leidmist, sh era- ja riiklike allikate ühendamine ja suurendamine arengumeetmete rahastamise eesmärgil.

6. Koostööga toetatakse avaliku sektori investeeringuid põhistruktuuridesse, et arendada erasektorit, suurendada majanduskasvu ja kõrvaldada vaesus.

▼B*Artikkel 22*

Ümberkujundamine ja tegevuspõhimõtted
makromajanduse vallas

- 1. Koostööga toetatakse AKV riikide pingutusi:
 - a) range maksu- ja rahapoliitika kaudu saavutada makromajanduse kasv ja püsivus, mille tulemuseks on inflatsiooni vähenemine, ning parandada välismajanduse ja eelarve tasakaalu, tugevdades maksukorda, suurendades eelarve läbipaistvust ja tulemuslikkust ning parandades maksupoliitika kvaliteeti, tasakaalu ja ülesehitust;

▼ M10

- b) rakendada ülesehituspõhimõtteid, mille eesmärk on eri osalejate, eelkõige erasektori rolli tugevdamine ja keskkonna parandamine, et koondada paremini oma riigi ressursse ning suurendada äri, investeerimist ja tööhõivet, samuti:

▼ B

- i) kaubanduse ja väeringukursside liberaliseerimine ja jooksevkonto konverteeritavuse saavutamine, võttes arvesse iga riigi eriolusid;
- ii) töö- ja kaubaturu ümberkujundamise toetamine;
- iii) rahandussüsteemi sellise ümberkujundamise soodustamine, mis aitab arendada elujõulisi pangandus- ja muid süsteeme, kapitaliturge ja finantsteenuseid, sealhulgas väikerahastamist;
- iv) era- ja avalike teenuste kvaliteedi parandamine;
- v) piirkondliku koostöö ning makromajandusliku ja rahapoliitika järkjärgulise integreerumise soodustamine.

2. Makromajanduslike tegevuspõhimõtete ja ümberkorralduskavade koostamisel võetakse arvesse asjaomaste riikide ühiskondlikku ja poliitilist tausta ning nende asutuste suutlikkust ja tagatakse seega vaesuse vähendamine ja parem juurdepääs sotsiaalteenustele, tuginedes järgmistele põhimõtetele:

- a) vastutus lahendatavate küsimuste analüüsimise ning ümberkujunduste kavandamise ja rakendamise eest lasub eeskätt AKV riikidel;
- b) toetuskavad kohandatakse iga AKV riigi olukorraga ja nendes võetakse arvesse kõnealuste riikide ühiskondlikke olusid, kultuuri ja keskkonda;
- c) tunnustatakse ja austatakse AKV riikide õigust määrata oma arengukavade suund ja prioriteetide järjestus;
- d) ümberkujunduste kiirus peab olema mõistlik ja kooskõlas iga AKV riigi võimaluste ja vahenditega;
- e) parandatakse rahva teavitamist majanduse ja ühiskonna ümberkujundamisest ja vastavatest tegevuspõhimõtetest.

▼ M10*Artikkel 23*

Koostööga toetatakse püsiva arengu põhimõtteid ja institutsioonilisi reforme ning investeringuid, mida on vaja õiglaseks juurdepääsuks majandustegevusele ja tootmisressurssidele, eelkõige:

▼ M10

- a) selliste koolitussüsteemide arendamist, mis aitavad suurendada tootlikkust nii ametlikus kui ka mitteametlikus sektoris;
- b) kapitali, laenu tegevust ja maaomandit, eeskätt omandi- ja kasutusõiguste osas;
- c) selliste maaelu arengukavade väljatöötamist, millega püütakse luua raamistik ühisele hajutatud kavandamisele ning vahendite eraldamisele ja haldamisele;
- d) strateegiate väljatöötamist eesmärgiga suurendada AKV riikides põllumajanduslikku tootmist ja tootlikkust, rahastades eelkõige põllumajandusalast teadustegevust, põllumajanduslikke sisendeid ja teenuseid, põllumajanduslikke tugiinfrastruktuure, riskide vähendamist ja juhtimist. Toetatakse riiklikke ja erainvesteeringuid põllumajandusse, põllumajanduspoliitika ja -strateegiate väljatöötamist, talunike ja erasektori organisatsioonide tugevdamist, loodusvarade majandamist ning põllumajandusturgude arendamist ja toimimist. Põllumajanduse tootmisstrateegiad tugevdavad riiklikke ja piirkondlikke toiduga kindlustatuse strateegiaid ning piirkondlikku integratsiooni; koostöö toetab AKV riikide jõupingutusi oma kaupade ekspordi konkurentsivõimelisemaks muutmiseks ja ekspordistrateegiate kohandamiseks vastavalt muutuvatele kaubandustingimustele;
- e) veevarude säästvat arengut, mis tugineb veevarude integreeritud majandamise põhimõtetele ning tagab ühiste veevarude võrdse ja jätkusuutliku jagamise eri kasutusviiside vahel;
- f) vesiviljeluse ja kalanduse säästvat arengut, mis hõlmab nii siseveekalandust kui ka mere elusressursse AKV riikide majandusvõõndites;
- g) majanduse ja tehnoloogia infrastruktuure ja teenuseid, sealhulgas veondust, telekommunikatsioonisüsteeme, sideteenuseid ja infoühiskonna arengut;
- h) konkurentsivõimelise tööstuse, mäetööstuse ja energeetika arengut, soodustades samas erasektori kaasatust ja arengut;
- i) kaubanduse arengut, sealhulgas heade kaubandustavade edendamist;
- j) äri, rahanduse ja panganduse ning muude teenindusalade arengut;
- k) turismi arengut;
- l) teaduse, tehnoloogia ja uurimistöö infrastruktuuri ja teenuste arengut, sealhulgas uute tehnoloogiate täiustamist, edasiandmist ja kasutuselevõtmist;
- m) suutlikkuse suurendamist tootmisvaldkondades, eelkõige avalikus ja erasektoris;

▼ M10

- n) tavateadmiste edendamist ja
- o) konkreetsete strateegiate väljatöötamine ja rakendamine eeliste kaotamise mõjuga kohanemiseks, sealhulgas punktides a–n nimetatud meetmed.

*Artikkel 23a***K a l a n d u s**

Tunnistades kalanduse ja vesiviljeluse tähtsust AKV riikides, kuna need loovad töökohti, toovad tulu ning suurendavad toiduga kindlustatust, olles maa- ja rannikuelanikele elatusvahenditeks ning vähendades seeläbi vaesust, on koostöö eesmärgiks vesiviljelus- ja kalandussektori arendamine AKV riikides, et suurendada selle sotsiaalset ja majanduslikku kasu jätkusuutlikul viisil.

Koostöökavade ja -meetmetega toetatakse muu hulgas vesiviljeluse ja kalanduse säästva arengu strateegiate ja majandamise kavade väljatöötamist ja rakendamist AKV riikides ja piirkondades; vesiviljeluse ja kalanduse loomimist riiklikesse ja piirkondlikesse arengustrateegiatesse; infrastruktuuri ja tehnilise oskusteabe arendamist, et võimaldada AKV riikidel saada kalandusest ja vesiviljelusest maksimaalset ja pidevat kasu; AKV riikide suutlikkuse suurendamist, et nad suudaksid lahendada välisprobleeme, mis takistavad neil kalavarusid täielikult ära kasutada, ning ühisettevõtete toetamist ja arendamist, et investeerida AKV riikide kalandus- ja vesiviljelussektorisse. Kõikides ühenduse ja AKV riikide vahel sõlmitavates kalanduskokkulepetes tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta kooskõla kõnealuse piirkonna arengustrateegiatega.

Vastastikusel kokkuleppel võidakse korraldada kõrgetasemelisi, sealhulgas ministrite tasemel toimuvaid konsultatsioone, et arendada, täiustada ja/või tugevdada AKV-ELi koostööd vesiviljeluse ja kalanduse säästva arengu valdkonnas.

▼ B*Artikkel 24***T u r i s m**

Koostöö eesmärk on AKV riikide ja allpiirkondade turismi jätkuv areng, tunnustades selle suurenevat tähtsust AKV riikide teenindussektori kasvus ja suuremas osavõtus maailmakaubandusest, selle võimet ergutada tegevust muudes majandusvaldkondades ja selle võimalikku rolli vaesuse väljajuurimisel.

Koostöökavade ja -projektidega toetatakse AKV riikide pingutusi õigusliku ja institutsioonilise raamistiku loomisest ja parandamisest ning vahendite leidmisest säästvat turismipõhimõtete ja -kavade väljatöötamiseks ja rakendamiseks, mis muu hulgas parandavad kõnealuse valdkonna,

▼B

eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete konkurentsivõimet, toetatakse ja soodustatakse investeerimist ning tootearendust, sealhulgas AKV riikide põliskultuuri arengut, ja tugevdatakse sidemeid turismi ja muude majandusvaldkondade vahel.

2. JAGU

*Ühiskonna ja inimese areng**Artikkel 25*

Sotsiaalvaldkonna areng

1. Koostööga toetatakse AKV riikide pingutusi selliste üldiste ja valdkondlike tegevuspõhimõtete ja vastavate reformide väljatöötamisel, millega parandatakse põhilise sotsiaalse infrastruktuuri ja põhiliste sotsiaalteenuste katvust, kvaliteeti ja kättesaadavust ning võetakse arvesse kohalikke vajadusi ja nõrgimate ning kõige ebasoodsamas olukorras oliivate erivajadusi, vähendades seeläbi ebavõrdsust nende teenuste saamisel. Erilist tähelepanu pööratakse sellele, et riik kulutaks sotsiaalvaldkonnale piisavalt. Seoses sellega püütakse koostöö abil:

▼M10

- a) parandada iga tasandi haridust ja koolitust, seades eesmärgiks kolmanda astme haridust tõendavate kvalifikatsioonide tunnustamise, kvaliteedi tagamise süsteemide kasutuselevõtmise hariduses, sealhulgas Interneti teel või muudes mittetraditsioonilistes vormides antavas hariduses ja koolituses, ning suurendada tehnilisi teadmisi ja oskusi;
- b) parandada tervishoiusüsteeme, eelkõige muuta ulatuslikud ja kvaliteetsed tervishoiuteenused kõikidele võrdselt kättesaadavaks, ja toitumist, kõrvaldada nälg ja alatoitumine ning tagada piisav toiduga kindlustatus, muu hulgas turvavõrgustike toetamise teel;

▼B

- c) siduda rahvastikuküsimused arengukavadega, et parandada soojätkamisega seotud tervishoidu, esmaabi ja pereplaneerimist ning vältida naiste suguelundite moonutamist;

▼M4

- d) Edendada võitlust:
 - HIVi ja AIDSi vastu, tagades naiste seksuaal- ja reproduktiivtervise ning õiguste kaitse,
 - muude vaesusega seotud haiguste, eelkõige malaaria ja tuberkuloosi vastu;

▼B

- e) suurendada majapidamises kasutatava veega varustamise kindlust ja parandada juurdepääsu puhtale veele ning kanalisatsioonile;
- f) parandada kõigile taskukohase ja piisava peavarju kättesaadavust, toetades väikeste tuludega inimestele mõeldud odavate elamute ehitamiskavasid ja parandades linnade arengut;

▼B

g) soodustades sotsiaalses dialoogis osalemise võimalusi ja põhiliste sotsiaalsete õiguste austamist.

2. Koostööga toetatakse samuti suutlikkuse suurendamist sotsiaalvaldkonnas, näiteks sotsiaalpoliitika kujundamist ning sotsiaalprojektide ja -kavade tänapäevaseid juhtimisvõtteid käsitlevaid koolituskavasid, tehnoloogia uuendamist ja teadusuuringuid soodustavaid põhimõtteid, kohaliku asjatundlikkuse suurendamist ja koostöö edendamist ning ümarlauavestlusi riigi ja/või piirkonna tasandil.

3. Koostööga edendatakse ja toetatakse sotsiaalkaitse ja -kindlustuse põhimõtete ja süsteemide arendamist ja rakendamist, et suurendada ühiskonna ühtekuuluvust ning edendada omaabi ja ühiskonna solidaarsust. Abi keskendub muu hulgas ühistel majandushuvidel põhinevate algatuste arendamisele, eelkõige asutades kohalikele vajadustele ja osalejatele kohandatud sotsiaalarengu fonde.

Artikkel 26

Noorsooküsimused

Koostööga toetatakse ka ühtsete ja terviklike põhimõtete loomist noorte võimete rakendamiseks nii, et nad integreeruksid ühiskonnaga paremini ja saaksid oma võimeid täielikult ära kasutada. Seoses sellega toetatakse koostöö abil põhimõtteid, meetmeid ja tegevust, mille eesmärk on:

- a) kaitsta laste ja noorte, eelkõige tüdrukute õigusi,
- b) suurendada noorte oskusi, energilisust, uuendusmeelsust ja võimekust, et parandada nende majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi võimalusi ning laiendada nende töövõimalusi tootmisalal,

▼M4

- c) aidata ühiskondlikke asutusi, kes annavad lastele võimaluse oma kehalist, vaimset, sotsiaalset ja majanduslikku võimekust arendada,
- d) taastamiskavade abil kaasata konfliktijärgsetes oludes elavaid lapsi uuesti ühiskonda ja,
- e) edendada noorte aktiivset osalemist avalikus elus, soosides üliõpilasvahetust ning AKV ja EL noorteorganisatsioonide vahelist koostööd.

▼B*Artikkel 27***▼M10**

Kultuur ja areng

▼B

Kultuurikoostööga püütakse:

- a) lülitada kultuuriline mõõde arengukoostöösse selle kõikidel tasanditel;

▼ B

- b) tunnustada, säilitada ja edendada kultuuriväärtusi ja identiteete, et võimaldada kultuuridevahelist dialoogi;
- c) tunnustada, säilitada ja edendada kultuuripärandi väärtustamist ning toetada sellealase suutlikkuse suurendamist;
- d) arendada kultuuritööstust ning parandada kultuurihüviste ja teenuste turulepääsu;

▼ M10

- e) tunnustada ja toetada kultuuritegelaste ja -võrgustike rolli ja nende panust säästvasse arengusse ja
- f) toetada hariduse kultuurilist mõõdet ja noorte osalemist kultuuritegevuses.

▼ B*3. JAGU****Piirkondlik koostöö ja integratsioon*****▼ M10***Artikkel 28**Üldpõhimõtted*

1. AKV-ELi koostööga toetatakse tõhusalt nende eesmärkide ja prioriteetide saavutamist, mis AKV riigid on endale seadnud piirkondliku koostöö ja integratsiooni raames.
2. Kooskõlas artiklites 1 ja 20 sätestatud üldiste eesmärkidega püütakse AKV-ELi koostöö abil:
 - a) toetada rahu ja stabiilsust ning konfliktide vältimist ja lahendamist;
 - b) kiirendada majandusarengut ja -koostööd, luues suuremaid turge, edendades isikute, kaupade, teenuste, kapitali, tööjõu ja tehnoloogia vaba liikumist AKV riikide vahel, kiirendades AKV riikide majanduse mitmekesistamist, toetades ja laiendades AKV riikide vahelist ning AKV riikide ja kolmandate riikide vahelist kaubandust ning integreerides AKV riigid järk-järgult maailmamajandusse;
 - c) toetada säästva arenguga seotud rahvusvaheliste probleemide lahendamist, tehes seda muu hulgas piirkondlike koostööpõhimõtete kooskõlastamise ja ühtlustamise kaudu.
3. Vastavalt artiklis 58 sätestatud tingimustele toetatakse koostööga ka piirkondadevahelist ja AKV riikide vahelist koostööd, näiteks koostööd:
 - a) ühe või mitme AKV piirkondliku organisatsiooni vahel, sh mandri tasandil;

▼ M10

- b) Euroopa ülemeremaade ja -territooriumidega ning äärepoolseimate piirkondadega;
- c) arengumaadega, mis ei ole AKV riigid.

Artikkel 29

AKV-ELi koostöö piirkondliku koostöö ja
integratsiooni edendamiseks

1. Stabiilsuse ja rahu tagamise ning konfliktide vältimise valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on:

- a) edendada ja arendada piirkondlikku poliitilist dialoogi järgmistes valdkondades: konfliktide vältimine ja lahendamine, inimõigused ja demokraatiseerimine; arengus osalejate, eelkõige kodanikuühiskonna liikmete vaheline teabevahetus, nende koostöövõrkude loomine ja liikumisvõimaluste parandamine.
- b) edendada julgeolekuga seotud küsimuste alaseid piirkondlikke algatusi ja tegevuspõhimõtteid, sh relvastuse piiramine, meetmed uimastite, organiseeritud kuritegevuse, rahapesu, altkäemaksu ja korruptsiooni vastu.

2. Piirkondliku majandusintegratsiooni valdkonnas toetatakse koostööga:

- a) AKV vähim arenenud riikide osalemist piirkondlike turgude rajamisel ja sellest tuleneva kasu jagamisel;
- b) valdkondlike majandusalaste ümberkujunduspõhimõtete rakendamist piirkondlikul tasandil;
- c) kaubanduse ja maksete liberaliseerimist;
- d) nii välis- kui ka kodumaiste piiriüleste investeeringute ja muude piirkondliku või majandusintegratsiooni algatuste soodustamist;
- e) selle mõju leevendamist, mida piirkondlikust integratsioonist tulevad ülemineku netokulud avaldavad eelarvetulule ja maksebilansile, ja
- f) infrastruktuuri, eelkõige veonduse ja side infrastruktuuri selle ohutust ja teenuseid, sealhulgas piirkondlike võimaluste arendamist teabe- ja sidetehnoloogia vallas;

3. Säästva arengu piirkondlike tegevuspõhimõtete valdkonnas toetatakse koostööga AKV piirkondlikke prioriteete ja eelkõige:

- a) keskkonda ja loodusvarade, sh vee ja energia säästvat majandamist ning kliimamuutusega võitlemist;
- b) toiduga kindlustatuse tagamist ja põllumajandust;

▼ M10

- c) tervishoidu, haridust ja koolitust;
- d) uurimistegevust ja tehnika arengut;
- e) piirkondlikke algatusi suurõnnetusteks valmisolekuks ja nende mõju leevendamiseks ning suurõnnetustejärgseks taastamistööks.

Artikkel 30

Suutlikkuse suurendamine AKV riikide piirkondliku koostöö ja integratsiooni edendamiseks

Piirkondlike tegevuspõhimõtete tõhustamiseks ja tulemuslikumaks muutmiseks arendatakse ja tugevdatakse koostööga:

- a) AKV riikide loodud piirkondliku integratsiooni asutuste ja organisatsioonide suutlikkust ja nende AKV riikide osalusega asutuste ja organisatsioonide suutlikkust, kes edendavad piirkondlikku koostööd ja integratsiooni;
- b) riikide valitsuste ja parlamentide suutlikkust piirkondliku integratsiooni käsitlevate küsimuste lahendamisel ja
- c) valitsusväliste osalejate, sealhulgas erasektori suutlikkust.

▼ B*4. JAGU****Valdkondlikud ja valdkondadevahelised küsimused****Artikkel 31***Soolise võrdsuslikkuse küsimused**

Koostöö aitab tugevdada põhimõtteid ja kavasid, millega parandatakse, laiendatakse ning tagatakse meeste ja naiste võrdne osalemine kõikides poliitika, majanduse, ühiskonna- ja kultuurielu valdkondades. Koostöö aitab parandada naiste juurdepääsu kõikidele vahenditele, mida neil on vaja, et oma põhiõigusi täielikult kasutada. Eelkõige luuakse koostööga sobiv raamistik:

- a) sootundliku lähenemisviisi ja sooküsimuste lülitamiseks arengukoostösse kõikidel selle tasanditel, sealhulgas makromajanduslikesse põhimõtetes, kavadesse ja meetmetesse;
- b) naisi soodustavate kasulike erimeetmete toetamiseks, nagu:
 - i) osalemine riiklikus ja kohalikus poliitikas,
 - ii) naisteorganisatsioonide toetamine,
 - iii) juurdepääs põhilistele sotsiaalteenustele, eelkõige haridus-, koolitus-, tervishoiu- ja pereplaneerimisteenustele,

▼B

- iv) juurdepääs tootmisressurssidele, eeskätt maale ja laenudele, ning tööturule,
- v) naiste erikohtlemine hädaabi- ja taastamistoimingutes.

▼M10*Artikkel 31a*

HIV/AIDS

Koostööga toetatakse AKV riikide jõupingutusi kõigi sektorites selliste tegevuspõhimõtete ja -kavade väljatöötamiseks ja tugevdamiseks, mille eesmärk on võidelda HIV/AIDSi pandeemiaga, et see ei takistaks arengut. AKV riike toetatakse nende jõupingutustes HIV/AIDSi ennetuse, ravi, hoolduse ja toetuse üldise kättesaadavuse saavutamiseks ja tagamiseks ning eelkõige on koostöö eesmärk:

- a) toetada riiklike ja piirkondlike arengukavade üheks prioriteediks olevate terviklike valdkondadevaheliste HIV/AIDSi vastu võitlemise strateegiate ja kavade väljatöötamist ja rakendamist;
- b) kaasata HIV/AIDSiga võitlemise kõik asjakohased arenguvaldkonnad ja tagada kõigi tasandite sidusrühmade laiaulatuslik rakendus;
- c) tugevdada riiklike tervishoiusüsteeme ja lahendada inimressursside nappuse probleem tervishoius, sest see on oluline HIV/AIDSi ennetuse, ravi ja hoolduse üldise kättesaadavuse ja nende tõhusa integreerimise tagamiseks muude tervishoiuteenustega;
- d) võidelda soolise ebavõrdsuse ning soolise vägivalda ja ahistamise kui ühe HIV/AIDSi pandeemia põhjuse vastu ning tugevdada naiste ja tüdrukute õiguste kaitseks tehtavaid jõupingutusi; töötada välja spetsiaalselt naistele ja tüdrukutele suunatud tõhusad sootundlikud HIV/AIDSiga võitlemise kavad ja teenused, sealhulgas seksuaalkasvatust ning soojätkamistervist ja -õigusi käsitlevad kavad ja teenused, ning toetada naiste täielikku kaasamist HIV/AIDSi käsitlevate strateegiate ja kavade koostamisse ja nendega seotud otsuste tegemisse;
- e) töötada välja toetavad õiguslikud ja poliitilised raamistikud ning kõrvaldada karistavad õigusnormid, tegutsemispõhimõtted, tava, häbimärgistamine ja diskrimineerimine, mis kahjustavad inimõigusi, suurendavad vastuvõtlikkust HIV/AIDSile ja takistavad tõhusa HIV/AIDSi ennetuse, ravi, hoolduse ja toetuse, sealhulgas ravimite, kaupade ja teenuste kättesaadavust HIV/AIDSi nakatunud ja kõige suuremas nakatumisohus inimestele;

▼M10

- f) suurendada juurdepääsu tõenditel põhinevale ja ulatuslikule HIV/AIDSi ennetustööle, mis kõrvaldaks epideemia kohalikud põhjused ja võtaks arvesse naiste, noorte ja kõige suuremas ohus olevate elanikkonnarühmade konkreetseid vajadusi, ja
- g) tagada ohutute, kvaliteetsete ja taskukohase hinnaga ravimite ja hügieenitarvete, sealhulgas seksuaal- ja soojätkamishügieeni tarvete üldine ja kindel kättesaadavus.

▼B*Artikkel 32*

Keskkond ja loodusvarad

1. Keskkonnakaitse ning loodusvarade säästva kasutamise ja hoiu vallas püütakse koostööga:

- a) võtta kõikides arengukoostöö aspektides ja mitmesuguste osalejate rakendatavates toetuskavades ja -projektides arvesse keskkonna säästmise vajadust;
- b) suurendada ja/või parandada inimeste ja asutuste suutlikkust ning teaduse ja tehnika võimalusi toimida keskkonnakaitse küsimustes kõikide huvide kohaselt;
- c) toetada erimeetmeid ja -kavasid, mille eesmärk on lahendada pakilisi säästva kasutamise küsimusi, mis on seotud praeguste ja tulevaste piirkondlike ja rahvusvaheliste kokkulepetega maa- ja loodusvarade kohta sellistes valdkondades nagu:
 - i) troopikametsad, veevarud, ranniku ja mere loodus- ja kalavarud, metsik loodus, mullastik, elustiku mitmekesisus,
 - ii) õrnade ökosüsteemide (nt korallrahude) kaitse,
 - iii) taastuvad energiavarud, eelkõige päikeseenergia, ja energia tõhus kasutamine,
 - iv) maapiirkondade ja linnade säästev areng,
 - v) kõrbestumine, põud ja metsade hävitamine,
 - vi) uuenduste väljatöötamine linnade keskkonnaraskuste lahendamiseks,
 - vii) säästva turismi edendamine.
- d) arvesse võtta ohtlike jäätmete veo ja kõrvaldamisega seotud küsimusi.

2. Koostöös arvestatakse samuti:

- a) AKV väikeste saareriikide haavatavust, eelkõige ilmastikumuutusest tulenevaid ohte;
- b) põua ja kõrbestumise süvenemist, eelkõige AKV vähim arenenud riikides ja raskesti ligipääsetavates riikides;
- c) institutsioonide arendamist ja nende suutlikkuse suurendamist.

▼ **M10***Artikkel 32a***K l i i m a m u u t u s**

Lepinguosalised tunnistavad, et kliimamuutus on tõsine ülemaailmne keskkonnaprobleem, mis ohustab aastatuhande arengueesmärkide saavutamist ning millega võitlemine nõuab piisavat, prognoositavat ja õigeaegset rahalist abi. Seetõttu ja kooskõlas artikliga 32, eelkõige selle lõike 2 punktiga a, on koostöö eesmärk:

- a) tunnistada, et AKV riigid, eelkõige väikesed saareriigid ja madalamal asuvad AKV riigid on kaitsetud kliimamuutusega seotud nähtuste ees, nagu rannikualade erosioon, tsüklonid, üleujutused ja keskkonnakatastroofidest tingitud ümberasustamine; ja eelkõige on AKV vähim arenenud ja sisemaariigid kaitsetud tihenevate üleujutuste, põua, metsade hävitamise ja kõrbestumise ees;
- b) tugevdada ja toetada tegevuspõhimõtteid ja -kavasid, mille eesmärk on leevendada kliimamuutuse tagajärgi ja nendega kohaneda, sealhulgas institutsioonide arendamise ja nende suutlikkuse suurendamise teel;
- c) suurendada AKV riikide suutlikkust ülemaailmse CO₂-turude arendamise ja selles osalemise vallas ning
- d) see keskendub järgmistele tegevustele:
 - i) kliimamuutuse lõimimine arengustrateegiasse ja vaesuse vähendamise meetmetesse;
 - ii) kliimamuutuse poliitilise tähtsuse tõstmine arengukoostöös, sealhulgas asjakohase poliitikaalase dialoogi abil;
 - iii) AKV riikide toetamine, et aidata asjaomastel sektoritel, nagu põllumajandus, veemajandus ja infrastruktuurid, kliimamuutusega kohaneda, sealhulgas asjakohaste ja keskkonnaohutute tehnoloogiate siirde ja kasutuselevõttuga;
 - iv) suurõnnetuste ohu vähendamise edendamine, võttes arvesse, et üha rohkem suurõnnetusi on seotud kliimamuutusega;
 - v) AKV riikide leevendamismeetmete rahaline ja tehniline toetamine, kui see aitab vähendada neis riikides vaesust ja saavutada säästva arengu eesmärke, sealhulgas raadamisest ja metsade seisundi halvenemisest tulenevate ning põllumajanduse tekitavate heitkoguste vähendamine;
 - vi) ilma- ja kliimateabe ning ilma ennustamise ja varajase hoiatamise süsteemide täiustamine ja
 - vii) säästvat arengut toetavate taastuvate energiaallikate ning vähem CO₂-heidet tekitavate tehnoloogiate propageerimine.

▼B*Artikkel 33***Institutsioonide arendamine ja nende suutlikkuse suurendamine**

1. Koostöös pööratakse kavakindlalt tähelepanu kõikidele institutsioonidega seotud küsimustele ja seoses sellega toetatakse AKV riikide pingutusi selliste mehhanismide, institutsioonide ja menetluste arendamisel ja tugevdamisel, mis aitavad:

- a) edendada ja toetada demokraatiat, inimväarikust, ühiskondlikku õiglust ja arvamuste paljusust, austades täielikult erinevusi ühiskondade sees ja nende vahel;
- b) edendada ja toetada kõikide inimõiguste ning põhivabaduste üldist ja täielikku austamist, nendest kinnipidamist ja nende kaitset;
- c) arendada ja tugevdada õigusriiki ning parandada juurdepääsu õigusemõistmisele, tagades samas kohtusüsteemi kõrge erialase taseme ja sõltumatuse;
- d) tagada selge, arusaadav ja vastutustundlik valitsemine ja haldus kõikides avalik-õiguslikes asutustes.

2. Lepinguosalised teevad koostööd, et võidelda altkäemaksu ja korruptsiooni vastu kõikides ühiskonnakihtides.

3. Koostööga toetatakse AKV riikide pingutusi, et muuta avalik-õiguslikud asutused kasvu ja arengut toetavaks jõuks ja saavutada valitsusasutuste töö märgatav tõhustamine, sest need mõjutavad tavainimeste elu. Seega aitab koostöö kaasa avaliku sektori ümberkujundamisele, otstarbekamaks muutmisele ja ajakohastamisele. Koostöös keskendutakse eelkõige:

- a) avaliku teenistuse ümberkujundamisele ja ajakohastamisele;
- b) õiguse ja õigusemõistmise reformile ning kohtusüsteemi ajakohastamisele;

▼M10

c) riigi rahanduse ja maksunduse juhtimise parandamisele ja tugevdamisele, et arendada AKV riikide majandustegevust ja suurendada nende maksumulu, austades samas täielikult AKV riikide suveräänsust kõnealuses valdkonnas.

Meetmete hulka kuuluvad:

- i) riigisiseste maksudega seotud haldussuutlikkuse suurendamine, sealhulgas tõhusa, tulemusliku ja jätkusuutliku maksusüsteemi loomine;
- ii) rahvusvahelistes maksundusalastes koostööstruktuurides ja -protsessides osalemine, et hõlbustada rahvusvaheliste standardite edasiarendamist ja nende tõhusat järgimist;
- iii) rahvusvahelise maksundusalase hea tava rakendamise sealhulgas läbipaistvuse põhimõtte ja teabevahetuse kohustuse järgimise toetamine AKV riikides, kes on kohustunud neid rakendama;

▼B

- d) panganduse ja finantssektori ümberkujundamise kiirendamisele;
- e) riigi vara haldamise parandamisele ja riigihankemenetluste ümberkujundamisele;

▼B

- f) poliitika, halduse, majanduse ja rahanduse detsentraliseerimisele.
4. Koostöö aitab samuti taastada ja/või suurendada avaliku sektori hädavajalikku suutlikkust ja toetada turumajanduseks vajalikke asutusi, toetades eelkõige:
- a) turumajanduse toimimiseks vajaliku õigusliku ja normatiivse suutlikkuse, sealhulgas konkurents- ja tarbijapoliitika arendamist;
 - b) suutlikkuse parandamist tegevuspõhimõtete analüüsimisel, kavandamisel, sõnastamisel ja rakendamisel, eelkõige majanduse, ühiskonna, keskkonna, uuringute, teaduse, tehnoloogia ja uuenduste vallas;
 - c) raha- ja rahandusasutuste ajakohastamist, tugevdamist ja reformimist ning menetluste täiustamist;
 - d) sellise suutlikkuse suurendamist kohalikul ja munitsipaaltasandil, mida on vaja detsentraliseerimispõhimõtete rakendamiseks ja selleks, et elanikud rohkem osaleksid arendusprotsessis;
 - e) suutlikkuse suurendamist muudes olulistes valdkondades, nagu:
 - i) rahvusvahelised läbirääkimised ja
 - ii) välisabi haldamine ja kooskõlastamine.
5. Koostööga soodustatakse kõikides koostöö valdkondades valitsusväliste osalejate esilekerkimist ja nende suutlikkuse arendamist ning tugevdatakse nende ja riigiasutuste vaheliseks teabevahetuseks, dialoogiks ja nõupidamiseks vajalikke struktuure, kaasa arvatud piirkonna tasandil.

II JAOTIS

MAJANDUS- JA KAUBANDUSKOOSTÖÖ

1. PEATÜKK

Eesmärgid ja põhimõtted*Artikkel 34***E e s m ä r g i d**

1. Majandus- ja kaubanduskoostööga püütakse soodustada AKV riikide tõrgeteta ja järkjärgulist integreerumist maailmamajandusse, võttes asjakohaselt arvesse nende poliitilisi valikuid ja arengu prioriteete, seega kaasa aidates nende püsivale arengule ja vaesuse väljajuurimisele AKV riikidest.

▼M10

2. Majandus- ja kaubanduskoostöö lõppeesmärk on võimaldada AKV riikidel täiel määral osaleda rahvusvahelises kaubanduses. Seoses sellega pööratakse erilist tähelepanu AKV riikide vajadusele tegusalt osaleda mitmepoolsetes kaubandusläbirääkimistes. Arvestades AKV riikide praegust arengutaset, püütakse majandus- ja kaubanduskoostööga võimaldada AKV riikidel toime tulla globaliseerumise probleemidega ja järk-järgult kohaneda rahvusvahelise kaubanduse uute tingimustega, hõlbustades sellega nende üleminekut vabale maailmamajandusele.

▼ M10

Sellela seoses tuleks tähelepanu pöörata paljude AKV riikide haavata-vusele, mis tuleneb nende sõltuvusest kaupadest või mõnest olulisest tootest, sealhulgas lisandväärtusega põllumajandustoodetest, ja eeliste kaotamise ohule.

3. Selleks püütakse majandus- ja kaubanduskoostööga suurendada I jaotises määratletud riiklike ja piirkondlike arengustrateegiate kaudu AKV riikide tootmis-, tarne- ja kauplemisvõimet ning nende suutlikkust kaasata investeringuid. Lisaks sellele püütakse anda lepinguosaliste vahelisele kaubandusele uus arengusuund, tugevdada AKV riikide kaubandus- ja investeerimispoliitikat, vähendada nende sõltuvust kaupadest, edendada mitmekesisemat majandust ja parandada AKV riikide suutlikkust tegelda kõikide kaubandusküsimustega.

4. Majandus- ja kaubanduskoostöös järgitakse täielikult Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) sätteid, sealhulgas eri- ja diferentseeritud režiimi käsitlevaid sätteid, võttes arvesse lepinguosaliste vastastikuseid huve ja iga lepinguosalise arengutaset. Samuti tegeletakse eeliste kaotamise mõjuga, järgides täielikult mitmepoolseid kohustusi.

▼ B*Artikkel 35*

Põhimõtted

▼ M10

1. Majandus- ja kaubanduskoostöö põhineb tõelisel, tugevdatud ja eesmärgistatud koostööl. Lisaks sellele põhineb see terviklikul lähene-misviisil, mis tugineb eelmiste AKV-EÜ konventsioonide tugevustele ja saavutustele.

2. Majandus- ja kaubanduskoostöö tugineb AKV riikide piirkondliku integratsiooni algatustele. I jaotises määratletud piirkondlikku koostööd ja integratsiooni toetav koostöö ning majandus- ja kaubanduskoostöö täiendavad üksteist. Majandus- ja kaubanduskoostöö raames tegeldakse eelkõige pakkumise ja nõudluse piiratuse, infrastruktuuride vastastikuse seotuse, majanduse mitmekesistamise ja kaubanduse arendamise meet-metega kui AKV riikide konkurentsivõime suurendamise vahenditega. Seetõttu tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta vastavaid AKV riikide ja piirkondade arengustrateegiates ette nähtud meetmeid, mida ühendus toetab, eelkõige kaubandusabi andes.

▼ B

3. Majandus- ja kaubanduskoostöös võetakse arvesse AKV riikide ja piirkondade erinevaid vajadusi ja erinevat arengutaset. Seoses sellega kinnitavad lepinguosalisel oma tahet tagada kõikide AKV riikide koht-lemisel eri- ja diferentseeritud režiimi ja jätkata AKV vähim arenenud riikide erikohtlemist ning võtta asjakohaselt arvesse AKV väikeriikide, raskesti ligipääsetavate ja saareriikide haavatavust.

▼B

2. PEATÜKK

Uus kauplemskord**▼M10***Artikkel 36*

Üksikasjalikud eeskirjad

1. Eespool sätestatud eesmärgid ja põhimõtteid silmas pidades nõustuvad lepinguosaliselised võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada WTO eeskirjadele vastavate majanduspartnerluslepingute sõlmimine, kõrvaldades järk-järgult nendevahelised kaubandustõkked ja süvendades koostööd kõikides kaubandusega seotud valdkondades.

2. Arengut toetavate majanduspartnerluslepingute eesmärk on soodustada AKV riikide sujuvat ja järkjärgulist integreerimist maailmajandusse, kasutades eelkõige täielikult ära piirkondliku integratsiooni ja lõunariikide omavahelise kaubavahetuse võimalusi.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et uut kauplemskorda rakendatakse järk-järgult.

Artikkel 37

Menetlused

1. Majanduspartnerluslepingute üle peetavatel läbirääkimistel nähakse kooskõlas I jaotise ja artikliga 35 ette AKV riikide avaliku ja erasektori suutlikkuse suurendamine (sealhulgas konkurentsivõime suurendamise meetmed), piirkondlike organisatsioonide tugevdamine ja piirkondliku kaubanduse integreerimise algatuste toetamine, aidates vajaduse korral kohandada eelarvet ja viia ellu maksureformi, ning infrastruktuuri täiustamine ja arendamine ning investeeringute soodustamine.

2. Lepinguosalised jälgivad pidevalt läbirääkimiste käiku vastavalt artiklile 38.

3. Läbirääkimisi majanduspartnerluslepingute üle alustatakse nende AKV riikidega, kes arvavad end selleks valmis olevat, nende arvates sobival tasandil ja AKV riikide rühma kokkulepitud korras ning eesmärgiga toetada AKV riikide piirkondlikku integreerumist.

4. Majanduspartnerluslepingute üle peetavatel läbirääkimistel püütakse eelkõige kinnitada ajakava lepinguosalistel vahelistel kaubandustõkete järkjärguliseks kõrvaldamiseks kooskõlas asjakohaste WTO eeskirjadega. Ühenduse puhul rajaneb kaubanduse liberaliseerimine *acquis*’i ja sellega püütakse parandada AKV riikide pääsu turule, muu hulgas päritolureeglite läbivaatamise teel. Läbirääkimistel võetakse arvesse AKV riikide arengutaset ning kaubandusmeetmete mõju ühiskonnale ja majandusele ning nende riikide suutlikkust kohandada oma majandus liberaliseerimisega. Seetõttu ollakse läbirääkimistel piisava üleminekuaja kestuse kinnitamisel ja hõlmatavate toodete lõplikul

▼ M10

määramisel võimalikult paindlikud, võttes arvesse tundlikke valdkondi ja erinevusi tollide kaotamise ajakavas, järgides seejuures kehtivaid WTO eeskirju.

5. Lepinguosalised teevad WTOs tihedat koostööd, et selgitada ja põhjendada kokkulepitud korda, eelkõige selle paindlikkust.

6. Lepinguosalised arutavad, kuidas lihtsustada ja läbi vaadata nende ekspordi suhtes kohaldatavaid päritolureegleid, sealhulgas sätteid päritolu kumulatsiooni kohta.

7. Pärast majanduspartnerluslepingute sõlmimist võivad need AKV riigid, kes ei ole kõnealuse lepingu osalised, igal ajal taotleda lepinguga ühinemist.

8. Võttes arvesse I jaotises kirjeldatud AKV-ELi koostööd AKV riikide piirkondliku koostöö ja integratsiooni toetamise eesmärgil ja kooskõlas artikliga 35 pööravad lepinguosalised erilist tähelepanu majanduspartnerluslepingute rakendamisele tulenevatele vajadustele. Kohaldatakse käesoleva lepingu IV lisa artiklis 1 kirjeldatud põhimõtteid. Selleks nõustuvad lepinguosalised kasutama koostöö mitmeaastase finantsraamistikuga ja muude täiendavate allikate vahendite suunamiseks olemasolevaid või uusi piirkondlikke rahastamismehhanisme.

Artikkel 37a

Muud kauplemiskorrad

1. Arvestades, et praegune kaubanduspoliitika on suunatud kaubanduse suuremale liberaliseerimisele, võivad EL ja AKV riigid osaleda läbirääkimistes kokkulepete üle, mis liberaliseerivad mitmepoolset ja kahepoolset kaubandust veelgi enam, ja neid kokkuleppeid rakendada. Liberaliseerimise tulemusena võivad kaduda AKV riikide eelised ja see võib mõjutada nii nende konkurentsivõimet ELi turul kui ka nende arengut, mida EL soovib toetada.

2. Kooskõlas majandus- ja kaubanduskoostöö eesmärkidega püüab Euroopa Liit võtta meetmeid liberaliseerimise võimaliku negatiivse mõju tasakaalustamiseks, et AKV riigid säilitaksid oma olulise eelise mitmepoolses kauplemissüsteemis nii kaua kui võimalik, ja tagada, et eeliste vältimatu järkjärguline vähendamine toimuks võimalikult pika aja jooksul.

▼ B*Artikkel 38*

Ühine ministrite kaubanduskomitee

1. Asutatakse AKV-EÜ ühine ministrite kaubanduskomitee.

▼ M10

2. Ministrite kaubanduskomitee arutab kõigile AKV riikidele huvi pakkuvaid kaubandusküsimusi ja jälgib eelkõige pidevalt majanduspartnerluslepingute üle peetavate läbirääkimiste käiku ja kõnealuste lepingute rakendamist. Ta pöörab erilist tähelepanu käimasolevatele mitmepoolsetele kaubandusläbirääkimistele ja uurib ulatuslikumate liberaliseerimisalgatuste mõju AKV-EÜ kaubandusele ning AKV riikide majanduse arengule. Komitee annab aru ministrite nõukogule ja annab talle vajalikke soovitusi, sealhulgas kõikide toetusmeetmete kohta, et AKV-EÜ kauplemiskorrad tulenev kasu suureneks.

▼B

3. Ministrite kaubanduskomitee tuleb kokku vähemalt kord aastas. Komitee töökorra kehtestab ministrite nõukogu. Komiteesse kuuluvad AKV riikide ja ühenduse esindajad.

▼M10*Artikkel 38a***Konsulteerimine**

1. Kui uued või kavades ette nähtud meetmed, mida ühendus võtab õigusnormide ühtlustamiseks kaubanduse soodustamise eesmärgil, võivad mõjutada ühe või mitme AKV riigi huve, teavitab ühendus enne selliste meetmete vastuvõtmist sellest AKV riikide rühma sekretariaati ja asjaomaseid AKV riike.

2. Selleks et ühendus saaks arvestada AKV riikide rühma huve, konsulteeritakse viimase taotlusel kooskõlas käesoleva lepingu artikliga 12 omavahel, et leida rahuldav lahendus.

3. Kui kaubanduse soodustamiseks vastu võetud kehtivad ühenduse eeskirjad mõjutavad või kõnealuste eeskirjade tõlgendamine, kohaldamine või rakendamine mõjutab ühe või mitme AKV riigi huve, konsulteeritakse asjaomase AKV riigi taotlusel kooskõlas käesoleva lepingu artikliga 12 omavahel, et leida rahuldav lahendus.

4. Rahuldava lahenduse leidmiseks võivad lepinguosaliselised tõstatada ühises ministrite kaubanduskomitees mis tahes muid kaubandusega seotud küsimusi, mis võivad tuleneda liikmesriikide võetud või kavandatud meetmetest.

5. Lepinguosalised teavitavad üksteist sellistest meetmetest, et tagada konsultatsioonide tulemuslikkus.

6. Lepinguosalised nõustuvad sellega, et konsulteerimine majanduspartnerluslepingute reguleerimisalasse kuuluvates küsimustes majanduspartnerluslepingu institutsioonides ja teabe edastamine kõnealuste institutsioonide kaudu on samuti kooskõlas käesoleva artikliga ja lepingu artikliga 12, tingimusel et AKV riigid, keda need võivad mõjutada, on sõlminud majanduspartnerluslepingu, mille raames konsultatsioonid toimuvad või teave edastatakse.

▼B**3. PEATÜKK****Koostöö rahvusvahelistel foorumitel***Artikkel 39***Üldsätted**

1. Lepinguosalised rõhutavad, et neile on oluline tegusalt osaleda WTOs ja muudes asjakohastes rahvusvahelistes organisatsioonides, astuda nende organisatsioonide liikmeks ja jälgida hoolikalt nende päevakorras olevad küsimusi ja tegevust.

▼B

2. Nad nõustuvad tegema tihedat koostööd, et määratleda ja edendada oma ühiseid rahvusvahelise majandus- ja kaubanduskoostööga seotud huvisid, eelkõige WTOs, osaledes muu hulgas tulevaste mitme-poolsete kaubanduslääbirääkimiste päevakorra koostamisel ja käsitlemisel. Erilist tähelepanu tuleb pöörata sellele, kuidas parandada AKV riikidest pärinevate toodete ja teenuste pääsu ühenduse ja muudele turgudele.

3. Samuti on nad ühel meelel, et WTO eeskirjad peavad olema paindlikud võtmaks arvesse AKV riikide arengutaset ja raskusi, mis viimastel tekivad oma kohustuste täitmisel. Lisaks sellele on nad ühel meelel, et AKV riigid vajavad oma kohustuste täitmiseks tehnilist abi.

4. Ühendus nõustub käesoleva lepingu sätete kohaselt aitama AKV riike kõnealuste rahvusvaheliste organisatsioonide tegevliikmeks saamisel, arendades nende suutlikkust asjakohaste lepingute üle läbi rääkida, neis osaleda, nende täitmist jälgida ja neid rakendada.

Artikkel 40

T o o r m e d

1. Lepinguosalised tunnustavad vajadust tagada rahvusvaheliste tootmeturgude parem toimimine ja suurem läbipaistvus.

2. Nad kinnitavad soovi hoogustada omavahelisi nõupidamisi tootmetega tegelevatel foorumitel ja rahvusvahelistes organisatsioonides.

3. Selleks vahetatakse emma-kumma lepinguosalise taotlusel arvamusi:

— kehtivate rahvusvaheliste lepingute toimimise või erialaste valitsustevaheliste töörühmade tegevuse üle, et neid vastavalt turusuundumustele täiustada ja tõhustada,

— kui tehakse ettepanek sõlmida mõni rahvusvaheline leping või seda pikendada või moodustada erialane valitsustevaheline töörühm.

Arvamustevahetuse eesmärk on kõikide lepinguosaliste huvide arvessevõtmine. Vajaduse korral võidakas arvamusi vahetada ministrite kaubanduskomitees.

4. PEATÜKK

Teenuskaubandus*Artikkel 41*

Ü l d s ä t t e d

1. Lepinguosalised rõhutavad teenuste kasvavat tähtsust rahvusvahelises kaubanduses ja nende suurt panust majanduse ja ühiskonna arengusse.

▼B

2. Nad kinnitavad oma üldise teenuskaubanduse kokkuleppe (GATS) järgseid kohustusi ja rõhutavad vajadust kohelda AKV riikide teenuseosutajaid eri- ja diferentseeritud režiimi alusel.

3. Läbirääkimistel, mis toimuvad GATSi XIX artiklis sätestatud teenuskaubanduse järkjärgulise liberaliseerimise raames, kohustub ühendus mõistvalt suhtuma EÜ ajakavas tehtavatesse AKV riikide prioriteetide parandustesse, et võtta arvesse nende erihuve.

4. Lisaks sellele lepivad lepinguosalisel kokku, et nende eesmärk on pärast GATSi-kohase enamsoodustuskorra kohaldamisest saadud kogemusi koostööd majanduskoostöölepingute raames laiendada, et hõlmata teenuste liberaliseerimisi GATSi sätete, eelkõige nende kohaselt, mis käsitlevad arengumaade osalemist liberaliseerimislepingutes.

▼M10

5. Ühenduse toetab I jaotises määratletud riiklike ja piirkondlike arengustrateegiate kaudu ja kooskõlas artikliga 35 AKV riikide pingutusi suurendada oma teenuste osutamise suutlikkust. Eristatult tähelepanu pööratakse tööturu-, äri-, turustus-, finants-, turismi-, kultuuri- ja ehitusteenustele ning nendega seotud inseneriteenustele, et parandada AKV riikide konkurentsivõimet ja seeläbi suurendada nende kaubavahetuse ja teenuskaubanduse väärtust ja mahtu.

▼B*Artikkel 42***Mereveendus**

1. Lepinguosalised tunnustavad ohutus ja puhtas merekeskkonnas toimuvate tasuvate ning tõhusate merevedude tähtsust, nad peavad seda peamiseks rahvusvahelist kauplemist võimaldavaks veoliigiks ja seega üheks majanduse ja kaubanduse arengu liikumapanevaks jõuks.

2. Nad kohustuvad edendama mereveenduse liberaliseerimist ja selleks kohaldama tõhusalt põhimõtet, mis tagab võrdsel kohtlemisel ja kaubanduslikel alustel põhineva piiramatul juurdepääsul rahvusvahelisele mereveoturule.

3. Muu hulgas kohtlevad lepinguosalisel teise lepinguosalise kodanike või äriühingute kasutatavaid laevu ja emma-kumma lepinguosalise territooriumil registreeritud laevu sadamatele juurdepääsul, nende sadamate infrastruktuuride ja abiteenuste kasutamisel ning sellega seotud tasude, maksude ja tolliteenuste osas ning kaikohtade ja peale- ja maha-laadimisvahendite kasutamisel võimaldamisel vähemalt sama soodsalt kui oma laevu.

▼ M10

4. Ühendus toetab I jaotises määratletud riiklike ja piirkondlike arengustrateegiate kaudu ja kooskõlas artikliga 35 AKV riikide pingutusi tasuvate ja tõhusate mereveeteenuste arendamisel ja edendamisel AKV riikides, et suurendada AKV ettevõtjate osalemist rahvusvahelistes mereveeteenustes.

▼ B*Artikkel 43***Info- ja sidetehnoloogia, infoühiskond**

1. Lepinguosalised tunnustavad info- ja sidetehnoloogia ning infoühiskonnas tegusa osalemise tähtsat rolli, mis on AKV riikide maailmamajandusse eduka integreerumise eeldus.

2. Seetõttu kinnitavad nad veel kord oma kohustusi, mis tulenevad olemasolevatest mitmepoolsetest kokkulepetest, eelkõige GATSile lisatud protokolli põhiliste telekommunikatsiooniteenuste kohta, ja kutsuvad ühinema AKV riike, kes veel nende kokkulepete osalised ei ole.

3. Lisaks sellele lepivad nad kokku, et osalevad täielikult ja tegusalt kõikides edasistes rahvusvahelistes läbirääkimistes, mida võidakse selles valdkonnas pidada.

4. Seetõttu võtavad lepinguosalised meetmeid, mis hõlbustavad AKV riikide elanike juurdepääsu info- ja sidetehnoloogiale, muu hulgas:

- arendades ja soodustades sobiva hinnaga ja taastuvate energiavarude kasutamist,
- arendades ja võttes kasutusele ulatuslikumaid ja odavaid traadita võrke,

▼ M4

— arendades ja soodustades omamaise osaluse kasutamist info- ja sidetehnoloogiates.

▼ M10

5. Samuti nõustuvad lepinguosalised tugevdama omavahelist koostööd info- ja sidetehnoloogia ning infoühiskonna vallas. Selle koostööga püütakse I jaotises määratletud riiklike ja piirkondlike arengustrateegiate kaudu ja kooskõlas artikliga 35 eelkõige saavutada sidesüsteemide suurem täiendavus ja ühtlustamine riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil ning nende kohandamine uue tehnoloogiaga.

▼ B**5. PEATÜKK****Kaubandusega seotud valdkonnad***Artikkel 44***Üldsätted**

1. Lepinguosalised tunnustavad, et uutel kaubandusega seotud valdkondadel on kasvav tähtsus AKV riikide järkjärgulisel integreerumisel maailmamajandusse. Seetõttu nõustuvad nad tugevdama koostööd nendes valdkondades, osaledes täielikult ja kooskõlastatult rahvusvahelistel foorumitel ja asjakohastes lepingutes.

▼ M10

2. Ühendus aitab AKV riikidel I jaotises määratletud riiklike ja piirkondlike arengustrateegiate kaudu ja kooskõlas artikliga 35 suurendada oma suutlikkust kõikides kaubandusega seotud valdkondades, vajaduse korral täiustades ja toetades institutsioonilist raamistikku.

▼ B*Artikkel 45*

Konkurentsipoliitika

1. Lepinguosalised on ühel meelel, et tõhusate ja usaldusväärsete konkurentsipõhimõtete ning -eeskirjade kehtestamine ja rakendamine on investeerimist soodustava keskkonna, industrialiseerimise jätkumise ja turulepääsu läbipaistvuse parandamisel ja kindlustamisel otsustava tähtsusega.

2. Et tagada konkurentsimoonutuste kõrvaldamine, kohustuvad lepinguosalised, võttes asjakohaselt arvesse AKV riikide erinevat arengutaset ja majanduslikke vajadusi, rakendama riiklike või piirkondlike eeskirju ja põhimõtteid, mis näevad ette ettevõtjatevaheliste kokkulepete, ettevõtjate ühenduste otsuste ja kooskõlastatud tegevuse kontrollimise, ja kui nende eesmärgiks või tagajärjeks on konkurentsi vältimine, piiramine või moonutamine, siis teatavatel tingimustel ka nende keelamise. Lisaks sellele lepivad lepinguosalised kokku, et keelavad kõikidel ettevõtjatel turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ühenduse ühisturul või AKV riikide territooriumil.

▼ M10

3. Samuti lepivad lepinguosalised kokku sellealase koostöö tugevdamises, et koos asjaomaste riiklike konkurentsiasutustega kujundada ja toetada efektiivset konkurentsipoliitikat, millega järkjärgult tagatakse konkurentsieeskirjade täitmine nii era- kui ka riigi osalusega ettevõtetes. Koostöö selles vallas hõlmab eelkõige abi I jaotises määratletud riiklike ja piirkondlike arengustrateegiate kaudu ja kooskõlas artikliga 35 sobiva õigusliku raamistiku kujundamisel ja selle rakendamisel haldusorganite kaudu, pöörates erilist tähelepanu AKV vähim arenenud riikide eriolukorrale.

▼ B*Artikkel 46*

Intellektuaalomandi õiguste kaitse

1. Ilma et see takistaks lepinguosaliste seisukohavõtte mitmepoolsetes läbirääkimistes, tunnustavad lepinguosalised vajadust tagada intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandi õiguste ja muude TRIP-lepinguga reguleeritud õiguste, sealhulgas geograafiliste tähiste piisav ja tõhus kaitse kooskõlas rahvusvaheliste normidega, et vähendada moonutusi ja takistusi kahepoolses kaubanduses.

2. Seoses sellega rõhutavad nad intellektuaalomandi õiguste kaubanduspektide lepingu (TRIP-lepingu), WTO asutamislepingu ja bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga ühinemise tähtsust.

▼ B

3. Samuti on nad ühel meelel, et on vaja ühineda kõikide TRIP-lepingu I osas nimetatud asjakohaste intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandit käsitlevate rahvusvaheliste konventsioonidega, pidades silmas oma arengutaset.

4. Ühendus, selle liikmesriigid ja AKV riigid võivad kaaluda ükskõik millisele lepinguosalisele erilist huvi pakkuvate toodete kaubamärkide ja geograafiliste tähiste kaitsmise lepingute sõlmimist.

5. Käesoleva lepingu kohaldamisel hõlmab intellektuaalomand eelkõige autoriõigust, sealhulgas arvutiprogrammide autoriõigust, ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi, kaasa arvatud kunstilised kujundused, ning tööstusomandit, mis hõlmab kasulikke mudeleid, patente, sealhulgas biotehnoloogiliste leiutiste ja taimesortide või muude toimivate ainulaadsete süsteemide patente, ja tööstusdisainilahendusi, geograafilisi tähiseid, sealhulgas päritolunimetusi, kauba- ja teenindusmärke, mikro-lülituste topoloogiat, samuti andmekogude õiguskaitset ja kaitset kõlvatu konkurentsi eest, nagu on sätestatud tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni artiklis 10a, ja avalikustamata salajase oskusteabe kaitset.

▼ M10

6. Samuti nõustuvad lepinguosaliselised tugevdama oma sellealast koostööd. Taotluse korral, vastastikku kokkulepitud tingimustel ning I jaotises määratletud riiklike ja piirkondlike arengustrateegiate kaudu ja kooskõlas artikliga 35 laieneb koostöö muu hulgas järgmistesse valdkondadesse: õigusloome intellektuaalomandi õiguste kaitse ja järgimise vallas, õiguste omajatel selliste õiguste kuritarvitamise ja konkurentidel nende rikkumise takistamine, riiklike ja piirkondlike asutuste ja muude organite asutamine ja tugevdamine, sealhulgas intellektuaalomandi õiguste kehtestamise ja kaitsmisega tegelevate piirkondlike organisatsioonide toetamine, sealhulgas töötajate koolitamine.

▼ B*Artikkel 47***Standardimine ja sertifitseerimine**

1. Lepinguosalised lepivad kokku teha tihedamat koostööd standardimise, sertifitseerimise ja kvaliteedi tagamise vallas, et kõrvaldada tarbetud tehnilised tõkked ja vähendada omavahelisi erinevusi nendes valdkondades ning seega hõlbustada kaubandust.

Seoses sellega kinnitavad nad oma kohustusi, mis nad on võtnud WTO asutamislepingule lisatud tehniliste kaubandustõkete lepinguga.

▼ M10

2. Standardimis- ja sertifitseerimiskoostööga püütakse I jaotises määratletud riiklike ja piirkondlike arengustrateegiate kaudu ja kooskõlas artikliga 35 edendada lepinguosaliste süsteemide kokkusobivust, hõlmates eelkõige:

▼B

- tehniliste kaubandustõkete lepingu kohaseid meetmeid, millega edendatakse rahvusvaheliste tehniliste eeskirjade, standardite ja vastavushindamismenetluste laiemat kasutamist, sealhulgas valdkondlikke erimeetmeid, pidades silmas AKV riikide majanduse arengutaset,
 - kvaliteedi juhtimist ja tagamist käsitlevat koostööd teatavates valdkondades, mis on AKV riikidele tähtsad,
 - toetust AKV riikide algatustele, mis käsitlevad suutlikkuse suurendamist vastavushindamise, metroloogia ja standardimise vallas,
 - tegevuse arendamist AKV ja Euroopa standardimis-, vastavushindamis- ja sertifitseerimisasutuste vahel.
3. Lepinguosalised kohustuvad sobival ajal kaaluma vastastikuse tunnustamise lepingute sõlmimist mõlemale majandushuvi pakkuvates valdkondades.

Artikkel 48

Sanitaar- ja fütosanitaarmedetmed

1. Lepinguosalised tunnustavad iga lepinguosalise õigust võtta ja rakendada inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitseks vajalikke sanitaar- ja fütosanitaarmedetmeid tingimusel, et üldiselt ei kujuta need meetmed endast meelevaldset diskrimineerimise vahendit ega varjatud kaubanduspiirangut. Selleks kinnitavad nad oma kohustusi, mis nad on võtnud WTO asutamislepingule lisatud sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete rakendamise lepinguga, võttes arvesse iga lepinguosalise arengutaset.
2. Lisaks kohustuvad nad sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete rakendamise lepingu kohaselt ettepannud sanitaar- ja fütosanitaarmedetmeid ja nende rakendamist paremini kooskõlastama, nende probleemide üle nõu pidama ja neist teavitama, kui need meetmed võivad mõjutada emmakumma lepinguosalise huve. Samuti lepivad nad kokku eelnevas nõupidamises ja kooskõlastamises *Codex Alimentarius*'e, rahvusvahelise episootiameti ja rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni raames, et edendada ühiseid huve.

▼M10

3. Lepinguosalised nõustuvad tugevdama koostööd I jaotises määratletud riiklike ja piirkondlike arengustrateegiate kaudu ja kooskõlas artikliga 35, et suurendada AKV riikide avaliku ja erasektori suutlikkust selles valdkonnas.

▼B*Artikkel 49*

Kaubandus ja keskkond

▼M10

1. Lepinguosalised kinnitavad oma kohustust edendada rahvusvahelise kaubanduse arengut nii, et tagataks säästev ja usaldusväärne keskkonnahoid kooskõlas sellealaste rahvusvaheliste konventsioonide ja kohustustega, võttes asjakohaselt arvesse iga lepinguosalise arengutaset.

▼ M10

Nad on ühel meelel, et keskkonnameetmete planeerimisel ja rakendamisel tuleks arvesse võtta AKV riikide erivajadusi ja -nõudeid, sealhulgas seoses artikliga 32.

▼ B

2. Rio põhimõtteid silmas pidades lepivad lepinguosalised kokku koostöö süvendamises selles vallas, et suurendada kaubandus- ja keskkonnapoliitika vastastikust täiendavust. Koostöö abil püütakse eelkõige koostada ühtsed riiklikud, piirkondlikud ja rahvusvahelised tegevuspõhimõtted, tugevdada järelevalvet keskkonnaga seotud kaupade ja teenuste kvaliteedi üle ning arendada asjakohastes valdkondades keskkonnasõbralikke tootmisvõtteid.

▼ M10

3. Lepinguosalised nõustuvad sellega, et keskkonnameetmeid ei tohi kasutada protektsionistlikel eesmärkidel.

▼ B*Artikkel 50*

Kaubandus- ja töönormid

1. Lepinguosalised kinnitavad, et austavad põhilisi rahvusvaheliselt tunnustatud töönorme, mis on määratletud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) asjakohastes konventsioonides, eelkõige ühinemisvabadust ja ühislabirääkimiste õigust, sunniviisilise töö kaotamist, lapsele sobimatu töö ning muu talle sobimatu tegevuse keelustamist ja töölevõtmist kedagi diskrimineerimata.

2. Nad lepivad kokku, et süvendavad sellealast koostööd, eelkõige järgmistes valdkondades:

- asjakohaseid töönorme ja tööeeskirju käsitlev teabevahetus;
- riigi tööõiguse kujundamine ja kehtivate õigusaktide tugevdamine;
- kasvatus- ja teavituskavad;
- siseriiklikest tööõigusaktidest ja -eeskirjadest kinnipidamine.

▼ M10

3. Lepinguosalised on ühel meelel, et töönorme ei tohiks kasutada kaitsemeetmena.

▼ B*Artikkel 51*

Tarbijapoliitika ja tarbijate tervise kaitse

1. Lepinguosalised nõustuvad tugevdama koostööd tarbijapoliitika ja tarbijate tervise kaitse alal, võttes asjakohaselt arvesse siseriiklike õigusakte, et vältida kaubandustõkkeid.

▼M10

2. Koostööga püütakse I jaotises määratletud riiklike ja piirkondlike arengustrateegiade kaudu ja kooskõlas artikliga 35 eelkõige parandada asutuste suutlikkust ja tehnilisi võimalusi selles valdkonnas, seades sisse kiirhoiatussüsteemid ohtlikest toodetest vastastikku teatamiseks, vahetades teavet ja kogemusi toodete ja tooteohutuse turustamisjärgse järelevalve sisseseadmise ja toimimise kohta, parandades tarbijatele antavat teavet hindade, toodete omaduste ja pakutavate teenuste kohta, soodustades sõltumatute tarbijaühingute ja tarbijate huvide esindajate vaheliste sidemete arendamist, ühtlustades tarbijakaitsepoliitikat ja -süsteeme, teatades õigusaktide jõustamisest, edendades koostööd kahjuliku või kõlvatu äritegevuse uurimisel ja rakendades lepinguosaliste vahelises kaubanduses ekspordikeelde selliste kaupade ja teenuste suhtes, mille turustamine on tootjariigis keelatud.

▼B*Artikkel 52***Maksuerand**

1. Ilma et see piiraks IV lisa artikli 31 kohaldamist, ei kohaldata käesoleva lepingu sätete kohaselt võimaldatavat enamsoodustuskorda ega ühtegi selle lepingu põhjal sõlmitavat kokkulepet maksusoodustuste suhtes, mida lepinguosalisel annavad või võivad edaspidi anda topeltmaksustamise vältimise lepingute või muude maksukokkulepete või siseriikliku maksuõiguse alusel.

2. Mitte midagi käesolevas lepingus ega selle alusel sõlmitud kokkulepetes ei tõlgendata nii, nagu takistaks see võtmast või rakendamast meetmeid, mille eesmärk on vältida või takistada topeltmaksustamise vältimise lepingute maksusätete ja muude maksukokkulepete või siseriikliku maksuõiguse kohastest maksudest kõrvalehoidumist.

3. Mitte midagi käesolevas lepingus ega selle alusel sõlmitud kokkulepetes ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalisi eristamast oma asjakohaste maksusätete kohaldamisel maksumaksjaid, kes ei ole ühesuguses olukorras, eeskätt oma elu- või asukoha poolest või selle koha poolest, kuhu nad oma kapitali on investeerinud.

6. PEATÜKK**Koostöö muudes valdkondades***Artikkel 53***Kalastuskokkulepped**

1. Lepinguosalisel väljendavad oma soovi sõlmida kalastuskokkuleppeid, millega püütakse tagada säästvad ja vastastikku rahuldavad kalastustingimused AKV riikides.

▼B

2. Selliste kokkulepete sõlmimisel või rakendamisel ei diskrimineeri AKV riigid ühendust ega liikmesriike; öeldu ei piira samas geograafilises piirkonnas asuvate arengumaade vaheliste erikokkulepete, sealhulgas vastastikuste kalastuskokkulepete kohaldamist; samuti ei diskrimineeri ühendus AKV riike.

Artikkel 54

Toiduainetega kindlustatus

1. Saadaval olevate põllumajandustoodete osas kohustub ühendus tagama, et eksporditoetused kinnitatakse kõikidele AKV riikidele eelnevalt nende toodete suhtes, mis on piiritletud kõnealuste riikide toiduainevajaduste põhjal.

2. Käesoleva lepingu kehtivusajal toimub toetuste eelkinnitamine järgmiseks aastaks ja toetuse suurus määratakse meetodite abil, mida komisjon tavaliselt kasutab.

3. Erikokkuleppeid võib sõlmida nende AKV riikidega, kes taotlevad seda oma toiduainetega kindlustamist käsitlevate põhimõtete raames.

4. Lõikes 3 osutatud erikokkulepped ei ohusta tootmist ega kauba-vooge AKV piirkonnas.

4. OSA

KOOSTÖÖ ARENGU RAHASTAMISE VALLAS

I JAOTIS

ÜLDSÄTTED

1. PEATÜKK

Eesmärgid, põhimõtted, suunised ja abikõlblikkus*Artikkel 55*

E e s m ä r g i d

Arengu rahastamise vallas tehtava koostööga püütakse piisavate rahaliste vahendite ja vajaliku tehnilise abi andmise kaudu toetada ja edendada AKV riikide pingutusi, mida nad teevad käesolevas lepingus sätestatud eesmärkide saavutamiseks ühistes huvides ja vastastikuse sõltuvuse vaimus.

Artikkel 56

P õ h i m õ t t e d

▼M10

1. Koostööd arengu rahastamise vallas tehakse AKV riikide määratletud arengueesmärkide, -strateegiate ja -prioriteetide põhjal ja nendega kooskõlas nii riiklikul, piirkondlikul kui ka AKV riikide tasandil. Arvesse võetakse AKV riikide geograafilisi, ühiskondlikke ja kultuurilisi erijooni ning nende erivõimalusi. Lähtuvalt rahvusvahelisel tasandil kokku lepitud abi tõhustamise kavast põhineb koostöö isevastutusel,

▼ M10

vastavusse viimisel, rahastajate tegevuse kooskõlastamisel ja ühtlustamisel, arengutulemuste juhtimisel ja vastastikusel aruandlusel. Eelkõige:

- a) edendatakse koostööga kohalikku isevastutust kõikidel arenguetappidel;
- b) avaldub koostöö vastastikusel õigustel ja kohustustel põhinevas partnerluses;
- c) rõhutatakse koostööga ennustatavuse ja kindluse tähtsust vahendite liikumises, mis toimub väga soodsatel tingimustel ja pidevalt;
- d) on koostöö paindlik ning kohandatud iga AKV riigi olukorrale ja asjakohase projekti või kava erilaadile;
- e) tagatakse koostööga tõhusus, kooskõlastamine ja järjepidevus.

▼ B

2. Koostööga tagatakse AKV vähim arenenud riikide erikohtlemine ning võetakse asjakohaselt arvesse AKV raskesti ligipääsetavate ja saareriikide haavatavust. Lisaks tegeldakse konfliktijärgses olukorras olevate riikide erivajadustega.

*Artikkel 57***Suunised**

1. AKV riigid ja ühendus rakendavad käesoleva lepingu raames rahastatavaid meetmeid tihedas koostöös, tunnustades koostööpoolte võrdõiguslikkust.

2. AKV riikide vastutada on:

- a) soovituskavade aluseks olevate eesmärkide ja prioriteetide määratlemine;
- b) projektide ja kavade väljavalimine;
- c) projektide ja kavade toimikute koostamine ja esitamine;
- d) lepingute ettevalmistamine, läbirääkimine ja sõlmimine;
- e) projektide ja kavade rakendamine ja juhtimine;
- f) projektide ja kavade haldamine.

3. Ilma et see piiraks eespool esitatud sätete kohaldamist, võivad ka abikõlblikud valitsusvälised osalejad esitada kavu ja projekte ning rakendada neid oma tegevusvaldkondades.

4. AKV riikide ja ühenduse vastutada on:

- a) ühisinstitutsioonides arengu rahastamist käsitleva koostöö suuniste määramine;
- b) soovituskavade vastuvõtmine;
- c) projektide ja kavade hindamine;

▼ B

- d) pakkumistes ja lepingute sõlmimises osalemise tingimuste võrdsuse tagamine;
 - e) projektide ja kavade mõju ja tulemuste jälgimine ja hindamine;
 - f) projektide ja kavade nõuetekohase, kiire ja tõhusa täitmise tagamine.
5. Ühendus otsustab projektide ja kavade rahastamise.
6. Kui käesolevas lepingus ei ole teisiti sätestatud, kiidetakse kõik teise lepinguosalise heakskiitu eeldavad otsused heaks või loetakse need heakskiidetuks 60 päeva möödudes hetkest, mil üks lepinguosaline on nendest teatanud.

▼ M4*Artikkel 58***Rahastamiskõlblikkus**

1. Järgmised üksused või organid on kõlblikud saada käesoleva lepingu alusel antavat rahalist abi:

- a) AKV riigid;

▼ M10

- b) piirkondlikud või riikidevahelised institutsioonid, mille koosseisus on üks AKV riik või mitu AKV riiki, sealhulgas Aafrika Liit või muud organid, mille liikmed ei ole AKV riigid, ja kes tegutsevad nende riikide volitusel;

▼ M4

- c) teatavate erieesmärkide saavutamiseks AKV riikide ja ühenduse asutatud ühisinstitutsioonid.

2. Ühe või mitme asjaomase AKV riigi nõusolekul võivad rahalist abi saada ka:

- a) AKV riikide siseriiklikud ja/või piirkondlikud avalik-õiguslikud või avaliku sektori osalusega asutused ja ministeeriumid, kaasa arvatud parlamendid, ja eelkõige nende rahaasutused ja arengupangad;
- b) AKV riikide äriühingud ja muud eraõiguslikud organisatsioonid ning eraettevõtjad;
- c) ühenduse liikmesriigi ettevõtjad, et nad saaksid lisaks oma panusele tegelda täiendava tootmisega mõne AKV riigi territooriumil;

▼ M10

- d) AKV või ühenduse finantsvahendajad, kes teevad, soodustavad ja rahastavad era- või riiklikke investeeringuid AKV riikides;

▼ M4

- e) AKV riikide ja ühenduse kohalikud detsentraliseeritud asutused ja

▼ M10

- f) arenguriigid, mis ei kuulu AKV rühma, milles nad osalevad ühisalgatuse raames, või AKV riikide piirkondlikud organisatsioonid kooskõlas käesoleva lepingu IV lisa artikliga 6.

▼M4

3. AKV riikide ja ühenduse kohaliku iseloomuga mitteriiklikud osalised on käesoleva lepingu raames rahastamiskõplikud vastavalt tingimustele, mis on kokkulepitud riiklikes ja piirkondlikes soovituska-vades.

▼B

2. PEATÜKK

Rahastamise ulatus ja laad*Artikkel 59*

Ühe või mitme asjaomase AKV riigi määratletud riiklike ja piirkondlike prioriteetide raames võib toetada projekte, kavasad ja muus vormis meet-meid, mis aitavad kaasa käesolevas lepingus sätestatud eesmärkide saavutamisele.

*Artikkel 60***Rahastamise ulatus**

Olenevalt vajadustest ja sobivaimaks peetavatest meetmeliikidest võib muu hulgas rahastada:

- a) meetmeid, mis aitavad kergendada AKV riikide võlakoormat ja leevendada nende maksebilansiraskusi;
- b) makromajanduse ja selle struktuuri ümberkujundamist ja põhimõt-teid,

▼M10

- c) lühiajalise kahjuliku mõju leevendamist, mida välised vapustused, sealhulgas eksporditulu muutused avaldavad sotsiaalmajanduslikele ümberkujundustele ja tegevuspõhimõtetele;

▼B

- d) valdkondlikke põhimõtteid ja ümberkujundusi;
- e) institutsioonide arendamist ja suutlikkuse suurendamist;
- f) tehnilise koostöö kavasad;

▼M10

- g) humanitaar- ja hädaabi, sealhulgas abi pagulastele ja ümberasustatud isikutele, meetmeid, mis seovad kriisiaegse või -järgse olukorra leevendamiseks ja taastustöödeks antava lühiajalise abi pikaajalise arenguga, ja suurõnnetusteks valmisolekut.

▼B*Artikkel 61***Rahastamise laad**

1. Rahastamine toimub muu hulgas järgmistes vormides:

- a) projektid ja kavad;
- b) krediidiiniidid, tagatiskavad ja osalus aktsiakapitalis;

▼ B

- c) eelarvetoetus kas otse nendele AKV riikidele, kelle vääringud on konverteeritavad ja vabalt kaubeldavad, või kaude mitmesuguste ühenduse vahenditega loodud ekvivalentfondidest;
- d) projektide ja kavade tõhusaks haldamiseks ja järelevalveks vajalikud inimesed ja materiaalsed vahendid;
- e) valdkondlikud ja üldised imporditoetuskavad, milleks võivad olla:
 - i) valdkondlikud impordikavad otsehangete kujul, sealhulgas tootmissisendite ja sotsiaalteenuste parandamiseks vajalike tarnete rahastamine;
 - ii) valdkondlikud impordikavad valdkonna impordi rahastamiseks osakaupa antavate välisvääringute kujul;
 - iii) üldised impordikavad mitmesuguseid tooteid hõlmava üldimpordi rahastamiseks osakaupa antavate välisvääringute kujul.

▼ M10

2. Otsest eelarvetoetust makromajanduse ja valdkondade ümberkujundamiseks antakse juhul, kui:

- a) kehtestatud või rakendamisel on täpselt määratletud riiklikud või valdkondlikud arengustrateegiad vaesuse vähendamiseks;
- b) riik on välja töötanud või viib ellu täpsed makromajanduslikud ja valdkondlikud tegevuspõhimõtted stabiilsuse saavutamiseks ning põhilised rahastajad, sealhulgas vajaduse korral rahvusvahelised finantsasutused, on need heaks kiitnud, ja
- c) riigi finantsjuhtimine on piisavalt läbipaistev, arusaadav ja tõhus;

Ühendus ühtlustab iga AKV riigi puhul kasutatavad süsteemid ja menetlused, kontrollib partnerriigile eelarvest antavaid toetusi ja toetab partnerriike nende püüdlustes tugevdada riigisisest vastutust ja parlamentaarset järelevalvet, suurendada auditeerimissuutlikkust ja teabe kättesaadavust avalikkusele.

▼ B

3. Niisugust otsest eelarvetoetust hakatakse üksikprojektide asemel järk-järgult andma valdkondlikele tegevuspõhimõtetele.

4. Eespool määratletud impordikavade või eelarvetoetuse vahendeid võib kasutada ka abikõlblike AKV riikide toetamiseks, kui nende ümberkujundused on suunatud piirkonna majanduse liberaliseerimisele ja kui sellest tulenevad üleminekuaja netokulud.

▼ M10

5. Käesoleva lepingu raames kasutatakse lepingu eesmärkide saavutamisele kaasaaitavate projektide, kavade ja muus vormis meetmete rahastamiseks käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistiku kohaselt eraldatud vahendeid, Euroopa Investeeringupanga (edaspidi "pank") omavahendeid ja vajaduse korral muid Euroopa Ühenduse eelarvest eraldatavaid vahendeid.

▼B

6. Käesoleva lepingu alusel ettenähtud vahendeid võib kasutada, et katta projektide ja kavadega seotud kohalikke ja väliskulusid, kaasa arvatud korduvkulusid.

II JAOTIS
RAHANDUSKOOSTÖÖ

1. PEATÜKK

Rahalised vahendid

Artikkel 62

Ü l d s u m m a

1. Ühenduse rahalise abi üldsumma käesoleva lepingu eesmärkide saavutamiseks ja üksikasjalikud rahastamistingimused on sätestatud lepingu lisades.

2. Kui mõni AKV riik ei ratifitseeri käesolevat lepingut või ütleb selle üles, kohandavad lepinguosalised I lisa finantsprotokollis ettenähtud summasid. Rahalisi vahendeid kohandatakse ka siis, kui:

- a) käesoleva lepinguga ühinevad uued AKV riigid, kes ei osalenud selle läbirääkimisel;
- b) ühendus laieneb.

Artikkel 63

Rahastamisviisid

Iga projekti või kava rahastamise viiside üle otsustavad ühiselt asjaomane AKV riik või asjaomased AKV riigid ja ühendus, võttes arvesse:

- a) asjaomaste riikide arengutaset, geograafilist asukohta ja majandus- ning rahandusolusid;
- b) projekti või kava laadi, majanduslikku ja rahalist tasuvust ning mõju ühiskonnale ja kultuurile;
- c) laenude puhul tegureid, mis tagavad nende teenindamise.

Artikkel 64

Edasilaenamine

1. Rahalist abi võidakse anda asjaomastele AKV riikidele või nende või käesoleva lepingu tingimuste kohaselt abikõlblike rahaasutuste kaudu või otse mõnele muule abikõlblikule isikule. Kui rahalist abi antakse lõppsaajale vahendaja kaudu või erasektori lõppsaajale otse:

- a) tuleb rahastamis- või laenulepingus ette näha tingimused, mille alusel võib lõppsaajale vahendaja kaudu või erasektori lõppsaajale otse abi anda;

▼B

b) igasugune rahaline kasu, mis vahendaja saab edasilaenamisest või mis tuleneb otse erasektori lõppsaajale laenamisest, tuleb kasutada arendamiseks rahastamis- või laenulepingus sätestatud tingimustel pärast seda, kui on arvesse võetud halduskulud, kursi- ja rahalised riskid ning lõppsaajale antava tehnilise abi maksumus.

2. Kui rahastamine toimub edasilaenamisasutuse kaudu, mis asub ja/või tegutseb AKV riikides, peab see asutus vastutama üksikprojektide valimise ja hindamise ning käesolevas lepingus sätestatud tingimustel ja lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel tema käsutusse antud vahendite haldamise eest.

*Artikkel 65***K a a s r a h a s t a m i n e**

1. Käesolevas lepingus sätestatud rahalisi vahendeid võib AKV riikide taotlusel kasutada kaasrahastamiseks, eelkõige koos arendusasutuste, ühenduse liikmesriikide, AKV riikide, kolmandate riikide või rahvusvaheliste või eraõiguslike rahaasutuste, äriühingute või ekspordikrediitiasutustega.

2. Kaasrahastamise võimalust kaalutakse eelkõige siis, kui ühenduse osalemine soodustab muude rahastamisallikate osalemist ja kui selline rahastamine võib olla asjaomastele AKV riikidele soodus.

3. Kaasrahastada võib ühiselt või rööbiti. Igal juhul tuleb eelistada tasuvaimat lahendust. Lisaks võetakse meetmeid ühenduse ja muude kaasrahastajate meetmete kooskõlastamiseks ja ühtlustamiseks, et AKV riikidel tuleks läbida võimalikult vähe menetlusi ja need oleksid paindlikumad.

4. Nõupidamist ja kooskõlastamist muude rahastajate ja kaasrahastajatega tuleks tugevdada ja arendada, sõlmides võimaluse korral kaasrahastamise raamlepinguid, samuti tuleks läbi vaadata kaasrahastamise põhimõtted ja kord, et tagada tõhusus ja parimad võimalikud tingimused.

2. PEATÜKK**Abi võlakergenduste ja valdkondlike ümberkorralduste alal***Artikkel 66***V õ l a k e r g e n d u s a b i****▼M10**

1. AKV riikide võlakoorma kergendamiseks ja nende maksebilansiraskuste leevendamiseks nõustuvad lepinguosalisel kasutamisel käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistikuga ette nähtud eraldatud vahendeid rahvusvaheliselt heakskiidetud ja AKV riike soodustavate võlakergendusalgatuste toetamiseks. Samuti kohustub

▼ M10

ühendus uurima, kuidas saab pikema aja jooksul rahvusvaheliselt kokku lepitud võlakergendusalgatuste toetamiseks kasutada muid ühenduse vahendeid.

▼ B

2. AKV riigi taotlusel võib ühendus anda:

- a) abi, et uurida võlgnevuse, sealhulgas sisevõla ja võlateenindus- ning maksebilansiraskusi ning leida neile rakenduslikud lahendused;
- b) koolitust võlahalduse ja rahvusvaheliste rahastamisläbirääkimiste vallas ning abi sellealaste koolitusürituste, kursuste ja seminaride jaoks;
- c) abi paindlike võlahaldusvõtete ja -vahendite väljatöötamiseks.

3. Panga omavahenditest antavatest laenudest, erilaenudest ja riskikapitalist tuleneva võla teenindamise edendamiseks võivad AKV riigid üksikjuhu asjaoludest sõltuvalt kasutada komisjoniga sõlmitavate kokkulepete kohaselt selliseks teenindamiseks käesoleva lepinguga ettenähtud välisvääringuid siis, kui saabub võla tagasimaksetähtpäev, ja kõige rohkem sellises summas, mida on vaja omavääringus maksmiseks.

4. Arvestades välisvõla küsimuse tõsidust ja selle mõju majanduskasvule, deklareerivad lepinguosalised oma valmidust jätkata rahvusvaheliste arutelude raames arvamuste vahetust üldise võlaküsimuse kohta, mis ei piira asjaomastel foorumitel toimuvaid eriarutlusi.

*Artikkel 67***Struktuuri kohandamise toetus****▼ M10**

1. Käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastane finantsraamistikku kaudu toetatakse AKV riikide makromajanduse ja valdkondade ümberkujundamist. Seoses sellega tagavad lepinguosalised, et struktuuri kohandamised on majanduslikult elujõulised ning sotsiaalselt ja poliitiliselt talutavad. Abi andmisel on aluseks ühenduse ja asjaomase AKV riigi ühishinnang, mis käsitleb makromajanduse või valdkonna tasandil võetud või kavandatud ümberkujundusmeetmeid ja annab ümberkujundamisele üldhinnangu. Üldhinnang viiakse võimalikult hästi vastavusse riigis kehtiva korraga ja abi andmist kontrollitakse saadud tulemuste alusel. Toetuskavade oluliseks tunnusooneks on kiire väljamaksmine.

▼ B

2. AKV riigid ja ühendus tunnustavad vajadust soodustada ümberkujunduskavasid piirkondlikul tasandil tagamaks, et riiklike kavade koostamisel ja rakendamisel võetakse asjakohaselt arvesse piirkondlikke meetmeid, mis mõjutavad riigi arengut. Seetõttu on struktuuri kohandamise toetusel ka järgmised eesmärgid:

- a) võtta olukorra määratlemisest peale kasutusele meetmeid, mis edendavad piirkondlikku integreerumist ja võtavad arvesse piiriülese ümberkorraldamise mõju;

▼B

b) toetada makromajanduslike ja valdkondlike tegevuspõhimõtete, sealhulgas maksu- ja tollipoliitika ühtlustamist ja kooskõlastamist, et saavutada piirkondliku integreerumise ning siseriikliku ümberkorraldamise kahene eesmärk;

c) võtta üldiste impordikavade või eelarvetoetuse abil arvesse mõju, mida piirkondlikust integreerumisest tulenevad ülemineku netokulud avaldavad eelarvetulule ja maksebilansile.

3. AKV riigid, kes rakendavad või kavandavad ümberkujundusi makromajanduse või valdkonna tasandil, on kõlblikud saama ümberkorraldusabi, kusjuures võetakse arvesse piirkondlikke tegureid, ümberkujunduste tulemuslikkust ja tõenäolist mõju majanduse, ühiskonna ja poliitika arengule, samuti nende majanduslikke ja ühiskondlikke raskusi.

4. Ümberkorraldusabi saamise nõuded täitnuks loetakse need AKV riigid, kes rakendavad ümberkujunduskavasid, mida vähemalt põhilised mitmepoolsed rahastajad on heaks kiitnud ja mida nad toetavad või mis on selliste rahastajatega kokku lepitud, kuid mida viimased tingimata rahaliselt ei toeta.

5. Ümberkorraldusabi antakse paindlikult valdkondlike ja üldiste impordikavade või eelarvetoetuse kujul.

6. Ümberkorralduskavade koostamine, hindamine ja nende rahastamise otsustamine toimub käesoleva lepingu rakenduskorra kohaselt, võttes asjakohaselt arvesse kiiret väljamaksmist kui ümberkorralduskavade tunnusoont. Sõltuvalt üksikjuhtumi asjaoludest võib lubada AKV või EÜ päritoluga importi piiratud osas rahastada tagasiulatavalt.

7. Iga toetuskava rakendamisel tagatakse, et AKV ettevõtjad saavad kasutada kava vahendeid võimalikult laialdaselt ja läbinähtavalt ja et hankemenetlused on kooskõlas asjaomase riigi haldus- ja äritavadega, tagades samas importkaupade parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte ning vajaliku kooskõla edusammudega ümberkorralduste toetamise korra rahvusvahelisel ühtlustamisel.

▼M10

3. OSA

Abi väliste vapustuste korral*Artikkel 68*

1. Lepinguosalised tunnistavad, et välistest vapustustest tingitud makromajanduslik ebastabiilsus võib kahjustada AKV riikide arengut ja ohustada nende arengueesmärkide saavutamist. Seetõttu seatakse käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistiku raames sisse lisatoetussüsteem, et leevendada välistest vapustustest, sealhulgas eksporditulu kõikumisest tulenevat lühiajalist kahjulikku mõju.

▼M10

2. Kõnealuse abi eesmärk on kaitsta sotsiaalmajanduslikke ümberkujundusi ja tegevuspõhimõtteid, mida tulu vähenemine võib negatiivselt mõjutada, ja leevendada välistest vapustustest tulenevat lühiajalist kahjulikku mõju.
3. AKV riikide majanduse suurt sõltuvust ekspordist ja eelkõige põllumajandus- ja mäetööstustoodete ekspordist võetakse arvesse kohaldamisaastal vahendeid eraldades. Selles suhtes tehakse soodustusi AKV vähim arenenud riikidele, sisemaariikidele ja saareriikidele ning konflikt- ja loodusõnnetusjärgses olukorras olevatele riikidele.
4. Lisavahendeid antakse rahastamistingimusi käsitlevas II lisas sätestatud toetusmehhanismi üksikasjalike eeskirjade kohaselt.
5. Ühendus annab toetust ka turumajanduslikele kindlustuskavadele, mis on mõeldud AKV riikidele, kes püüavad ennast kaitsta välistest vapustustest tuleneva lühiajalise kahjuliku mõju eest.

▼B

4. PEATÜKK

Valdkondlike tegevuspõhimõtete toetamine*Artikkel 69*

1. Mitmesuguste käesolevas lepingus sätestatud vahendite ja viiside abil toetatakse koostööga:
 - a) ühiskonna ja majanduse ümberkujundamise valdkondlike tegevuspõhimõtteid;
 - b) meetmeid, millega suurendatakse tootmist ja ekspordi konkurentsivõimet;
 - c) meetmeid, millega arendatakse sotsiaalteenuseid;
 - d) valdkondlike ja valdkondadevahelisi küsimusi.
2. Seda toetust antakse vajaduse korral järgmistes vormides:
 - a) valdkondlikud kavad;
 - b) eelarvetoetus;
 - c) investeeringud;
 - d) taastamisabi;
 - e) koolitus;
 - f) tehniline abi;
 - g) abi institutsioonidele.

5. PEATÜKK

Väikeprojektid ja detsentraliseeritud koostöö*Artikkel 70*

Kohalike arenguvajaduste rahuldamiseks ja ergutamaks kõiki detsentraliseeritud koostöös osalejaid, kes suudavad kaasa aidata AKV riikide iseseisvale arengule algatuste väljapakumisel ja rakendamisel, toetatakse koostööga selliseid arendusmeetmeid asjaomaste AKV riikide siseriiklike õigusnormide ja soovituskava sätete kohaselt. Seoses sellega toetatakse koostööga:

▼ B

- a) kohalikke väikeprojekte, mis mõjutavad inimeste majanduslikku ja sotsiaalset elu ning vastavad tõendatud ja silmaspeetavale eelisvajadusele ning mida rakendatakse projektist kasu saava kohaliku kogukonna algatusel ja tegusal osavõtul;
- b) eelkõige sellist detsentraliseeritud koostööd, mis ühendab AKV riikide detsentraliseeritud osalejate ja vastavate ühenduse osapoolte pingutused ja vahendid. See koostöövorm võimaldab kasutada detsentraliseeritud osalejate võimeid, uuenduslikke tegutsemisviise ja vahendeid AKV riikide arendamiseks.

Artikkel 71

1. Väikeprojekte ja detsentraliseeritud koostööd võib toetada käesoleva lepingu järgsetest rahalistest vahenditest. Selle koostöövormi projektid või kavad ei pea olema seotud soovituskavade rõhuasetuste kohaste kavadega, vaid võivad olla võimalus saavutada soovituskavade erieesmäärke või saada tulemusi kohaliku kogukonna või detsentraliseeritud osalejate algatustest.

2. Fond osaleb väikeprojektide ja detsentraliseeritud koostöö rahastamises, kusjuures fondi osalus ei ületa tavaliselt kolme neljandikku projekti kogumaksumusest ega või ületada soovituskavas sätestatud piirmäära. Ülejäänud osa saadakse:

- a) väikeprojektide puhul kohalikult kogukonnalt (loonustasuna või teenuste või sularahana vastavalt nende võimalustele);
- b) detsentraliseeritud koostöös osalejatelt tingimusel, et selliste osalejate kaasatavad rahalised, tehnilised, ainelised ja muud vahendid ei ole üldjuhul väiksemad kui 25 % projekti/kava arvestuslikust maksumusest;
- c) erandjuhul asjaomaselt AKV riigilt rahalise toetusena või üldkasutatavate vahendite kasutamise või teenuste osutamise vormis.

3. Väikeprojektide või detsentraliseeritud koostöö raames rahastatavate projektide ja kavade suhtes kohaldatakse käesolevas lepingus ja eelkõige mitme aasta kavades sätestatud korda.

▼ M10

6. PEATÜKK

Humanitaar- ja hädaabi ning hädaolukorrajärgne abi*Artikkel 72*

Üldpõhimõtted

1. Humanitaar- ja hädaabi ning hädaolukorrajärgset abi antakse kriisiolukordades. Humanitaar- ja hädaabi eesmärk on päästa ja kaitsta inimelusid ning vältida ja leevendada inimeste kannatusi, kui selleks

▼ **M10**

tekib vajadus. Hädaolukorrajärgset abi antakse endise olukorra taastamiseks ja olukorra leevendamiseks antava lühiajalise abi seostamiseks pikaajaliste arengukavadega.

2. Kriisiolukord, sealhulgas pikaajaline struktuurne ebastabiilsus või nõrkus, on olukord, mis ohustab avalikku korda või üksikisikute julgeolekut ja turvalisust ning võib kasvada relvastatud konfliktiks või riiki destabiliseerida. Kriisiolukorra võivad tekitada loodusõnnetused, inimese põhjustatud hädaolukorrad, näiteks sõda ja muud konfliktid või samalaadse mõjuga erakorralised asjaolud, mis on muu hulgas seotud kliimamuutuse, keskkonnaseisundi halvenemise, energiaallikate ja loodusvarade kättesaadavuse või äärmise vaesusega.

3. Humanitaar- ja hädaabi ning hädaolukorrajärgset abi antakse niikaua, kui see on vajalik ohvrite kõnealustest olukordadest tulenevate vajaduste rahuldamiseks, sidudes seega omavahel olukorra leevendamiseks, taastustöödeks ja arenguks antava abi.

4. Humanitaarabi antakse üksnes vastavalt kriisiolukorra ohvrite vajadustele ja huvidele ning rahvusvahelise humanitaarõiguse põhimõtete kohaselt ja järgides humaansuse, neutraalsuse, erapooletuse ja sõltumatus põhimõtteid. Eelkõige ei diskrimineerita ohvreid nende rassi, rahvuse, usu, soo, vanuse, kodakondsuse ega poliitiliste vaadete pärast ning tagatakse vaba juurdepääs ohvritele ja nende kaitse ning humanitaarabi andjate julgeolek ja nende varustuse kaitetus.

5. Humanitaar- ja hädaabi ning hädaolukorrajärgse abi andmist rahastatakse käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistiku raames, kui kõnealust abi ei saa rahastada liidu eelarvest. Humanitaar- ja hädaabi ning hädaolukorrajärgset abi antakse täiendavalt ja kooskõlas liikmesriikide jõupingutustega ning vastavalt abi tõhususe tagamise heale tavale.

Artikkel 72a

E e s m ä r k

1. Humanitaar- ja hädaabi eesmärk on:
 - a) kaitsta inimelusid kriisiolukordades ja nendele vahetult järgnevates oludes;
 - b) aidata kõikide kättesaadavate logistiliste vahenditega kaasa humanitaarabi rahastamisele ja kohaletoometamisele ning võimaldada abisaajatele vahetu juurdepääs abile;
 - c) teha lühiajalisi taastus- ja ülesehitustöid, et ohvrid saaksid uuesti integreeruda ühiskonda ja majandusse ning et luua võimalikult ruttu tingimused arengu jätkumiseks asjaomaste AKV riikide ja piirkondade pikaajaliste eesmärkide kohaselt;

▼ **M10**

d) tegelda loodus- või inimtegevusest tingitud õnnetuste tagajärjel ümberasunud isikute (pagulased, ümberasustatud isikud ja tagasi-pöördunud) vajadustega, et rahuldada ükskõik kus asuvate pagulaste ja ümberasustatud isikute kõiki vajadusi niikaua, kui see on vajalik, ja hõlbustada nende vabatahtlikku naasmist ning taasintegreerumist oma päritoluriiki;

e) aidata AKV riike suurõnnetuste vältimise ja nendeks valmisoleku mehhanismide, sealhulgas ennustus- ja eelhoiatussüsteemide loomisel, et leevendada suurõnnetuste tagajärgi.

2. Abi võib anda ka AKV riikidele või piirkondadele, kes võtavad vastu pagulasi või tagasipöördunuid, et rahuldada neid esmavajadusi, mida hädaabi ei hõlma.

3. Hädaolukorrajärgsete meetmete eesmärk on materiaalne ja sotsiaalne taastumine pärast kriisi ja neid võidakse kohaldada endise olukorra taastamiseks ja olukorra leevendamiseks antava lühiajalise abi seostamiseks asjaomaste pikaajaliste arengukavadega, mida rahastatakse riiklike või piirkondlike sihtprogrammide või AKV riikide siseste programmide raames. Kõnealused meetmed peavad hõlbustama siirdumist hädaolukorrast arengujärku, edendama kannatada saanud elanikkonnaosade sotsiaalset ja majanduslikku taasintegreerumist, kõrvaldama võimalikult suures ulatuses hädaolukorra põhjused, tugevdama asutusi ning suurendama kohaliku ja riikliku isevastutuse rolli asjaomase AKV riigi säästva arengu põhimõtete väljatöötamises.

4. Vajaduse korral kooskõlastatakse lõike 1 punktis e nimetatud suurõnnetuste vältimise ja nendeks valmisoleku mehhanismid muude mehhanismidega, mis on kehtestatud suurõnnetuste vältimiseks ja nendeks valmisolekuks.

Riigi, piirkonna ja kogu AKV riikide rühma tasemel kehtestatud suurõnnetuste ohu vähendamise ja juhtimise mehhanismide arendamine ja tugevdamine aitab AKV riikidel kohaneda paremini suurõnnetuste tagajärgedega. Kõiki seotud meetmeid võib võtta koostöös piirkondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, kellel on tõendatud kogemused suurõnnetuste ohu vähendamisel.

*Artikkel 73***Rakendamine**

1. Humanitaar- ja hädaabi antakse hädaolukorrast mõjutatud AKV riigi või piirkonna taotlusel või komisjoni algatusel või rahvusvaheliste organisatsioonide või kohalike või rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide soovitusel.

2. Ühendus võtab vajalikke meetmeid hõlbustamiseks kiiret tegutsemist, mida on vaja hädaabi nõudvate esmaste vajaduste rahuldamiseks. Seda abi hallatakse ja rakendatakse sellise korra kohaselt, mis võimaldab tegutseda kiiresti, paindlikult ja tulemuslikult.

3. Rõhutades, et käesoleva peatüki kohaselt antav abi on oma olemuselt arenguabi, võib seda asjaomase riigi või piirkonna taotlusel kasutada erandkorras koos sihtprogrammiga.

▼B

7. PEATÜKK

Investeeringute ja erasektori arengu toetamine*Artikkel 74*

Koostööga toetatakse rahalise ja tehnilise abi kaudu käesolevas lepingu sätestatud investeeringute ja erasektori arengut käsitlevaid põhimõtteid ja tegevuskavasid.

*Artikkel 75***Investeeringute soodustamine**

Oma pädevuse piires AKV riigid, ühendus ja selle liikmesriigid, tunnustades erainvesteeringute tähtsust arengukoostöö edendamisel ja vajadust võtta sellise investeeringute edendamiseks meetmeid:

- a) rakendavad meetmeid, et soodustada selliste erainvestorite osalemist oma arengupingutustes, kes järgivad AKV-EÜ arengukoostöö eesmärgi ja prioriteete ning oma koduriikide asjakohaseid õigusnorme;
- b) võtavad meetmeid, mis aitavad luua ja säilitada ennustatavaid ja turvalisi investeeringute olusid, ja alustavad läbirääkimisi, et parandada neid olusid käsitlevaid kokkuleppeid;
- c) ergutavad ELi erasektorit investeerima AKV riikide erasektorisse ja andma sellele erilist abi vastastikuse ärikoostöö raames;
- d) hõlbustavad koostööd ja ühisettevõtteid, soodustades kaasrahastamist;
- e) toetavad valdkondlikke investeeringute arendamist, et edendada koostööd ja välisinvesteeringuid;
- f) toetavad AKV riike rahastajate, eelkõige erarahastajate kaasamisel infrastruktuuri investeeringutesse ja erasektorile hädavajaliku tulutoova infrastruktuuri rahastamisse;
- g) suurendavad välisinvesteeringuid edendavate ning hõlbustavate asutuste ja institutsioonide suutlikkust edendada siseinvesteeringuid;
- h) levitavad teavet investeeringuvõimaluste ja ettevõtlustingimuste kohta AKV riikides;
- i) edendavad eraettevõtjate vahelist dialoogi ja koostööd riigi, piirkonna ja AKV-ELi tasandil, eelkõige AKV ja ELi eraettevõtjate kohtumiste kaudu. AKV ja ELi eraettevõtjate kohtumisi toetatakse eesmärgiga:
 - i) hõlbustada dialoogi AKV ja ELi erasektori ning AKV ja ELi erasektori ning käesoleva lepingu alusel asutatud organite vahel;

▼B

- ii) analüüsida ja korrapäraselt edastada asjaomastele organitele teavet, mis käsitleb AKV ja ELi erasektori vahelisi suhteid seoses käesoleva lepinguga ning üldisemalt ühenduse ja AKV riikide vahelisi majandussuhteid;
- iii) analüüsida ja edastada asjaomastele organitele teavet, mis käsitleb valdkondlikke eriküsimusi, mis on seotud muu hulgas tootmisharude või tooteliikidega piirkonna või allpiirkonna tasandil.

*Artikkel 76***Investeeringute rahastamine ja toetamine**

1. Koostöös nähakse ette pikaajaline rahastamine, sealhulgas riskikapital, et aidata kaasa kasvule erasektoris ning sel eesmärgil kaasata sise- ja väliskapitali. Selleks võimaldatakse koostööga eelkõige:

- a) tagastamatut rahalist ja tehnilist abi, et toetada majanduspoliitilisi reforme, inimressursside arengut, asutuste suutlikkuse suurendamist või neile muus vormis abi andmist seoses erinvesteeringutega, ettevõtete konkurentsivõime ja erasektori finants- ja muude vahendajate suutlikkuse suurendamise meetmeid, investeerimise hõlbustamist ja edendamist ning konkurentsivõime parandamist;
- b) nõustamisteenuseid, et aidata soodsate investeerimisolude ja andmekogu loomisel, mis suunaks ja suurendaks kapitalivooge;
- c) riskikapitali investeerimiseks aktsiakapitali või samalaadsetesse vahenditesse, tagatise välis- ja kodumaiste erainvesteeringute toetamiseks ning laenude või krediitdiliinide rahastamiseks käesoleva lepingu II lisas ettenähtud tingimustel;

▼M10

- d) laene panga omavahenditest ja investeerimisrahastust vastavalt käesoleva lepingu II lisas sätestatud tingimustele. Selliseid laene võib kasutada ka riiklike investeeringute tegemiseks põhiinfrastruktuuri.

▼B

2. Panga omavahenditest antakse laenu kooskõlas panga põhikirjaga ning käesoleva lepingu II lisas ettenähtud tingimustel.

*Artikkel 77***Investeeringutagatised**

1. Investeeringutagatised on muutumas üha tähtsamaks vahendiks arengu rahastamisel, sest need aitavad vähendada projektidega seotud riske ja kaasata erakapitali. Koostöö tagab riskikindlustuse kui riskide vähendamise vahendi parema kättesaadavuse ja suurema kasutamise ning suurendab investorite usaldust AKV riikide vastu.

▼B

2. Koostöö raames pakutakse tagatise ja toetuse tagatisfondide kaudu, millega kaetakse nõuetekohaste investeeringute riskid. Koostööga toetatakse eelkõige:

- a) edasikindlustuskavasid, et kaitsta kõlblike investorite välismaiseid otseinvesteeringuid õigusliku ebakindluse ja selliste suurte riskide eest nagu sundvõõrandamine, välisvaluuta ülekannete piirangud, sõda ja rahvarahutused ning lepingurikkumine. Investorid võivad investeeringuid kindlustada nende nelja riski igasuguse kombinatsiooni vastu;
- b) tagatiskavasid, millega kaetakse riskid osaliste laenu tagatiste kujul. Kasutada saab nii riskide kui ka laenu osalise tagatise;
- c) riiklike ja piirkondlike tagatisfonde, kus osalevad eelkõige kodumaised rahaasutused või investorid, et soodustada finantssektori arengut.

3. Koostööga toetatakse suutlikkuse suurendamist, institutsioone ja osalemist riiklike ja/või piirkondlike algatuste põhilises rahastamises, et vähendada investorite äriske (muu hulgas toetatakse tagatisfonde, regulatiivorganeid, vahekohtu- ja kohtumenetlusi, et parandada investeeringute kaitset ja ekspordikrediidistüsteeme).

4. Seda toetust antakse üksteist täiendavatele ja lisaväärtust loovatele era- ja/või avalikele algatustele, tehes võimaluse korral koostööd era- ja avalik-õiguslike organisatsioonidega. AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitees uurivad AKV riigid ja EÜ ühiselt ettepanekut asutada AKV-EÜ tagatisasutus, mis koostaks ja juhiks investeeringute tagamise kavasid.

Artikkel 78

Investeeringute kaitse

1. Oma pädevuse piires kinnitavad AKV riigid ning ühendus ja selle liikmesriigid vajadust edendada ja kaitsta teise lepinguosalise investeeringuid oma territooriumil ning kinnitavad seejuures selliste mõlema lepinguosalise huvides olevate investeeringute soodustamise ja kaitse lepingute sõlmimise tähtsust, mis võiksid olla ka kindlustus- ja tagatiskavade aluseks.

2. Ergutamaks Euroopat investeerima AKV riikidele eriti tähtsatesse ja nende edendatavatesse arendusprojektidesse, võivad ühelt poolt ühendus ja liikmesriigid ning teiselt poolt AKV riigid sõlmida ka lepinguid, mis on seotud vastastikust huvi pakkuvate eriprojektidega, mille rahastamises osalevad ühenduse ja Euroopa ettevõtted.

3. Lepinguosalised lepivad kokku juurutada majanduskoostöölepingute raames ning ühenduse ja selle liikmesriikide vastavat pädevust arvesse võttes investeeringute kaitse ja soodustamise üldpõhimõtteid, mis on kooskõlas pädevates rahvusvahelistes organisatsioonides või kahepoolsetel saavutatud parimate tulemustega.

III JAOTIS
TEHNILINE KOOSTÖÖ

Artikkel 79

1. Tehnilise koostööga abistatakse AKV riike oma riigi ja piirkondliku tööjõu arendamisel ning arengu edenemiseks hädavajalike asutuste jätkuval arendamisel, muu hulgas tugevdades AKV riikide nõustamisteenuseid osutavaid äriühinguid ja organisatsioone ning korraldades AKV ja ELi äriühingute nõustajate vahetust.

2. Lisaks sellele peab tehniline koostöö olema tasuv ja vastama oma eesmärgile ning soodustama oskusteabe edasiandmist ja suurendama riigi ja piirkonna suutlikkust. Tehnilise koostööga toetatakse projektide ja kavade eesmärkide saavutamist, sealhulgas siseriiklike ja piirkondlike eelarvevahendite kasutajate juhtimisvõime suurendamist. Tehniline abi:

- a) põhineb nõudlusel, mistõttu antakse seda üksnes ühe või mitme asjaomase AKV riigi taotlusel ja kohandatuna saaja vajadustele;
- b) täiendab ja toetab AKV riikide pingutusi oma vajaduste määramisel;
- c) hõlmab järelevalvet ja järeelmeetmeid, et tagada tulemuslikkus;
- d) ergutab AKV riikide asjatundjaid, nõustamisteenuseid osutavaid äriühinguid ning haridus- ja uurimisasutusi osalema fondi rahastatavates lepingutes ja näeb ette viisid, kuidas riikidest ja piirkondadest leida fondi projektidesse erialaettevalmistusega töötajaid;
- e) soodustab AKV riikide ametnike lähetamist nõustajatena oma või naaberriigis asuvasse asutusse või piirkondlikku organisatsiooni;
- f) seab eesmärgiks koguda teadmisi riiklike ja piirkondlike tööjõupiirangute ja -võimaluste kohta ning seada sisse loend AKV riikide asjatundjatest, nõustajatest ja nõustamisteenuseid osutavatest äriühingutest, kes sobivad tööks fondi rahastatavates projektides ja kavades;
- g) toetab AKV riikide vahelist tehnilist abistamist, et edendada tehnilise abi, juhtimisoskuste ja erialateadmiste vahetust AKV riikide vahel;
- h) edendab tegevuskavade koostamist asutuste ja töötajate pikaajaliseks arendamiseks lahutamatu osana projektide ja kavade planeerimisest, võttes arvesse rahastamisvajadusi;
- i) toetab meetmeid, millega suurendatakse AKV riikide suutlikkust parandada oma asjatundlikkust;
- j) pöörab erilist tähelepanu AKV riikide võimete arendamisele projektide kavandamise, rakendamise ja hindamise ning eelarve alal.

▼B

3. Tehnilist abi võib anda kõikides koostöövaldkondades käesoleva lepinguga võimaldatavates piirides. Hõlmatavate meetmete ulatus ja laad on mitmekesine ning kohandatud AKV riikide vajadustele.

4. Tehniline koostöö võib olla erilist või üldist laadi. AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitee töötab välja tehnilise koostöö elluviimise suunised.

Artikkel 80

Oskustööjõu väljavoolu lõpetamiseks AKV riikidest annab ühendus seda taotlevatele AKV riikidele abi asjakohaste naasmissoodustuste kujul, et hõlbustada arenenud riikides elavate AKV riikide kodanikest oskustöölaliste tagasipöördumist.

IV JAOTIS

MENETLUSED JA JUHTIMISSÜSTEEMID*Artikkel 81*

Menetlused

Juhtimiskord peab olema läbipaistev ja hõlpsasti rakendatav ning võimaldama detsentraliseerida ülesandeid ja vastutust. Valitsusvälised osalejad võivad AKV-ELi arengukoostöös osaleda valdkondades, mis on nendega seotud. Rahandus- ja tehnilise koostöö kavandamist, ettevalmistamist, rakendamist ja juhtimist käsitlevad üksikasjalikud menetlussätted on esitatud IV lisas, mis käsitleb rakendus- ja juhtimiskorda. Ministrite nõukogu võib AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitee soovitusel need sätted läbi vaadata, neid täpsustada ja muuta.

Artikkel 82

Täitevorganid

Käesoleva lepingu järgse rahandus- ja tehnilise koostöö tegemiseks määratakse täitevorganid. Täitevorganite ülesanded on üksikasjalikult sätestatud IV lisas, mis käsitleb rakendus- ja juhtimiskorda.

Artikkel 83

AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitee

1. Ministrite nõukogu vaatab vähemalt kord aastas läbi arengu rahastamise koostöö eesmärkide saavutamise ning uurib selles koostöös ette tulevaid üldisi ja erilisi raskusi. Selleks asutatakse ministrite nõukogus AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitee, edaspidi "AKV-EÜ komitee".

▼B

2. AKV-EÜ komitee ülesanneteks on muu hulgas:
 - a) tagada arengu rahastamise koostöö eesmärkide ja põhimõtete täitmine ning kehtestada üldsuunised nende tõhusaks ja õigeaegseks rakendamiseks;
 - b) uurida arengukoostöös ettetulevaid raskusi ja pakkuda välja sobivad meetmed;
 - c) vaadata läbi käesoleva lepingu lisad, et tagada nende jätkuv asjakohasus, ja soovitada ministrite nõukogul heaks kiita vajalikud muudatused;
 - d) uurida käesoleva lepingu raames rakendatavaid meetmeid, et edendada erasektori arengut ja erainvesteeringuid ning tegevust investeerimise alal.
3. AKV-EÜ komitee tuleb kokku kord kvartalis ja sellesse kuuluvad võrdväärseina AKV riikide ja ühenduse esindajad või nende volitatud esindajad. Komitee tuleb kokku ministrite tasandil alati, kui üks lepinguosaline seda taotleb, ja vähemalt kord aastas.
4. Ministrite nõukogu kehtestab AKV-EÜ komitee töökorra, eelkõige esindatuse tingimused ja komitee liikmete arvu, nõupidamise üksikasjaliku korra ja eesistujaks olemise tingimused.
5. AKV-EÜ komitee võib kokku kutsuda asjatundjaid, et uurida arengukoostöö tulemuslikkust vähendada võivate raskuste või kitsaskohtade põhjusi.

Kõnealused asjatundjad annavad komiteele soovitusi selliste raskuste ja kitsaskohtade kõrvaldamisvõimaluste kohta.

5. OSA

AKV VÄHIM ARENENUD, RASKESTI LIGIPÄÄSETAVAD JA SAARERIIKE KÄSITLEVAD ÜLDSÄTTED

1. PEATÜKK

Üldsätted*Artikkel 84*

1. Võimaldamaks AKV vähim arenenud, raskesti ligipääsetavatel ja saareriikidel saada täit kasu käesoleva lepinguga pakutatavatest võimalustest ja seeläbi kiirendada nende arengut, tagatakse koostöös AKV vähim arenenud riikide erikohtlemine ja võetakse asjakohaselt arvesse AKV raskesti ligipääsetavate ja saareriikide haavatavust. Samuti võetakse arvesse konfliktijärgses olukorras olevate riikide vajadusi.
2. Vaatamata käesoleva lepingu eri peatükkides esitatud erimeetmetele ja -sätetele AKV vähim arenenud, raskesti ligipääsetavate ja saareriikide kohta, pööratakse nende riikide rühmade ja konfliktijärgses olukorras olevate riikide puhul erilist tähelepanu:

▼B

- a) piirkondliku koostöö tugevdamisele;
- b) veonduse ja side infrastruktuurile;
- c) mere elusvarude tõhusale kasutamisele ja valmistatud toodete turustamisele ning raskesti ligipääsetavate riikide puhul siseveekalandusele;
- d) valdkondlikele ümberkorraldustele, kusjuures võetakse arvesse nende riikide arengutaset ja rakendusjärgus ka kohanduste sotsiaalset ulatust;
- e) toitluskavade ja ühitatud arengukavade rakendamisele.

2. PEATÜKK**AKV vähim arenenud riigid***Artikkel 85*

1. AKV vähim arenenud riikidele võimaldatakse erikohtlemist, et nad saaksid üle oma arengut takistavatest suurtest majanduslikest ja sotsiaalsetest raskustest ning et nende areng kiireneks.
2. AKV vähim arenenud riikide loend on esitatud VI lisas. Seda võib muuta ministrite nõukogu otsusega, kui:
 - a) käesoleva lepinguga ühineb kolmas riik, kes on samasuguses olukorras;
 - b) mõne AKV riigi majanduse olukorras on toimunud selline märgatav ja püsiv muutus, et see riik tuleb lisada vähim arenenud riikide loendisse või sellest loendist välja arvata.

Artikkel 86

AKV vähim arenenud riikide kohta vastuvõetud sätted sisalduvad artiklites 2, 29, 32, 35, 37, 56, 68, 84 ja 85.

3. PEATÜKK**AKV raskesti ligipääsetavad riigid***Artikkel 87*

1. Et aidata AKV raskesti ligipääsetavatel riikidel üle saada geograafilistest raskustest ja muudest arengutakistustest ja kiirendada nende arengut, kehtestatakse erisätteid ja -meetmeid.
2. AKV raskesti ligipääsetavate riikide loend on esitatud VI lisas. Seda võib muuta ministrite nõukogu otsusega, kui käesoleva lepinguga ühineb kolmas riik, kes on samasuguses olukorras.

▼B*Artikkel 88*

AKV raskesti ligipäasetavate riikide kohta vastuvõetud sätted sisalduvad artiklites 2, 32, 35, 56, 68, 84 ja 87.

4. PEATÜKK

AKV saareriigid*Artikkel 89***▼M4**

1. Et aidata AKV saareriikidel peatada ning kõrvaldada suurenenud haavatavust, mis on tingitud uutest ja olulistest majanduslikest, ühiskondlikest ja ökoloogilistest raskustest, kehtestatakse erimeetmed. Nende meetmetega püütakse arendada arengumaadest väikesaarte säästva arengu prioriteete, edendades samas ühtlustatud lähenemist nende majanduslikule kasvule ja inimarengule.

▼B

2. AKV saareriikide loend on esitatud VI lisas. Seda võib muuta ministrite nõukogu otsusega, kui käesoleva lepinguga ühineb kolmas riik, kes on samasuguses olukorras.

Artikkel 90

AKV saareriikide kohta vastuvõetud sätted sisalduvad artiklites 2, 32, 35, 56, 68, 84 ja 89.

6. OSA

LÕPPSÄTTED*Artikkel 91*

Vastuolud käesoleva lepingu ja muude lepingute vahel

Mitte ükski ühe või mitme ühenduse liikmesriigi ja ühe või mitme AKV riigi vaheline leping, konventsioon, kokkulepe ega kord ei saa takistada käesoleva lepingu rakendamist.

Artikkel 92

Territoriaalne kehtivus

Kui AKV riikide ja Prantsusmaa ülemeredepartemangude vahelisi suhteid käsitlevatest käesoleva lepingu erisätetest ei tulene teisiti, kohaldatakse seda lepingut ühelt poolt nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Ühenduse asutamislepingut selles lepingus ettenähtud tingimustel, ja teiselt poolt AKV riikide territooriumide suhtes.

Artikkel 93

Ratifitseerimine ja jõustumine

1. Allakirjutanud ratifitseerivad käesoleva lepingu või kinnitavad selle oma riigiõiguslike normide ja menetluste kohaselt.

2. AKV riigid annavad käesoleva lepingu ratifitseerimis- või kinnitamiskirjad hoiule Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaati ning ühendus ja liikmesriigid AKV riikide peasekretariaati. Sekretariaadid teatavad sellest viivitamata allakirjutanud riikidele ja ühendusele.

3. Käesolev leping jõustub teise kuu esimesel päeval pärast seda, kui liikmesriigid ja vähemalt kaks kolmandikku AKV riikidest on hoiule andnud oma ratifitseerimiskirjad ja ühendus käesoleva lepingu kinnitamiskirja.

4. Allakirjutanud AKV riik, kes ei ole lõigetes 1 ja 2 sätestatud menetlusi lõpule viinud käesoleva lepingu jõustumiskuupäevaks, mis on ette nähtud lõikes 3, võib seda teha veel 12 kuu jooksul pärast kõnealust kuupäeva, ilma et see piiraks lõike 6 sätete kohaldamist.

Selliste riikide suhtes kohaldatakse käesolevat lepingut teise kuu esimesest päevast pärast nende menetluste lõpuleviimist. Need riigid tunnustavad kõikide selliste meetmete kehtivust, mis on võetud käesoleva lepingu rakendamiseks pärast selle jõustumiskuupäeva.

5. Käesoleva lepinguga asutatud ühisinstitutsioonide töökorras sätestatakse tingimused, mille alusel lõikes 4 osutatud allakirjutanud riikide esindajad võivad osaleda vaatlajatena nende asutuste tegevuses.

6. Ministrite nõukogu võib otsustada anda eritoetust varasemate AKV-EÜ konventsioonide osalisteks olevatele AKV riikidele, kes ei ole tavapäraste valitsusasutuste puudumise tõttu suutnud käesolevat lepingut allkirjastada ega ratifitseerida. See toetus võib hõlmata institutsioonide loomise ning majandusliku ja sotsiaalse arendamise meetmeid, võttes eelkõige arvesse kõige haavatavamate elanikkonnaosade vajadusi. Seoses sellega saavad need riigid kasutada käesoleva lepingu 4. osas rahandus- ja tehniliseks koostööks ettenähtud vahendeid.

Erandina lõikest 4 võivad käesolevale lepingule allakirjutanud asjaomased riigid ratifitseerimismenetluse lõpule viia kaheteistkümne kuu jooksul alates riigiorganite taastamisest.

Riigid, kes ei ole käesolevat lepingut allkirjastanud ega ratifitseerinud, võivad sellega ühineda artiklis 94 ettenähtud ühinemismenetluse kohaselt.

Artikkel 94

Ühinemine

1. Kõik käesoleva lepinguga ühinemise taotlused, mille on teinud iseseisev riik, kelle ülesehituse tunnusjooned ning majanduslikud ja sotsiaalsed olud on samasugused AKV riikide omadega, esitatakse ministrite nõukogule.

Kui ministrite nõukogu selle taotluse heaks kiidab, ühineb asjaomane riik käesoleva lepinguga, andes ühinemisakti hoiule Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaati, kes saadab tõestatud ära kirja AKV sekretariaadile ja teavitab liikmesriike. Ministrite nõukogu võib teha vajalikke muudatusi.

Asjaomasel riigil on samad õigused ja kohustused kui AKV riikidel. Tema ühinemine ei või vähendada soodustusi, mida käesolevale lepingule allkirjutanud AKV riigid saavad arengu rahastamise koostööd käsitlevate sätete alusel. Ministrite nõukogu võib sätestada üksiku riigi ühinemise tingimused ja erikorra eriprotokollis, mis moodustab käesoleva lepingu lahutamatu osa.

2. Ministrite nõukogule teatatakse kõikidest kolmandate riikide taotlustest saada AKV riikide majandusrühmituse liikmeks.

3. Ministrite nõukogule teatatakse kõikidest kolmandate riikide taotlustest saada Euroopa Liidu liikmeks. Liidu ja taotlejariigi läbirääkimiste ajal esitab ühendus AKV riikidele kogu asjakohase teabe ja viimased teatavad ühendusele oma huvidest, et ühenduse saaks neid täielikult arvesse võtta. Ühendus teatab AKV sekretariaadile Euroopa Liiduga ühinemistest.

Iga uus Euroopa Liidu liikmesriik saab ühinemiskuupäevast alates käesoleva lepingu osaliseks ühinemisaktis sisalduva sellekohase sätte alusel. Kui liiduga ühinemise aktis ei ole sätet liikmesriigi automaatse ühinemise kohta käesoleva lepinguga, ühineb ta nii, et annab lepinguga ühinemise akti hoiule Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaati, kes saadab tõestatud ära kirja AKV sekretariaadile ja teavitab sellest liikmesriike.

Lepinguosalised vaatavad läbi mõju, mida uute liikmesriikide ühinemine avaldab käesolevale lepingule. Ministrite nõukogu võib võtta vajalikke üleminekumeetmeid või teha vajalikke muudatusi.

Artikkel 95

Lepingu kehtivus ja läbivaatussäte

1. Käesolev leping sõlmitakse kahekümneks aastaks alates 1. märtsist 2000.

2. Finantsprotokollid sõlmitakse igaks viieks aastaks.

▼ M10

3. Ühelt poolt ühendus ja liikmesriigid ning teiselt poolt AKV riigid teatavad teisele lepinguosalisele hiljemalt 12 kuud enne iga viie aasta möödumist, kui nad soovivad sätteid käesoleva lepingu võimalikuks muutmiseks läbi vaadata. Kui üks lepinguosaline taotleb käesoleva lepingu mingi sätte läbivaatamist, on teisel lepinguosalisel sellest tähtsast olenemata kaks kuud aega, et taotleda ka muude sätete läbivaatamist, mis on seotud esialgse taotluse aluseks olevate sätetega.

▼ B

Kümme kuud enne kõnealuse viie aasta möödumist alustavad lepinguosalisel läbirääkimist, et uurida võimalikke muudatusi sätetes, mida taotlus käsitles.

Artiklit 93 kohaldatakse ka tehtud muudatuste suhtes.

Ministrite nõukogu võtab kõik üleminekumeetmed, mida võib vaja minna muudetud sätete jõustumiseni.

4. Kaheksateist kuud enne käesoleva lepingu kehtivusaja lõppu alustavad lepinguosalisel läbirääkimisi arutamaks, millised sätted korraldavad nendevahelisi suhteid edaspidi.

Ministrite nõukogu võtab kõik üleminekumeetmed, mida võib vaja minna uue lepingu jõustumiseni.

Artikkel 96

Olulised osad: nõustamismenetlus ja sobivad meetmed seoses inimõiguste, demokraatia põhimõtete ja õigusriigiga

1. Käesolevas artiklis tähendab mõiste "lepinguosalisel" ühelt poolt ühendust ja Euroopa Liidu liikmesriike ning teiselt poolt iga üksikut AKV riiki.

▼ M4

1a. Artikli 8 alusel dialoogi pidamiseks nõustuvad mõlemad lepinguosalisel rakendada kõik võimalikud vahendid enne käesoleva artikli lõike 2 punktis a kirjeldatud nõupidamiste alustamist, välja arvatud eriti pakilistel juhtudel.

▼ B

2. ► **M4** a) Kui artiklis 8 ja käesoleva artikli lõikes 1a sätestatud oluliste osade alusel toimuvast poliitilisest dialoogist hoolimata üks lepinguosaline leiab, et teine ei täida kohustust, mis tuleneb artikli 9 lõikes 2 osutatud inimõiguste, demokraatia põhimõtete ja õigusriigi austamisest, esitab ta teisele lepinguosalisele ja ministrite nõukogule asjakohase teabe, mida on vaja olukorra põhjalikuks uurimiseks, et leida lepinguosalistele vastu võetav lahendus, välja arvatud eriti pakilistel juhtudel. Selleks kutsub ta teist lepinguosalist nõu pidama meetmete üle, mida asjaomane lepinguosaline on võtnud või kavatses võtta olukorra parandamiseks kooskõlas VII lisaga.

▼B

Nõupidamised toimuvad sellisel tasandil ja sellises vormis, mida peetakse lahenduse leidmiseks kõige sobivamaks.

Nõupidamised algavad hiljemalt 30 päeva pärast kutset ja kestavad vastastikku kokkulepitud aja, sõltuvalt kohustuse rikkumise laadist ja raskusest. Ühelgi juhul ei kesta nõupidamismenetluse alusel peetav dialoog üle 120 päeva.

Kui nõupidamistel ei jõuta mõlemale lepinguosalisele vastuvõetava lahenduseni, kui nõupidamistest keeldutakse või kui juhtum on eriti pakiline, võib võtta asjakohaseid meetmeid. Need meetmed tühistatakse niipea, kui nende võtmise põhjused on kõrvaldatud. ◀

- b) Mõiste “eriti pakilised juhud” tähendab erandjuhtumeid, mil mõnda artikli 9 lõikes 2 osutatud olulist osa on tõsiselt ja jämedalt rikutud ja kui juhtumid nõuavad viivitamatut tegutsemist.

Eriti pakiliste juhtude menetlust rakendav lepinguosaline teatab sellest eraldi teisele lepinguosalisele ja ministrite nõukogule, välja arvatud juhul, kui tal ei jää selleks aega.

- c) Käesolevas artiklis osutatud “sobivad meetmed” on meetmed, mida võetakse rahvusvahelise õiguse kohaselt ja mis on võrdelised rikkumisega. Kõnealuste meetmete väljalimisel tuleb esmatähtsaks pidada neid, mis segavad käesoleva lepingu toimimist kõige vähem. Lepingu peatamine on äärmuslik abinõu.

Meetmetest, mida võetakse eriti pakilistel juhtudel, teatatakse viivitamata teisele lepinguosalisele ja ministrite nõukogule. Asjaomase lepinguosalise taotlusel võib seejärel hakata nõu pidama, et olukorda põhjalikult uurida ja võimaluse korral leida lahendus. Nõu peetakse punkti a teises ja kolmandas lõigus ettenähtud korras.

Artikkel 97

Korruptsiooniga seotud nõupidamismenetlus ja asjakohased meetmed

1. Lepinguosalised leiavad, et kuna ühendus annab suurt rahalist toetust majanduslikele ja valdkondlikele põhimõtetele ning -kavadele, peaksid lepinguosalised tõsiste korruptsioonijuhtude korral nõu pidama.

▼M4

2. Sellisel juhul võib üks lepinguosaline kutsuda teist nõupidamistele. Nõupidamised algavad hiljemalt 30 päeva pärast kutset ja nõupidamismenetluse alusel peetav dialoog ei kesta üle 120 päeva.

▼B

3. Kui nõupidamisel ei jõuta mõlemale lepinguosalisele vastuvõetava lahenduseni või nõupidamisest keeldutakse, võtavad lepinguosalised sobivaid meetmeid. Igal juhul kohustub olukorra viivitamatuks parandamiseks vajalikke meetmeid võtma see lepinguosaline, kelle territooriumil korruptsioon ilmnis. Kummagi lepinguosalise võetavad meetmed

▼B

peavad olema võrdelised olukorra tõsidusega. Kõnealuste meetmete väljavalimisel tuleb esmatähtsaks pidada neid, mis segavad käesoleva lepingu toimimist kõige vähem. Lepingu peatamine on äärmuslik abinõu.

4. Käesolevas artiklis tähendab mõiste “lepinguosalised” ühelt poolt ühendust ja Euroopa Liidu liikmesriike ning teiselt iga üksikut AKV riiki.

Artikkel 98

Vaidluste lahendamine

1. Kõik käesoleva lepingu tõlgendamisest või kohaldamisest tulenevad vaidlused ühelt poolt ühe või mitme liikmesriigi või ühenduse ja teiselt poolt ühe või mitme AKV riigi vahel esitatakse ministrite nõukogule.

Ministrite nõukogu kohtumiste vahelisel ajal suunatakse sellised vaidlused suursaadikute komiteele.

2. a) Kui ministrite nõukogul ei õnnestu vaidlust lahendada, võib emb-kumb lepinguosaline taotleda vaidluse lahendamist vahekohtus. Selleks määrab kumbki lepinguosaline vahekohtuniku kolmekümne päeva jooksul pärast taotlust lahendada asi vahekohtus. Kui seda ei tehta, võib emb-kumb lepinguosaline paluda alalise vahekohtu peasekretäril määrata teine vahekohtunik.
- b) Kaks vahekohtunikku määravad kolmekümne päeva jooksul kolmanda vahekohtuniku. Kui seda ei tehta, võib emb-kumb lepinguosaline paluda alalise vahekohtu peasekretäril määrata kolmas vahekohtunik.
- c) Kui vahekohtunikud ei otsusta teisiti, kohaldatakse rahvusvaheliste organisatsioonide ja riikide alalise vahekohtu vabatahtliku vahekohtupidamise eeskirjas sätestatud korda. Vahekohtunike otsused võetakse vastu häälteenamusega kolme kuu jooksul.
- d) Kumbki vaidlusosaline kohustub võtma vahekohtunike otsuste täitmiseks vajalikke meetmeid.
- e) Selle korra kohaldamisel käsitletakse ühendust ja liikmesriike ühe vaidlusosalisena.

Artikkel 99

Denonsseerimissäte

Kuus kuud ette teatades võivad ühendus ja selle liikmesriigid käesoleva lepingu denonsseerida iga AKV riigi suhtes ning iga AKV riik võib seda teha ühenduse ja selle liikmesriikide suhtes.

▼ M4*Artikkel 100*

Tekstide seisund

Käesolevale lepingule lisatud protokollid ja lisad moodustavad selle lahutamatu osa. Ministrite nõukogu võib Ia, II — IV ja VI lisa läbi vaadata, täpsustada ja/või muuta AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitee soovitusel põhjal.

▼ M10

Käesolev leping, mis on koostatud kahes eksemplaris bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles ja mille kõik tekstid on võrdselt autentset, antakse hoiule Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaadi arhiivi ja AKV riikide sekretariaati, kes kumbki edastavad tõestatud ära kirja iga allakirjutanud riigi valitsusele.

▼B

Hecho en Cotonú, el veintitrés de junio del año dos mil.
 Udfærdiget i Cotonou den treogtyvende juni to tusind.
 Geschehen zu Cotonou am dreiundzwanzigsten Juni zweitausend.
 Έγινε στην Κοτονού, στις είκοσι τρεις Ιουνίου δύο χιλιάδες.
 Done at Cotonou on the twenty-third day of June in the year two thousand.
 Fait à Cotonou, le vingt-trois juin deux mille.
 Fatto a Cotonou, addì ventitré giugno duemila.
 Gedaan te Cotonou, de drieëntwintigste juni tweeduizend.
 Feito em Cotonu, em vinte e três de Junho de dois mil.
 Tehty Cotonoussa kahdentenäkymmenentenäkölmantena päivänä kesäkuuta vuonna kaksituhatta.
 Som skedde i Cotonou den tjugotredje juni tjugohundra.

Pour Sa Majesté le Roi des Belges
 Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen
 Für Seine Majestät den König der Belgier

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijke Gewest.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

For Hendes Majestæt Danmarks Dronning
 Für den Präsidenten der Bundesrepublik Deutschland
 Για τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας
 Por Su Majestad el Rey de España
 Pour le Président de la République française
 Thar ceann Uachtarán na hÉireann
 For the President of Ireland
 Per il Presidente della Repubblica italiana
 Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg
 Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden
 Für den Bundespräsidenten der Republik Österreich
 Pelo Presidente da República Portuguesa
 Suomen Tasavallan Presidentin puolesta
 För Republiken Finlands President
 På svenska regeringens vägnar
 For Her Majesty the Queen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
 Por la Comunidad Europea
 For Det Europæiske Fællesskab
 Für die Europäische Gemeinschaft
 Για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα
 For the European Community
 Pour la Communauté européenne
 Per la Comunità europea
 Voor de Europese Gemeenschap
 Pela Comunidade Europeia
 Euroopan yhteisön puolesta
 På Europeiska gemenskapens vägnar
 Pour le Président de la République d'Angola
 For Her Majesty the Queen of Antigua and Barbuda
 For the Head of State of the Commonwealth of the Bahamas
 For the Head of State of Barbados
 For the Government of Belize

▼B

Pour le Président de la République du Bénin
 For the President of the Republic of Botswana
 Pour le Président du Burkina Faso
 Pour le Président de la République du Burundi
 Pour le Président de la République du Cameroun
 Pour le Président de la République du Cap-Vert
 Pour le Président de la République Centrafricaine
 Pour le Président de la République Fédérale Islamique des Comores
 Pour le Président de la République démocratique du Congo
 Pour le Président de la République du Congo
 For the Government of the Cook Islands
 Pour le Président de la République de Côte d'Ivoire
 Pour le Président de la République de Djibouti
 For the Government of the Commonwealth of Dominica
 For the President of the Dominican Republic
 For the President of the State of Eritrea
 For the President of the Federal Republic of Ethiopia
 For the President of the Sovereign Democratic Republic of Fiji
 Pour le Président de la République gabonaise
 For the President and Head of State of the Republic of The Gambia
 For the President of the Republic of Ghana
 For Her Majesty the Queen of Grenada
 Pour le Président de la République de Guinée
 Pour le Président de la République de Guinée-Bissau
 Pour le Président de la République de Guinée équatoriale
 For the President of the Republic of Guyana
 Pour le Président de la République d'Haïti
 For the Head of State of Jamaica
 For the President of the Republic of Kenya
 For the President of the Republic of Kiribati
 For His Majesty the King of the Kingdom of Lesotho
 For the President of the Republic of Liberia
 Pour le Président de la République de Madagascar
 For the President of the Republic of Malawi
 Pour le Président de la République du Mali
 For the Government of the Republic of the Marshall Islands
 Pour le Président de la République Islamique de Mauritanie
 For the President of the Republic of Mauritius
 For the Government of the Federated States of Micronesia
 Pour le Président de la République du Mozambique
 For the President of the Republic of Namibia
 For the Government of the Republic of Nauru
 Pour le Président de la République du Niger
 For the President of the Federal Republic of Nigeria
 For the Government of Niue
 For the Government of the Republic of Palau
 For Her Majesty the Queen of the Independent State of Papua New Guinea
 Pour le Président de la République Rwandaise
 For Her Majesty the Queen of Saint Kitts and Nevis
 For Her Majesty the Queen of Saint Lucia
 For Her Majesty the Queen of Saint Vincent and the Grenadines
 For the Head of State of the Independent State of Samoa
 Pour le Président de la République démocratique de São Tomé et Príncipe
 Pour le Président de la République du Sénégal
 Pour le Président de la République des Seychelles
 For the President of the Republic of Sierra Leone
 For Her Majesty the Queen of the Solomon Islands
 For the President of the Republic of South Africa
 For the President of the Republic of the Sudan
 For the President of the Republic of Suriname
 For His Majesty the King of the Kingdom of Swaziland
 For the President of the United Republic of Tanzania
 Pour le Président de la République du Tchad
 Pour le Président de la République togolaise

▼B

For His Majesty King Taufa'ahau Tupou IV of Tonga
For the President of the Republic of Trinidad and Tobago
For Her Majesty the Queen of Tuvalu
For the President of the Republic of Uganda
For the Government of the Republic of Vanuatu
For the President of the Republic of Zambia
For the Government of the Republic of Zimbabwe

LEPINGU LISAD

SISUKORD

I LISA: FINANTSPROTOKOLL

IA LISA: KOOSTÖÖLEPINGU MUUTMISLEPINGU ALUSEL TOIMUVA KOOSTÖÖ MITMEEAASTANE RAHANDUSRAAMISTIK

IB LISA: MITMEEAASTANE FINANTSRAAMISTIK AASTATEKS 2008–2013

IC LISA: MITMEEAASTANE FINANTSRAAMISTIK AASTATEKS 2014–2020

II LISA: RAHASTAMISTINGIMUSED

1. peatükk. Investeeringute rahastamine
2. peatükk. Erimeetmed
3. peatükk. Rahastamine eksporditulu lühiajaliste kõikumiste korral
4. peatükk. Muud sätted
5. peatükk. Investeeringute kaitse lepingud

III LISA: INSTITUTSIOONIDE TOETAMINE

IV LISA: RAKENDUS- JA JUHTIMISKORD

1. peatükk. Riiklik kavandamine
2. peatükk. Piirkondlik kavandamine ja ettevalmistamine
3. peatükk. Hindamine ja rahastamine
4. peatükk. Rakendamine
5. peatükk. Järelevalve ja hindamine
6. peatükk. Fondi vahendite eest vastutavad juht- ja täiteorganid

VI LISA: AKV VÄHIM ARENENUD, RASKESTI LIGIPÄÄSETAVATE JA SAARERIIKIDE LOEND

VII LISA: INIMÕIGUSI, DEMOKRAATLIKKE PÕHIMÕTTEID JA ÕIGUSNORME HÕLMAV POLIITILINE DIALOOG

PROTOKOLLID

1. PROTOKOLL ÜHISASUTUSTE TEGEVUSKULUDE KOHTA
2. PROTOKOLL EESÕIGUSTE JA PUUTUMATUSE KOHTA
 1. peatükk. Lepinguga seotud töös osalevad isikud
 2. peatükk. AKV ministrite nõukogu omand, vahendid ja vara
 3. peatükk. Ametlikud teated
 4. peatükk. AKV riikide sekretariaadi töötajad
 5. peatükk. Komisjoni esindused AKV riikides
 6. peatükk. Üldsätted
3. PROTOKOLL LÕUNA-AAAFRIKA KOHTA

*I LISA***FINANTS PROTOKOLL**

1. 1. märtsist 2000 annab ühendus AKV riikidele käesolevas lepingus ettenähtud otstarveteks viie aasta jooksul kokku 15,2 miljardit eurot rahalist abi.
2. Ühenduse rahalisest abist kuni 13,5 miljardit eurot annab üheksas Euroopa Arengufond (EAF).
3. Üheksandast EAFist eraldatakse koostöövahendeid järgmiselt:
 - a) 10 miljardit eurot on tagastamatu abi pikaajalise arengu toetamiseks. Seda raha kasutatakse riiklike soovituskavade rahastamiseks kooskõlas rakendus- ja juhtimiskorda käsitleva käesoleva lepingu IV lisa artiklitega 1–5. Pikaajalise arengu toetamiseks mõeldud rahast:
 - i) 90 miljonit eurot on ettevõtluse arenduskeskuse (EAK) eelarve rahastamiseks;
 - ii) 70 miljonit eurot on põllumajanduse arenduskeskuse (PAK) eelarve rahastamiseks;
 - iii) kõige rohkem 4 miljonit eurot on käesoleva lepingu artiklis 17 nimetatud otstarveteks (parlamentaarne ühisassamblee);
 - b) 1,3 miljonit eurot on tagastamatu abi AKV riikide piirkondliku koostöö ja integreerimise rahastamiseks kooskõlas rakendus- ja juhtimiskorda käsitleva käesoleva lepingu IV lisa artiklitega 6–14;
 - c) 2,2 miljonit eurot on investeerimisrahastu rahastamiseks kooskõlas rahastamistingimusi käsitleva käesoleva lepingu II lisa tingimustega, ilma et see piiraks käesoleva lepingu II lisa artiklites 2 ja 4 sätestatud intressitoetuste rahastamist käesoleva lisa punkti 3 alapunktis a nimetatud vahenditest.
4. Kuni 1,7 miljonit eurot annab Euroopa Investeerimispank omavahenditest antavate laenudena. Neid vahendeid antakse rahastamistingimusi käsitleva käesoleva lepingu II lisa ettenähtud otstarveteks kooskõlas panga põhikirjas sätestatud tingimuste ja nimetatud lisa sätestatud investeeringute rahastamistingimuste asjakohaste sätetega. Pank võib oma hallatavatest vahenditest rahastada piirkondlikke projekte ja kavasid.
5. Kõik vahendid, mis on eelmistest EAFidest käesoleva finantsprotokolli jõustumise päevaks järele jäänud, ja kõik summad, mis vabanevad käimasolevatelt ja nendest fondidest rahastatavatest projektidest hiljem, kantakse üheksandasse EAFi ja neid kasutatakse käesolevas lepingus ettenähtud tingimustel. Kõik üheksandasse EAFi kantud vahendid, mis olid eelnevalt eraldatud mõne AKV riigi või piirkonna soovituskava jaoks, jäävad sellele riigile või piirkonnale. Käesoleva finantsprotokolli üldsumma, mida täiendatakse eelmiste EAFide jääkidest, hõlmab ajavahemikku 2000–2007.
6. Pank haldab omavahenditest antud laene ja korraldab investeerimisrahastust rahastatavaid meetmeid. Kõiki muid käesoleva lepingu rahalisi vahendeid haldab komisjon.

▼ B

7. Enne käesoleva finantsprotokolli kehtivusaja möödumist hindavad lepinguosalised maksekohustuste ja väljamaksete seis. Selle hinnangu põhjal tehakse kindlaks vahendite üldsumma ja vajadus uute vahendite järele, millega toetada käesoleva lepingu kohast rahanduskoostööd.

8. Kui mõni käesoleva lepingu kohane fond saab otsa enne käesoleva finantsprotokolli kehtivusaja möödumist, võtab AKV-EÜ ministrite nõukogu sobivaid meetmeid.

▼ M4

9. Erandina käesoleva lepingu artiklist 58 kantakse 90 miljoni euro suurune summa üle AKV sisestesse vahenditesse üheksanda EAFi raames. Selle summa võib eraldada detsentraliseerimise rahastamiseks ajavahemikul 2006 — 2007 ning seda haldab otseselt komisjon.

▼ M4*Ia LISA***Koostöölepingu muutmislepingu alusel toimuva koostöö mitmeaastane rahandusraamistik**

1. Käesolevas lepingus määratud eesmärkidel ja ajavahemikuks, mis algab 1. märtsist 2005, katab koostöö uus mitmeaastane rahandusraamistik kohustused viieks kuni kuueks aastaks alates 1. jaanuarist 2008.
2. Sellel uuel ajavahemikul jätkab Euroopa Liit AKV riikide toetamist vähemalt samal tasemel nagu üheksanda EAFi puhul, välja arvatud jäägid; sellele tuleks ühenduse hinnangute kohaselt lisada mõjud, mis kaasnevad inflatsiooni, Euroopa Liidu sisese kasvu ja laienemisega 10 uue liikmesriigi võrra 2004. aastal.
3. Kõik mitmeaastase rahandusraamistiku või lepingu vastavate osade vajalikud muudatused otsustab ministrite nõukogu erandina käesoleva lepingu artiklist 95.

▼ M5*Ib LISA***Mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2008–2013**

1. Alates 1. jaanuarist 2008 annab ühendus AKV riikidele EAFi kaudu käesolevas lepingus ette nähtud eesmärkidel kokku 23 966 miljonit eurot finantsabi nagu määratletud punktides 2 ja 3.
 2. Kümnest Euroopa Arengufondi raames antav summa 21 966 miljonit eurot tehakse kättesaadavaks mitmeaastase finantsraamistiku jõustumisel. Nimetatud summa jaotatakse koostöövahendite vahel järgmiselt:
 - a) 17 766 miljonit eurot riiklike ja piirkondlike näidisprogrammide rahastamiseks. Eraldatavaid vahendeid kasutatakse selleks, et:
 - i) rahastada AKV riikide rühma riiklike näidisprogramme vastavalt käesoleva lepingu IV lisa (rakendus- ja juhtimiskord) artiklitele 1–5;
 - ii) rahastada AKV riikide rühma piirkondlikku ja piirkondadevahelist koostööd ja integratsiooni toetavaid piirkondlike näidisprogramme vastavalt käesoleva lepingu IV lisa (rakendus- ja juhtimiskord) artiklitele 6–11, artikli 13 lõikele 1 ja artiklile 14;
 - b) 2 700 miljonit eurot paljusid või kõiki AKV riike hõlmava AKV riikide ja piirkondade vahelise koostöö rahastamiseks vastavalt käesoleva lepingu IV lisa (rakendus- ja juhtimiskord) artiklile 12, artikli 13 lõikele 2 ja artiklile 14. Nimetatud summa hõlmab struktuurilist toetust ühisinstitutsioonidele: käesoleva lepingu III lisas osutatud ettevõtluse arenduskeskusele (EAK) ja põllumajanduse arenduskeskusele (PAK), mille üle teostatakse järelevalvet vastavalt nimetatud lisas sätestatud eeskirjadele ja menetlustele, ning käesoleva lepingu artiklis 17 osutatud parlamentaarsele ühisassambleele. Nimetatud summa hõlmab ka toetust käesolevale lepingule lisatud protokollil 1 punktides 1 ja 2 osutatud AKV sekretariaadi tegevuskulude katmiseks.
 - c) 1 500 miljonit eurot investeerimisrahastu rahastamiseks vastavalt käesoleva lepingu II lisas (“Rahastamistingimused”) sätestatud tingimustele; nimetatud summa sisaldab 1 100 miljoni euro väärtuses täiendavaid vahendeid investeerimisrahastule käibefondina kasutamiseks ning 400 miljonit eurot intressitoetuste rahastamiseks, mis on ette nähtud nimetatud lisa artiklites 2 ja 4 kasutamiseks kümnest EAFi rakendamise perioodil.
 3. Investeerimisrahastu raames rahastatavaid toiminguid, sealhulgas nendega seotud intressitoetusi haldab Euroopa Investeerimispank (EIP). Kümnest EAFi raames eraldatavatele summadele lisab EIP kuni 2 000 miljoni euro suuruse summa omavahenditest antavate laenudena. Need vahendid eraldatakse käesoleva lepingu II lisas ette nähtud eesmärkidel kooskõlas EIP põhi- kirjas sätestatud tingimuste ja nimetatud lisas sätestatud investeeringute rahastamiskorra ja -tingimuste asjakohaste sätetega. Kõiki muid kõnealuse mitmeaastase finantsraamistiku alusel eraldatavaid finantsvahendeid haldab komisjon.

▼ M5

4. Välja arvatud juhul kui nõukogu otsustab ühehäälselt teisiti ei või üheksanda EAFi ja kõigi varasemate EAFide järelejäänud vahendeid siduda pärast 31. detsembrist 2007 või pärast kõnealuse mitmeaastase finantsraamistiku jõustumise kuupäeva, kui see peaks olema nimetatud kuupäevast hilisem; samuti ei või siduda summasid, mis pärast nimetatud kuupäeva vabanevad nendest fondidest rahastatavatest projektidest, välja arvatud pärast nimetatud kuupäeva seotud vahendid ja summad, mis on järele jäänud üheksanda EAFi eelsetest EAFidest rahastatud põllumajandustoodetest saadavate esmaste eksporditulude stabiliseerimise süsteemist (STABEX), ja summad ning tagasimaksud, mis on järele jäänud investeerimisrahastu rahastamiseks eraldatud summadest, välja arvatud nendega seotud intressitoetused, mis kantakse üle kümnendasse EAFi, kus neid kasutatakse kooskõlas käesoleva läbivaadatud lepingu tingimustega. Eespool nimetatud rahalisi vahendeid, mis on seotud pärast 31. detsembrist 2007 kuni käesoleva lepingu jõustumiseni, kasutatakse üksnes ELi haldusaparaadi töövoime tagamiseks ning tegevuskulude katmiseks, et toetada käima-solevaid projekte kuni kümnenda EAFi jõustumiseni.
5. Käesoleva mitmeaastase finantsraamistiku kogusumma hõlmab ajavahemikku 1. jaanuarist 2008 kuni 31. detsembrini 2013. Kümnenda EAFi rahalisi vahendeid ei või pärast 31. detsembrist 2013 enam siduda, välja arvatud juhul, kui tegemist on investeerimisrahastu rahastamiseks eraldatud summadega (nendega seotud intressitoetused välja arvatud) või kui Euroopa Liidu Nõukogu otsustab komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt teisiti.
6. AKV–EÜ suursaadikute komitee võib AKV–EÜ ministrite nõukogu nimel võtta asjakohaseid meetmeid mitmeaastase finantsraamistiku üldsumma piires, et rahuldada programmitööga seotud vajadused ühe punktis 2 kirjeldatud eraldise raames, sealhulgas vahendite ümberjaotamine eraldiste vahel.
7. Lepinguosalisel vaadatakse tulemused üle ning hindavad kohustuste ja väljamaksete ning antud abi tulemusi ja mõju. Nimetatud tulemuste ülevaade koostatakse komisjoni poolt 2010. aastal tehtava ettepaneku põhjal. Nimetatud ülevaade ja AKV riikide vajaduste hinnangu põhjal tehakse otsus pärast 2013. aastat finantskoostööks eraldatavate vahendite summa kohta.
8. Iga ELi liikmesriik võib teha komisjonile või EIPile vabatahtlikke eraldisi AKV–EÜ koostöölepingu eesmärkide toetamiseks. Liikmesriigid võivad ka kaasfinantseerida projekte või programme, näiteks komisjoni või EIPi juhitud algatuste raames. Selliste algatuste AKV omand tuleb riigi tasandil tagada.

▼ M12*Ic LISA*

Mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2014–2020

1. Alates 1. jaanuarist 2014 on AKV riikidel võimalik EAFi kaudu käesolevas lepingus ette nähtud eesmärkidel saada kokku 31 589 miljonit eurot finantsabi, nagu on määratletud punktides 2 ja 3.
2. Üheteistkümnenda Euroopa Arengufondi raames antav summa 29 089 miljonit eurot tehakse kättesaadavaks mitmeaastase finantsraamistiku jõustumiskuupäeval. Nimetatud summa jaotatakse koostöövahendite vahel järgmiselt:

▼ M15

- a) 23 940 miljonit eurot riiklike ja piirkondlike näidisprogrammide rahastamiseks. Eraldatavaid vahendeid kasutatakse selleks, et rahastada:
 - i) erinevate AKV riikide näidisprogramme vastavalt kõnealuse lepingu IV lisa „Rakendus- ja juhtimiskord” artiklitele 1–5;
 - ii) AKV riikide piirkondlikku ja piirkondadevahelist koostööd ning piirkondlikku integratsiooni toetavaid piirkondlikke näidisprogramme vastavalt kõnealuse lepingu IV lisa „Rakendus- ja juhtimiskord” artiklitele 6–11;
- b) 4 015 miljonit eurot paljusid või kõiki AKV riike hõlmava AKV riikide ja piirkondade vahelise koostöö rahastamiseks vastavalt kõnealuse lepingu IV lisa „Rakendus- ja juhtimiskord” artiklitele 12–14. See rahastamispakett sisaldab toetust käesoleva lepinguga loodud ühisinstitutsioonidele ja -asutustele. Samuti hõlmab see toetust ühisinstitutsioonide tegevuskulusid käsitleva protokoll nr 1 punktides 1 ja 2 osutatud AKV sekretariaadi tegevuskulude katmiseks;

▼ M12

- c) 1 134 miljonit eurot investeerimisrahastu rahastamiseks vastavalt käesoleva lepingu II lisa („Rahastamistingimused”) sätestatud tingimustele, koosnes täiendavast 500 miljoni euro suurusest toetusest investeerimisrahastu vahenditesse, mille juhtimine toimub käibefondi põhimõttel, ning 634 miljonist eurost, et anda nimetatud lisa artiklites 1, 2 ja 4 sätestatud intressitoetuste ja projektiga seotud tehnilise abi kaudu tagastamatut abi üheteistkümnenda EAFi kehtivuse ajal.
3. Investeerimisrahastu raames rahastatavaid toiminguid, sealhulgas nendega seotud intressitoetusi, haldab Euroopa Investeerimispank (EIP). Üheteistkümnenda EAFi raames eraldatavatele summadele lisab EIP kuni 2 500 miljoni euro suuruse summa omavahenditest antavate laenudena. Need vahendid eraldatakse käesoleva lepingu II lisa ette nähtud eesmärkidel kooskõlas EIP põhikirjas sätestatud tingimuste ja nimetatud lisa sätestatud investeringute rahastamiskorra ja -tingimuste asjakohaste sätetega. Kõiki muid kõnealuse mitmeaastase finantsraamistiku alusel eraldatavaid rahalisi vahendeid haldab komisjon.
 4. Välja arvatud juhul, kui Euroopa Liidu Nõukogu otsustab ühehäälselt teisiti, ei või kümnenda EAFi ja kõigi varasemate EAFide järelejäanud vahendeid siduda pärast 31. detsembrist 2013 või pärast kõnealuse mitmeaastase finantsraamistiku jõustumise kuupäeva, kui see peaks olema nimetatud kuupäevast hilisem; samuti ei või siduda summasid, mis pärast nimetatud kuupäeva

▼ M12

vabanevad nendest fondidest rahastatavatest projektidest; eelõeldu ei hõlma summasid ning tagasimakseid, mis on järele jäänud investeerimisrahastu rahastamiseks eraldatud summadest, välja arvatud nendega seotud intressitoetused, ja summasid, mis on järele jäänud üheksanda EAFi eelsetest EAFidest rahastatud põllumajandustoodetest saadavate esmaste eksporditulude stabiliseerimise süsteemist (STABEX).

5. Käesoleva mitmeaastase finantsraamistiku kogusumma hõlmab ajavahemikku 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2020. Üheteistkümnenda EAFi rahalisi vahendeid ning investeerimisrahastu puhul tagasimaksetest tulenevaid vahendeid ei või pärast 31. detsembrist 2020 enam siduda, välja arvatud juhul, kui Euroopa Liidu Nõukogu otsustab komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt teisiti. Üheksanda, kümnenda ja üheteistkümnenda EAFi raames liikmesriikide poolt investeerimisrahastu rahastamiseks makstud vahendeid võib siiski kasutada väljamakseteks ka pärast 31. detsembrist 2020.
6. AKV–ELi suursaadikute komitee võib AKV–ELi ministrite nõukogu nimel võtta asjakohaseid meetmeid mitmeaastase finantsraamistiku üldsumma piires, et rahuldada programmitööga seotud vajadused ühe punktis 2 kirjeldatud eraldise raames, sealhulgas vahendite ümberjaotamine eraldiste vahel.
7. Kummagi poole taotlusel võivad lepinguosalised korraldada tulemuste läbivaatamise pooltele sobival ajal ning hinnata kohustuste võtmise ja väljamaksete ulatust ning antud abi tulemusi ja mõju. Nimetatud tulemuste läbivaatamine koostatakse komisjoni tehtava ettepaneku põhjal. See võib aidata kaasa lepingu artikli 95 lõikes 4 ette nähtud läbirääkimistele.
8. Iga liikmesriik võib teha komisjonile või EIPile vabatahtlikke osamakse AKV–ELi koostöölepingu eesmärkide toetamiseks. Liikmesriigid võivad ka kaasrahastada projekte või programme, näiteks komisjoni või EIPi juhitud algatuste raames. AKV isevastutus selliste algatuste eest riiklikul tasandil peab olema tagatud.

▼ B*II LISA***RAHASTAMISTINGIMUSED**

1. PEATÜKK

INVESTEERINGUTE RAHASTAMINE**▼ M10***Artikkel 1*

1. Investeerimisrahastu tegevuse, Euroopa Investeerimispanka ("pank") omavahenditest antavate laenude ja erimeetmete suhtes kohaldatavad rahastamistingimused on sätestatud käesolevas peatükis. Neid vahendeid võib suunata abikõlblikele ettevõtetele otse või kõlblike investeerimisfondide ja/või finantsvahendajate kaudu.

2. Käesolevas lisas sätestatud intressitoetusteks mõeldud vahendid tehakse kättesaadavaks Ib lisa punkti 2 alapunktis c sätestatud intressitoetustest.

▼ M11

3. Intressitoetusi võib muuta kapitaliks või kasutada toetuste kujul. Intressitoetus, mille summa arvutatakse laenu väljamaksetähtpäevadel, võetakse Ib lisa punkti 2 alapunktis c sätestatud intressitoetusest ja makstakse otse pangale. Kuni 15 % intressitoetusteks eraldatud vahenditest võib kasutada ka projektiga seonduva tehnilise abi toetuseks AKV riikides.

▼ M10

4. Kõnealused tingimused ei piira selliste tingimuste kohaldamist, mida võidakse kehtestada selliste AKV riikide suhtes, kus rakendatakse piirangulisi laenuvõtmise tingimusi HIPC algatuse raames või muu rahvusvaheliselt kokkulepitud võla jätkusuutlikkuse raamistiku alusel. Sellest tulenevalt püüab pank juhul, kui kõnealuste raamistike kohaselt on vaja vähendada laenu intressimäära rohkem kui 3 % võrra vastavalt käesoleva peatüki artiklitele 2 ja 4, vähendada vahendite keskmist maksumust koos teiste abianõudjate toimuva asjakohase kaasrahastamise kaudu. Kui seda ei peeta võimalikuks, võib panga laenu intressimäära vähendada sellise summa võrra, mis on vajalik, et intressimäär vastaks HIPC algatusest või muudest rahvusvaheliselt kokkulepitud võla jätkusuutlikkuse raamistikust tulenevale tasemele.

▼ B*Artikkel 2***Investeerimisrahastu vahendid**

1. Investeerimisrahastu vahendeid võib kasutada muu hulgas:

a) riskikapitali moodustamiseks järgmisel kujul:

- i) kapitaliosalus AKV ettevõtetes, sealhulgas rahaasutustes;
- ii) kapitaliosalusega sarnane toetus AKV riikide ettevõtetele, sealhulgas rahaasutustele;
- iii) nii välismaistele kui ka kohalikele investoritele või laenuandjatele mõeldud tagatised ja muud laenuvõime suurendajad, mida võib kasutada poliitiliste ja muude investeerimisriskide katmiseks.

b) tavaliste laenude andmiseks.

▼ B

2. Kapitaliosalus on tavaliselt kontrolli mittevõimaldav vähemusosalus ja selle eest tasutakse asjakohase projekti tulemuste põhjal.

3. Kapitaliosalusega sarnaseks toetuseks võivad olla aktsionäride ettemaksud, vahetusvõlakirjad, tingimuslikud, allutatud ja osaluslaenud või muu samalaadses vormis abi. Selline abi võib koosneda eelkõige:

- a) tingimuslikest laenudest, mille teenindamine ja/või tähtaeg on seotud teatavate projekti tulemuste täitmisega; kui tingimuslikku laenu erandjuhul antakse investeerimiseelseks uuringuks või muuks projektiga seotud tehniliseks abiks, võib teenindamisest vabastada, kui investeeringut ei toimu;
- b) osaluslaenudest, mille teenindamine ja/või tähtaeg on seotud projekti tulusega;
- c) allutatud laenudest, mis makstakse tagasi alles pärast muude nõuete rahuldamist.

4. Iga meetme eest tasumine täpsustatakse laenu andmisel. Siiski:

- a) koosneb tasu tingimuslike või osaluslaenude puhul tavaliselt kindlast intressimäärast, mis on kõige rohkem 3 %, ja muutuvast osast, mis on seotud projekti tulemustega;
- b) on intressimäär allutatud laenude puhul seotud turuga.

5. Tagatise hinnatakse nii, et need kajastaksid kindlustatavaid riske ja meetme eripära.

6. Tavaliste laenude intressimäär koosneb viitemäärast, mida pank kohaldab võrreldavate laenude suhtes, mille tingimused ajapikenduse ja tagasimaksetähtaja osas on samad, ja panga kehtestatavast lisamäärast.

▼ M10

7. Tavalisi laene võib riikides, kus ei kohaldata piirangulisi laenuvõtmise tingimusi HIPC algatuse raames või muu rahvusvaheliselt kokkulepitud võla jätkusuutlikkuse raamistiku alusel, anda soodustingimustel järgmistel juhtudel:

- a) infrastruktuuriprojektidele, mis on erasektori arengu eeltingimusteks vähim arenenud maades, konfliktijärgsetes riikides ja riikides, mida on tabanud loodusõnnetus. Sel juhul vähendatakse laenu intressimäära kuni 3 % võrra;
- b) projektidele, mis hõlmavad erastamisega seotud ümberkorraldusmeetmeid, või projektidele, millest ühiskond või keskkond saab märkimisväärset ja selgelt tõestatavat kasu. Sel juhul võib laenu anda intressitoetusega, mille suurus ja vorm otsustatakse projekti eripära silmas pidades. Intressitoetus ei või siiski olla suurem kui 3 %.

Punkti a või b alusel antavate laenude lõplik intressimäär ei tohi mingil juhul olla väiksem kui 50 % viitemäärast.

8. Sellisteks soodustusteks saadakse vahendid käesoleva lepingu Ib lisa punkti 2 alapunktis c osutatud intressitoetusest.

▼ M11

9. Intressitoetusi võib muuta kapitaliks või kasutada toetuste kujul. Kuni 15 % intressitoetuste eelarvest võib kasutada projektiga seonduva tehnilise abi toetuseks AKV riikides.

▼ B*Artikkel 3***Investeeringurahastu tegevus****▼ M4**

1. Investeeringurahastu tegutseb kõikides majandusvaldkondades ja toetab eraõiguslike ning kaubanduslikult tegutsevate avalik-õiguslike üksuste investeeringuid, sealhulgas erasektorile hädavajalikku tulutoovat majandus- ja tehnoloogiainfrastruktuuri. Investeeringurahastu:

- a) juhtimine toimub käibefondi põhimõttel ja selle eesmärk on olla majanduslikult püsiv. Rahastu tegutseb turutingimustel ning väldib kohalike turgude moonutamist ja erarahastajate kõrvaletõrjumist;
- b) toetab AKV rahandussektorit ja omab katalüütilist mõju, soodustades pikaajaliste kohalike vahendite mobiliseerimist ning tõmmates projektidele AKV riikides ligi välismaiseid erainvestoreid ja laenuandjaid;
- c) kannab osa riski oma rahastatud projektides; fondi rahaline järjepidevus on tervikuna tagatud portfelli kaudu ja mitte üksiktoetustest, ja
- d) püüab kanaliseerida vahendeid AKV riiklike ja piirkondlike institutsioonide kaudu ning programmide kaudu, mis edendavad väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) arengut.

1a. Pangale tasutakse investeeringurahastu juhtimisega seonduvad kulud. Esimesel kahel aastal pärast teise finantsprotokolliga jõustumist on nimetatud tasu kuni 2 % aastas investeeringurahastu esialgselt kogutoetusest. Seejärel sisaldab panga tasu kindlasummalist komponenti 0,5 % aastas esialgselt toetusest ning muutuvat komponenti summas kuni 1,5 % aastas investeeringurahastu portfelist, mis investeeritakse projektidesse AKV riikides. Tasu rahastatakse investeeringurahastust.

▼ B

2. Kui finantsprotokolliga tähtaeg möödub ja ministrite nõukogu ei ole teinud eriotust, kantakse investeeringurahastule tehtud akumuleeritud netotagasimaksed järgmisesse protokolliga.

*Artikkel 4***Laenu panga omavahenditest**

1. Pank:

- a) aitab oma hallatavate vahendite kaudu kaasa AKV riikide majanduse ja töötuse arengule nii riikide kui ka piirkondade tasandil; selleks rahastab pank eeskätt tootmisprojekte ja -kavasid või muid investeeringuid, millega püütakse edendada eraettevõtlust kõikides majandusvaldkondades;

▼ B

- b) loob tihedad koostöösidemed kõikide riiklike ja piirkondlike arengupankade ning AKV riikide ja ELi pankade ja rahaasutustega;
- c) kohandab koostöös asjaomase AKV riigiga käesolevas lepingus ettenähtud arengu rahastamise koostöö rakenduskorda ja menetlusi, kui see on vajalik, et võtta arvesse projektide ja kavade laadi ning tegutseda kooskõlas lepingu eesmärkidega, järgides seejuures oma põhikirjas sätestatud korda.

▼ M10

- 2. Pank annab omavahenditest laenu järgmistel tingimustel:
 - a) viiteintressimäär on määr, mida pank lepingu allkirjutamise päeval või väljamaksekuupäeval kohaldab vääringu ja tagasimaksetähtaja osas samasuguste tingimustega laenude suhtes;
 - b) riikides, kus ei kohaldata piirangulisi laenuvõtmise tingimusi HIPC algatuse raames või muu rahvusvaheliselt kokkulepitud võla jätkusuutlikkuse raamistiku alusel:
 - i) rakendatakse avaliku sektori projektide puhul põhimõtteliselt kuni 3 % suurust intressitoetust;
 - ii) rakendatakse artikli 2 lõike 7 punktis b piiritletud laadi erasektori projektide puhul intressitoetust kõnealuses sättes sätestatud tingimustel.

Lõplik intressimäär ei või sellisel juhul kunagi olla väiksem kui 50 % viitemäärast;
 - c) panga omavahenditest antud laenude tagasimaksetähtaeg määratakse projekti majanduslike ja rahaliste omaduste põhjal. Tavaliselt kaasneb nende laenudega ajapikendus, mis määratakse projektikohase töö kestuse põhjal.

▼ B

- 3. Panga omavahenditest avaliku sektori äriühingutesse investeerimise puhul võib asjaomaselt AKV riigilt nõuda projektidega seotud eritagatise või -kohustusi.

*Artikkel 5***Kursiriski käsitlevad sätted**

Et võimalikult palju vähendada vahetuskursi kõikumise mõju, lahendatakse kursiriski küsimus järgmiselt:

- a) ettevõtte omavahendite kindlustamiseks mõeldud kapitaliosaluse puhul kannab kursiriski tavaliselt investeerimisrahastu;

▼ M4

- b) tavaliste laenude ja väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) riskikapitali rahastamise puhul jagavad kursiriski tavaliselt ühelt poolt ühendus ja teiselt poolt muud asjaosalised. Üldiselt tuleks kursirisk jaotada võrdselt, ja;

▼ B

- c) võimaluse ja vajaduse korral, eelkõige stabiilse makromajanduse ja rahandusega riikides, püüab investeerimisrahastu anda laene AKV riikide omaväärin-gutes, võttes seega kursiriski tegelikult endale.

▼ B*Artikkel 6***Valuutaülekandeid käsitlevad sätted**

Käesoleva lepingu kohaste meetmete puhul, mis nad on lepingu raames kirjalikult heaks kiitnud, AKV riigid:

- a) vabastavad laenude intressid, vahendustasud ja tagasimaksed kõikidest asjaomase AKV riigi või asjaomaste AKV riikide õigusest tulenevatest riiklikest ja kohalikest maksudest;
- b) võimaldavad laenusaaajatel laenude intresside ja vahendustasude maksmiseks ning laenude tagasimakseteks kasutada vääringut, mida on vaja rahastamislepingute kohaselt, mis on sõlmitud projektide ja kavade rakendamiseks nende territooriumil;
- c) võimaldavad pangal kasutada kõigi omavääringus saadud summade ülekandmiseks vajalikku välisvääringut vahetuskursiga, mida ülekandepäeval kohaldatakse euro või muude ülekandevääringute ja omavääringu vahel. See kehtib kõikide nende territooriumil projektide ja kavade rakendamiseks sõlmitud rahastamislepingute tasuvormide kohta, nagu intressid, dividendid, vahendus- ja teenustasud ning laenude tagasimaksed ja aktsiate või osade müügist saadud tulud.

▼ M4*Artikkel 6a***Investeeringisrahastu aastaaruanded**

Investeeringisrahastu eest vastutavad EL liikmesriikide esindajad, AKV riikide esindajad ning Euroopa Investeeringispank, Euroopa Komisjon, EL Nõukogu peasekretariaat ja AKV sekretariaat kohtuvad igal aastal, et arutada investeeringisrahastu tegevust, toimimist ja poliitikat.

*Artikkel 6b***Investeeringisrahastu toimimise läbivaatamine**

Investeeringisrahastu üldine toimimine vaadatakse ühiselt läbi finantsprotokollide vahe- ja lõppkokkuvõtte tegemise ajal. Läbivaatamine võib hõlmata soovitude tegemist rahastu rakendamise parandamiseks.

▼ B**2. PEATÜKK****ERIMEETMED***Artikkel 7*

1. Koostöö raames toetatakse tagastamatu abiga:
 - a) väikeste tuludega inimestele elamute ehitamist, sealhulgas teisel järjekohal oleva hüpoteegi võimalusi, et edendada elamuehituse pikaajalist arengut;
 - b) väikerahastamist, et edendada väikese ja keskmise suurusega ning pisiettevõtteid;

▼ B

c) suutlikkuse suurendamist, et edendada ja hõlbustada erasektori tõhusat osalemist ühiskonna ja majanduse arengus.

2. AKV-EÜ ministrite nõukogu otsustab pärast käesoleva lepingu allkirjastamist ja AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitee ettepanekul üksikasjalikud eeskirjad ja summa, mis nende eesmärkide saavutamiseks eraldatakse pikaajaliseks arenguks ettenähtud vahenditest.

3. PEATÜKK

RAHASTAMINE EKSPORDITULU LÜHIAJALISTE KÕIKUMISTE KORRAL*Artikkel 8*

1. Lepinguosalised tunnustavad, et lühiajalistest kõikumistest tulenevad eksporditulu kaod võivad ohustada arengu rahastamist ning makromajanduslike ja valdkondlike tegevuspõhimõtete rakendamist. Seetõttu on pikaajaliseks arenguks eraldatavate vahendite määramise üheks aluseks AKV riigi majanduse sõltuvus kaupade, eelkõige põllumajandus- ja mäetööstustoodete ekspordist.

2. Vähendamaks eksporditulu ebapüsivuse kahjulikku mõju ja kaitsmaks tulu vähenemise tõttu ohustatud arengukava, võib artiklite 9 ja 10 põhjal anda täiendavat rahalist toetust riigi pikaajaliseks arenguks ettenähtud vahenditest.

*Artikkel 9***▼ M7****Abikõlblikkuskriteeriumid**

1. Lisavahendite saamise eeldused on järgmised:

— tulu kaupade ekspordist väheneb 10 % (AKV vähim arenenud riikide, raskesti ligipääsetavate riikide, saareriikide, konflikti- ja looduskatastroofi järgses olukorras olevate riikide puhul 2 %) võrreldes kohaldamisaastale eelnenud nelja aasta tulu aritmeetilise keskmisega, mille arvutamisel ei võeta arvesse keskmisest kõige rohkem erinevat näitajat, või

— tulu kõikide põllumajandus- või mäetööstustoodete ekspordist väheneb 10 % (AKV vähim arenenud riikide, raskesti ligipääsetavate riikide, saareriikide, konflikti- ja looduskatastroofi järgses olukorras olevate riikide puhul 2 %) võrreldes kohaldamisaastale eelnenud nelja aasta tulu aritmeetilise keskmisega, mille arvutamisel ei võeta arvesse keskmisest kõige rohkem erinevat näitajat, nende riikide puhul, kus põllumajandus- või mäetööstustoodete eksporditulu moodustab rohkem kui 40 % kaupade ekspordist saadavast kogutulust, või

— tulu kõikide põllumajandus- või mäetööstustoodete ekspordist väheneb 10 % (AKV vähim arenenud riikide, raskesti ligipääsetavate riikide, saareriikide, konflikti- ja looduskatastroofi järgses olukorras olevate riikide puhul 2 %) võrreldes kohaldamisaastale eelnenud nelja aasta tulu aritmeetilise keskmisega, mille arvutamisel ei võeta arvesse keskmisest kõige rohkem erinevat näitajat, nende riikide puhul, kus põllumajandus- või mäetööstustoodete eksporditulu moodustab 20 kuni 40 % kaupade ekspordist saadavast kogutulust, tingimusel, et kogutulu kasv on proportsionaalne põllumajandus- või mäetööstustoodete eksporditulude vähenemise mõjuga koguekspordis.

▼ M7

2. Lisatoetust kohaldatakse vaid juhul, kui lõikes 1 määratletud eksporditulu vähenemine moodustab 0,5 % SKPst või rohkem. Lisatoetust on õigus saada kõige rohkem kolm aastat järjest.

3. Lisavahendeid kajastatakse asjaomase riigi avaliku sektori raamatupidamises. Neid kasutatakse kohaldamisaastale järgneval aastal kooskõlas kavandamiseeskirjade ja -meetodite, sealhulgas rakendus- ja juhtimiskorda käsitleva IV lisa erisätetega ning ühenduse ja asjaomase AKV riigi vaheliste eelnevalt koostatud kokkulepete põhjal. Lepinguosaliste kokkuleppel võib vahendeid kasutada riigieelarves ettenähtud kavade rahastamiseks. Osa lisavahenditest võib siiski hoida teatavatele valdkondadele, näiteks turumajanduslike kindlustuskavade arendamiseks, mis võimaldavad riikidel ennast eksporditulu kõikumiste eest kaitsta.

Artikkel 9a

1. Lisatoetuse summa võrdub eksporditulu vähenemise summaga, mis korrutatakse valitsemissektori tulu ja sisemajanduse koguprodukti suhte kohaldamisaastale eelnenud nelja aasta aritmeetilise keskmisega, mille arvutamisel ei võeta arvesse keskmisest kõige rohkem erinevat näitajat ning mis ei tohi olla suurem kui 25 %.

2. AKV riikide esitatud andmete analüüsi, mille eesmärk on selgitada välja toetuskõlblikkus ja artiklis 9 sätestatud lisatoetus, koostab komisjon kohalikus vääringus, mida korrigeeritakse inflatsioonimääraga. Komisjon konverteerib lisatoetuse kavandatava summa seejärel oma menetluste kohaselt eurodesse.

3. Riikide sihtprogrammide rahastamiseks ette nähtud eraldiste raames kinnitab komisjon igal aastal assigneeringud, millest toetatakse kõiki AKV riike eksporditulu lühiajalise kõikumise korral. Kui artiklis 9 sätestatud kriteeriumide kohaselt arvatud abisumma on suurem kui ettenähtud assigneeringud, jaotatakse see riikide vahel võrdeliselt, lähtudes iga AKV riigi puhul võimaliku lisatoetuse eurodes väljendatud summast.

▼ B*Artikkel 10***Ettemaksed**▼ M7

Lisavahendite eraldamise süsteem näeb ette ettemaksed, et katta kaubanduse koondstatistika saamisel tekkivatest viivitustest tulenev kahju ja tagada kõnealuste vahendite lülitamine hiljemalt kohaldamisaastale järgneva teise aasta eelarvesse. Ettemaksed tehakse vaid nendele riikidele, kus FLEX-mehhanismi raames antavat rahalist abi saab rakendada üldise eelarvetoetuse kaudu. Ettemaksed tehakse valitsuste koostatud ja komisjonile esitatud esialgse ekspordistatistika põhjal. Ettemakse ülemmäär on 100 % kohaldamisaastaks kavandatud lisatoetuse summast. Sel viisil kasutusele võetud summasid kohandatakse lähtuvalt lõpliku ekspordi koondstatistikast. Kõnealune statistika tuleb esitada hiljemalt kohaldamisaastale järgneva teise aasta 31. detsembriks.

▼B*Artikkel 11*

Käesoleva peatüki sätted vaadatakse läbi hiljemalt kahe kohaldamisaasta möödudes ja seejärel emma-kumma lepinguosalise nõudel.

**4. PEATÜKK
MUUD SÄTTED***Artikkel 12***Jooksvad maksed ja kapitali liikumine**

1. Ilma et see piiraks lõike 3 kohaldamist, kohustuvad lepinguosalised mitte kehtestama piiranguid ühenduse ja AKV riikide residentide vahelistele maksebilansi jooksva konto kohastele vabalt vahetatavas väeringus tehtavatele maksetele.

2. Lepinguosalised kohustuvad maksebilansi kapitalikonto kohaste tehingute puhul mitte kehtestama piiranguid kapitali vabale liikumisele vastuvõtjariigi õigusaktide kohaselt asutatud äriühingutesse otse investeerimisel ja käesoleva lepingu kohasel investeerimisel ning nende investeeringute ja nendest tuleneva kasumi rahaks muutmisel või kodumaale tagasi viimisel.

3. Kui ühel või mitmel AKV riigil või ühel või mitmel ühenduse liikmesriigil on suuri maksebilansiraskusi või neid ähvardavad sellised raskused, võib asjaomane AKV riik, liikmesriik või ühendus GATTis, GATSis ja Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja VIII ja XIV artiklis kehtestatud tingimustel kehtestada jooksvatele tehingutele lühiajalisi piiranguid, mida kohaldatakse üksnes niikaua, kui on vaja maksebilansi seisundi parandamiseks. Meetmeid võttev lepinguosaline teatab nendest teistele lepinguosalistele ja esitab neile kõnealuste meetmete lõpetamise ajakava niipea kui võimalik.

*Artikkel 13***Ettevõtjate kohtlemine**

Ühelt poolt AKV riigid ja teiselt poolt liikmesriigid kohtlevad teineteise kodanikke ja äriühinguid asutamisel ja teenuste osutamisel kedagi diskrimineerimata. Kui teatava tegevuse puhul ei saa mõni AKV riik või liikmesriik sellist kohtlemist siiski võimaldada, ei ole see AKV riik või liikmesriik kohustatud asjaomase riigi kodanikke või äriühinguid kõnealuse tegevuse puhul selliselt kohtlema.

*Artikkel 14***Mõiste “äriühingud” määratlus**

1. Käesoleva lepingu kohaldamisel tähendavad “liikmesriigi või AKV riigi äriühingud” tsiviil- või kaubandusõiguse alusel asutatud äriühinguid, sealhulgas avalik-õiguslikke ja muid ühinguid, ühistuid ja muid juriidilisi isikuid ja avalik- või eraõiguslikke ühendusi, välja arvatud mittetulunduslikud, mis on moodustatud liikmesriigi või AKV riigi õiguse kohaselt ja mille põhikirjajärgne asukoht, juhatuse asukoht või põhitegevuskoht asub liikmesriigis või AKV riigis.

▼B

2. Sellise äriühingu tegevus, millel on üksnes põhikirjajärgne asukoht liikmesriigis või AKV riigis, peab olema tegelikult ja pidevalt seotud selle liikmesriigi või AKV riigi majandusega.

5. PEATÜKK

INVESTEERINGUTE KAITSE LEPINGUD

Artikkel 15

1. Käesoleva lepingu artikli 78 sätete rakendamisel võtavad lepinguosalisel arvesse järgmisi põhimõtteid:

- a) osalisriik võib vajaduse korral taotleda läbirääkimiste alustamist investeringute soodustamise ja kaitse lepingu sõlmimiseks mõne teise osalisriigiga;
- b) selliste lepingute osalisriigid ei diskrimineeri investeringute soodustamise ja kaitse kahe- või mitmepoolsete lepingute sõlmimisläbirääkimiste alustamisel ja nende lepingute kohaldamisel ja tõlgendamisel ühtki käesoleva lepingu osalisriiki ega ühtki kolmandat riiki;
- c) osalisriikidel on õigus nõuda eespool kirjeldatud võrdse kohtlemise muutmist või kohandamist, kui rahvusvahelised kohustused või muutunud olud seda nõuavad;
- d) eespool esitatud põhimõtete kohaldamise eesmärgiks ega tulemuseks ei või olla ühegi käesoleva lepingu osalise suveräänsuse kahjustamine;
- e) seos sõlmitava lepingu jõustumiskuupäeva, vaidluste lahendamise korra ja asjakohaste investeringute kuupäevade vahel sätestatakse selles lepingus, võttes arvesse eespool olevaid sätteid. Lepinguosalised kinnitavad, et üldiselt tagasiulatavust ei kohaldata, kui osalisriigid ei näe ette teisiti.

2. Et hõlbustada investeringute soodustamise ja kaitse kahepoolsete lepingute sõlmimisläbirääkimisi, nõustuvad lepinguosalisel uurima näidiskaitselepingu põhisätteid.

Uurimisel lähtutakse osalisriikide vahel olemasolevate kahepoolsete lepingute sätetest ja pööratakse erilist tähelepanu järgmistele küsimustele:

- a) õiguslikud tagatised, millega kindlustatakse välisinvestorite õiglane ja erapooletu kohtlemine ja kaitse;
- b) investorite enamsoodustuskorda käsitlev säte;
- c) kaitse sundvõõrandamise ja riigistamise korral;
- d) kapitali ja kasumi ülekandmine;
- e) rahvusvaheline vahekohtumenetlus investori ja vastuvõtjariigi vaheliste vaidluste korral.

3. Lepinguosalised nõustuvad uurima tagatissüsteemide võimalusi, et rahuldada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete erivajadusi oma AKV riikidesse tehtud investeringute kindlustamisel.

Eespool kirjeldatud uurimine algab pärast käesoleva lepingu allkirjastamist niipea kui võimalik.

Nende uurimuste tulemused esitatakse AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomiteele läbivaatamiseks ja vajalike meetmete võtmiseks.

▼ B

III LISA

▼ M14

INSTITUTSIOONIDE TOETAMINE

▼ B

Artikkel 1

▼ M14

Koostööga toetatakse institutsioonilist mehhanismi, mille abil edendada põllumajandust ja maaelu arengut. Selles kontekstis aitab koostöö tugevdada ja kindlustada põllumajanduse ja maapiirkondadega seotud koostöö tehnilise keskuse rolli AKV riikide institutsioonilise suutlikkuse, eelkõige teabehalduse arendamisel, et parandada juurdepääsu tehnoloogiale, mis suurendab põllumajanduse tootlikkust, edendab turustusvõimet ja toiduga kindlustatust ning maaelu arengut.

▼ M10Artikkel ► M14 2 ◀

PAK

1. PAKi ülesanne on edendada AKV põllumajandust ja maaelu arendavate organisatsioonide tegevuspõhimõtete koostamist ja suutlikkuse suurendamist ning parandada nende võimet hallata teavet ja suhelda. Ta aitab nendel organisatsioonidel koostada ja rakendada tegevuspõhimõtteid ja kavasid, millega püütakse vähendada vaesust, edendada pidevat kindlustatust toiduainetega ja säilitada loodusvarasid ning seeläbi suurendada AKV riikide iseseisvust maaelu ja põllumajanduse arendamisel.

2. PAK:

- a) arendab ja osutab teabeteenuseid ning parandab juurdepääsu teadusuuringutele, koolitusele ja uuendustele põllumajanduse ning maaelu arendamise ja laiendamise vallas, et edendada arengut nendes valdkondades;
- b) suurendab AKV riikide suutlikkust, et:
 - i) parandada põllumajanduse ja maaelu arengupõhimõtete ja -kavade koostamist ja juhtimist riikide ja piirkondade tasandil, sealhulgas suurendades suutlikkust andmeid koguda ning tegevuspõhimõtteid uurida, analüüsida ja formuleerida;
 - ii) parandada teabehaldust ja suhtlust, eelkõige riikliku põllumajanduskava raames;
 - iii) edendada tegevuse jälgimiseks tõhusat institutsioonidesisest teabekorraldust ja suhtlust ning liitude loomist piirkondlike ja rahvusvaheliste koostööpooltega;
 - iv) edendada detsentraliseeritud teabehaldust ja suhtlust kohalikul ja riiklikul tasandil;
 - v) tugevdada algatusi piirkondliku koostöö abil;
 - vi) arendada võtteid, millega hinnata tegevuspõhimõtete mõju põllumajanduse ja maaelu arengule.

▼ M10

3. Keskus toetab piirkondlikke algatusi ja koostöövõrkude loomist ning kaasab sobivaid AKV organisatsioone järk-järgult suutlikkuse suurendamise kavadesse. Selleks toetab keskus detsentraliseeritud piirkondlikke teabevõrke. Need võrgud ehitatakse üles järk-järgult ja tõhusalt.
4. PAKi tegevust hinnatakse korrapäraselt.
5. Keskuse tegevuse üle teostab järelevalvet suursaadikute komitee. Pärast käesoleva lepingu allakirjutamist peab komitee:
 - a) kehtestama keskuse põhikirja;
 - b) nimetama ametisse haldusnõukogu liikmed;
 - c) nimetama haldusnõukogu ettepanekul ametisse keskuse juhatuse ning
 - d) teostama järelevalvet keskuse üldstrateegia järgimise ja haldusnõukogu tegevuse üle.
6. Vastavalt keskuse põhikirjale peab haldusnõukogu:
 - a) kehtestama finants- ja personalieeskirjad ning tegevusjuhendi;
 - b) teostama järelevalvet keskuse tegevuse üle;
 - c) võtma vastu keskuse tegevuskava ja eelarve;
 - d) esitama järelevalveametile korrapäraselt aruandeid ja hinnanguid ning
 - e) täitma talle keskuse põhikirjaga pandud muid ülesandeid.
7. Keskuse eelarvet rahastatakse käesoleva lepingu sätete kohaselt, mis käsitlevad koostööd arengu rahastamise vallas.

▼ **B***IV LISA***RAKENDUS- JA JUHTIMISKORD**

1. PEATÜKK

RIIKLIK KAVANDAMINE▼ **M10***Artikkel 1*

Käesoleva lepingu raames antavatest toetustest rahastatavad tegevused kavandatakse koostöö mitmeaastase finantsraamistikuga hõlmatud perioodi alguses.

Kavandamisel lähtutakse isevastutuse, vastavusse viimise, rahastajate tegevuse kooskõlastamise ja ühtlustamise, arendustegevuse tulemuste juhtimise ja vastastikuse aruandluse põhimõtetest.

Kavandamine hõlmab järgmist:

- a) riigi-, piirkonna- ja AKV riikide sisese strateegia dokumentide koostamist ja täiustamist riikide, piirkondade ja AKV enda keskmise tähtajaga arengueesmärkide ja strateegiate põhjal, võttes arvesse rahastajate ühise kavandamise põhimõtteid ja nendevahelist tööjaotust; võimalusel juhib kõnealust protsessi partnerriik või -piirkond;
- b) selget teavet ühenduselt sihtprogrammideks eraldavate vahendite kohta, mida riik, piirkond või AKV riikide vaheline koostööprojekt võib käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistikuga hõlmatud ajavahemikul saada, ja muud asjakohast teavet, sealhulgas võimalike reservide kohta ettenägematute vajaduste rahuldamiseks;
- c) sihtprogrammide koostamist ja vastuvõtmist strateegiadokumentide rakendamiseks, võttes arvesse teiste rahastajate, eelkõige ELi liikmesriikide kohustusi;
- d) riigistrateegia dokumendi, sihtprogrammi ja sellele eraldatud vahendite suuruse läbivaatamist.

*Artikkel 2***Riigistrateegia dokument**

Riigistrateegia dokumendi koostavad asjaomane AKV riik ja Euroopa Liit. Dokumendi koostamisel lähtutakse eelnevatest konsultatsioonidest eri osalejatega, sealhulgas valitsusväliste osalejatega, kohalike omavalitsuste ja vajaduse korral AKV riikide parlamentidega, ning varasematest kogemustest ja heast tavast. Riigistrateegia dokumenti kohandatakse iga kõnealuse AKV riigi vajadustele ja erioludele. See on vahend, millega seada meetmed tähtsujärjekorda ja suurendada kohalikku osalust koostöökavades. Kõiki lahknevusi riigi enda ja ühenduse tehtud analüüsi vahel võetakse arvesse. Riigistrateegia dokument sisaldab järgmisi tüüposi:

- a) riigi poliitiliste, majanduslike, ühiskondlike ja keskkonnaolude, piirangute, võimaluste ja väljavaadete analüüs, sealhulgas põhivajaduste hinnang, mis hõlmab sissetulekut inimese kohta, rahvaarvu, sotsiaalseid näitajaid ja haavatavust;
- b) riigi keskmise tähtajaga arengukava üksikasjalik kirjeldus, selgelt määratletud rõhuasetused ja eeldatav rahastamisvajadus;

▼ **M10**

- c) uude riigis tegutsevate rahastajate, eelkõige ELi liikmesriikide kui kahepoolsete rahastajate asjakohaste plaanide ja meetmete kirjeldus;
- d) vajaduste rahuldamise kavad ja täpsed summad, mida EL saab anda. Võimalust mööda täiendavad need kavad AKV riigi enda ja muude selles riigis tegutsevate rahastajate poolt rahastatavaid meetmeid, ning
- e) soovitus selle kohta, milline abi ja rakendusmehhanismid on eespool nimetatud strateegiate rakendamiseks kõige sobivamad.

*Artikkel 3***Vahendite eraldamine**

1. Vahendite soovituslik jaotus AKV riikide vahel põhineb tüüpilistel, objektiivsetel ja läbipaistvatel vajadustel ning tulemuslikkuse kriteeriumidel. Sellega seoses:

- a) hinnatakse vajadusi, võttes arvesse sissetulekut inimese kohta, rahvaarvu, sotsiaalseid näitajaid, võlataset ja kaitsetust väliste vapustuste eest. AKV vähim arenenud riikidele võimaldatakse erikohtlemist ning AKV saareriikide ja sisemaariikide haavatavust võetakse asjakohaselt arvesse. Lisaks sellele võetakse arvesse erilisi raskusi konfliktjärgses olukorras olevates riikides ja riikides, mida on tabanud loodusõnnetused, ja
- b) hinnatakse tulemusi haldussuutlikkuse hindamise kriteeriumide alusel, nagu institutsiooniliste reformide rakendamisel tehtud edusammud, riigi suutlikkus kasutada vahendeid tulemuslikult, praeguste meetmete tõhus rakendamine, vaesuse leevendamine või vähendamine, aastatuhande arengueesmärkide saavutamine, säästva arengu meetmete edukus ning makromajanduslike ja valdkondlike tegevuspõhimõtete toimivus.

2. Eraldatud vahendid on järgmised:

- a) programmilised eraldised, mis hõlmavad makromajanduslikku abi ja millega toetatakse valdkondlike tegevuspõhimõtteid, kavasad ja projekte, mille eesmärk on toetada ühenduse abi sihtvaldkondi ja muid valdkondi. Programmilised eraldised hõlbustavad asjaomasele riigile antava ühenduse abi pikaajalist planeerimist. Koos muude ühenduse vahenditega on need eraldised asjaomase riigi sihtprogrammi koostamise aluseks;
- b) eraldised, millega kaetakse ettenägematud vajadused, nagu käesoleva lepingu artiklites 66, 68 ja artiklites 72, 72a ja 73 määratletud vajadused, ja mida saab kasutada kõnealustes artiklites sätestatud tingimustel, juhul kui sellist abi ei ole võimalik rahastada ELi eelarvest.

3. Vahendid eraldatakse reservist, mis on ette nähtud nende riikide ettenägematute vajaduste katmiseks, kes ei saa erandlike asjaolude tõttu kasutada tava-päraseid programmilisi vahendeid.

4. Ilma et see piiraks käesoleva lisa artikli 5 (mis käsitleb läbivaatamist) lõike 7 kohaldamist, võib ühendus uusi vajadusi või erakordset tulemuslikkust arvesse võttes suurendada riigi programmilisi eraldisi või ettenägematute vajaduste katteks ette nähtud eraldisi:

- a) uued vajadused võivad tuleneda erandlikest asjaoludest, nagu kriis või kriisijärgne olukord, või lõike 2 punktis b osutatud ettenägematutest vajadustest;

▼ M10

- b) erakordse tulemuslikkuse all mõeldakse olukorda, kus riigi programmilised eraldised on vahe- või lõpläbivaatamise ajaks täielikult ära kasutatud ning tänu tõhusale vaesuse vähendamise poliitikale ja usaldusväärsele finantsjuhtimisele on võimalik riigi sihtprogrammist saada täiendavaid vahendeid.

▼ B*Artikkel 4***Soovituskava koostamine ja vastuvõtmine****▼ M10**

1. Eespool osutatud teabe alusel koostab iga AKV riik oma riigistrateegia dokumendis esitatud arengueesmärkide ja -prioriteetide põhjal sihtprogrammi kavandi ja esitab selle ühendusele. Sihtprogrammi kavand sisaldab järgmist teavet:

- a) üldine eelarvetoetus ja/või piiratud arv sihtvaldkondi, millele toetus peaks keskenduma;
- b) sobivaimad meetmed sihtvaldkonna või -valdkondade eesmärkide saavutamiseks;
- c) vahendid, mis võidakse eraldada piiratud arvule sihtvaldkonda(desse) mittekuuluvatele kavadele ja projektidele ja/või selliste meetmete lühikirjeldus ning iga sellise kava või projekti puhul kasutatavad vahendid;
- d) nende abikõlblike valitsusväliste osalejate liigid, kes vastavad ministrite nõukogu määratud abisaamise kriteeriumidele, neile eraldatud vahendid ja toetatav tegevus, mis peab olema mittetulunduslikku laadi;
- e) ettepanekud võimalikuks osalemiseks piirkondlikes kavades ja projektides;
- f) võimalik reserv, et kindlustada end võimalike nõuete vastu ning katta suurenenud ja ettenägematud kulud.

2. Sihtprogrammi kavandisse märgitakse vajaduse korral vahendid, mis on mõeldud AKV riikide tööjõu, materiaalse ja institutsioonilise suutlikkuse suurendamiseks, et koostada ja rakendada riiklik sihtprogramm ja võimaldada neil osaleda kavades ja projektides, mida rahastatakse piirkondlikest sihtprogrammidest, ning parandada AKV riikide investeerimisprojektide juhtimist.

3. Asjaomane AKV riik ja ühendus vahetavad sihtprogrammi kavandi kohta arvamusi. Sihtprogramm võetakse vastu ühenduse nimel tegutseva komisjoni ja asjaomase AKV riigi ühisel kokkuleppel. Vastuvõetuna on see siduv nii ühendusele kui ka kõnealusele riigile. Sihtprogramm lisatakse riigistrateegia dokumenti ja lisaks sisaldab see:

- a) soovitusi täpsete ja selgepiiriliste meetmete kohta, eelkõige selliste kohta, mida saab rakendada enne programmi järgmist läbivaatamist;
- b) sihtprogrammi rakendamise ja läbivaatamise, sealhulgas kohustuste ja väljamaksete soovituslik ajakava, ja
- c) tulemustele suunatud läbivaatamiskriteeriumid.

▼ **M10**

4. Ühendus ja asjaomane AKV riik võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et kavandamine teostatakse võimalikult kiiresti ja hiljemalt kaheistkümneme kuu jooksul pärast koostöö mitmeaastase finantsraamistiku vastuvõtmist, välja arvatud erandlikel asjaoludel. Seoses sellega peab riigistrateegia dokumendi ja sihtprogrammi koostamine olema osa pidevast tegevusest, mille tulemusel võetakse vastu ühtne dokument.

▼ **M4**

5. Kui AKV riigis esineb kriisiolukord sõdade või muude konfliktide või erandlike asjaolude tõttu, millel on samaväärsed tagajärjed, mis takistavad siseriiklikul eelarvevahendite kasutajal ülesannete täitmist, võib komisjon ise kasutada ja hallata sellele riigile vastavalt artiklile 3 eritoetuste puhul eraldatud vahendeid. Need eritoetused võivad puudutada poliitikat rahu tagamiseks, konfliktide ohjamiseks ja lahendamiseks, konfliktijärgset toetust, sealhulgas riigi institutsioonilist tugevdamist ning majandus- ja sotsiaalarengu alast tegevust, võttes eelkõige arvesse kõige haavatavamate rahvastikugruppide vajadusi. Komisjon ja asjaomane AKV riik peavad jätkama normaalset kava rakendamist ja toiminguid kohe, kui pädevate koostööd juhtivate asutuste volitused on taastatud.

▼ **B***Artikkel 5***Läbivaatamine**

1. AKV riigi ja ühenduse rahanduskoostöö peab olema piisavalt paindlik, et tagada meetmete pidev kooskõla käesoleva lepingu eesmärkidega ja võtta arvesse kõiki muutusi asjaomase AKV riigi majanduse olukorras, prioriteetides ning eesmärkides. Seoses sellega siseriiklik eelarvevahendite kasutaja ja ►**M4** komisjon ◀:

- a) vaatavad soovituskava toimimise läbi igal aastal;
- b) korraldavad riigi toetamise kava ja soovituskava vahe- ja lõpläbivaatusi, pidades silmas hetkevajadusi ja tulemusi.

▼ **M10**

2. Artikli 3 lõikes 4 osutatud erandlike asjaolude ilmnemisel teostatakse kummagi lepinguosalise nõudmisel erakorraline läbivaatamine, et võtta arvesse uusi vajadusi või erakordset tulemuslikkust.

▼ **B**

3. Siseriiklik eelarvevahendite kasutaja ja ►**M4** komisjon ◀:

- a) võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada soovituskava sätete, sealhulgas kavandamise käigus kokkulepitud kohustuste ja väljamaksete ajakava järgimine;
- b) teevad kindlaks kõik põhjused, miks rakendamine venib, ja pakuvad välja sobivad meetmed olukorra parandamiseks.

▼ **M10**

4. Soovituskava toimimise iga-aastaselt vahe- või lõpläbivaatamisel hinnatakse ühiselt kava rakendamist ja võetakse arvesse asjakohaseid järelevalve- ja hindamistulemusi. Läbivaatamine teostatakse kohalikul tasandil ning selle lõplikud tulemused kinnitavad siseriiklik eelarvevahendite kasutaja ja komisjon, konsulteerides asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas valitsusväliste osalejatega, kohaliku omavalitsusega ja vajaduse korral AKV riikide parlamentidega. Läbivaatusel hinnatakse eelkõige:

▼ **B**

- a) sihtvaldkonnas või -valdkondades saavutatud tulemusi, võrreldes neid eesmärkides, mõjunäitajates ja valdkondlikes tegevuspõhimõtetes piiritletud kohustustega;

▼ M4

- b) sihtvaldkonda või -valdkondadesse mittekuuluvaid kavasad ja projekte;

▼ B

- c) valitsusvälistele osalejatele ettenähtud vahendite kasutamist;
- d) käsilolevate meetmete rakendamise tulemuslikkust ning kohustuste ja maksete ajakavast kinnipidamist;
- e) kavandamise jätkamist järgnevateks aastateks.

▼ M10

5. Komisjon esitab kord aastas arengu rahastamise koostöökomiteele koondaruande iga-aastase läbivaatamise lõppotsuse kohta. Komitee vaatab aruande läbi kooskõlas oma käesolevast lepingust tulenevate kohustuste ja volitustega.

6. Iga-aastast läbivaatamist arvesse võttes võivad siseriiklik eelarvevahendite käsutaja ja komisjon vahe- ja lõpläbivaatamise käigus riigistrateegia dokumendi läbi vaadata ja seda kohandada:

- a) kui läbivaatamise käigus selgub, et esinevad konkreetsed probleemid ja/või
- b) pidades silmas AKV riigi muutunud olusid.

Riigistrateegia dokumenti võidakse muuta ka lõikes 2 ette nähtud erakorralise läbivaatamise tulemusel.

Lõpläbivaatamise tulemusel võidakse muuta ka koostöö mitmeaastast finantsraamistikku nii vahendite jaotuse kui ka järgmise kava koostamise osas.

7. Pärast vahe- ja lõpläbivaatamise lõpetamist võib komisjon ühenduse nimel riigile eraldatud vahendeid suurendada või vähendada, võttes arvesse asjaomase AKV riigi hetkevajadusi ja tulemuslikkust.

Pärast lõikes 2 ette nähtud erakorralist läbivaatamist võib komisjon ühenduse nimel samuti eraldatud vahendeid suurendada või vähendada, võttes arvesse asjaomase AKV riigi uusi vajadusi või erakordset tulemuslikkust vastavalt artikli 3 lõikele 4.

▼ B

2. PEATÜKK

PIIRKONDLIK KAVANDAMINE JA SELLE ETTEVALMISTAMINE*Artikkel 6***▼ M10****Ulatus****▼ M4**

1. Piirkondlik koostöö sisaldab meetmeid, millest saab kasu ja millesse on kaasatud:

- a) vähemalt kaks AKV riiki või kõik AKV riigid ning nendes meetmetes osalevad arengumaad, kes ei ole AKV riigid, ja/või
- b) piirkondlik organ, millesse kuulub vähemalt kaks AKV riiki, kaasa arvatud juhul, kui sellesse kuuluvad riigid, kes ei ole AKV riigid.

▼ B

2. Piirkondlik koostöö võib haarata ka ülemeremaid ja -territooriume ning kõige kaugemaid piirkondi. Nende territooriumide osalemist rahastatakse vahenditest, mis antakse käesoleva lepingu alusel AKV riikidele eraldatud vahenditele lisaks.

▼ M10

3. Piirkondlike kavade rahastamise taotlused esitab:

- a) nõuetekohaselt volitatud piirkondlik asutus või organisatsioon või
- b) nõuetekohaselt volitatud allpiirkondlik asutus, organisatsioon või asjaomase piirkonna AKV riik kavade koostamise etapis, tingimusel et tegevus on nimetatud piirkondlikus sihtprogrammis.

4. AKV riikide hulka mittekuuluvad arengumaad võivad piirkondlikes kavades osaleda ainult juhul kui:

- a) koostöö mitmeaastase finantsraamistiku raames rahastatavad projektid ja kavad keskenduvad AKV riigile;
- b) ühenduse rahastamisvahendite raames kehtivad samaväärsed eeskirjad ja
- c) järgitakse proportsionaalsuse põhimõtet.

*Artikkel 7***Piirkondlikud kavad**

Asjaomased AKV riigid määravad kindlaks geograafilised piirkonnad. Piirkondlikud integreerumiskavad peaksid võimalikult palju vastama piirkondlike organisatsioonide kavadele. Kui mitme asjaomase piirkondliku organisatsiooni liikmed kattuvad, peaks piirkondlik integreerumiskava põhimõtteliselt hõlmama kõiki nende organisatsioonide liikmeid.

*Artikkel 8***Piirkondlik kavandamine**

1. Kavandamine toimub piirkonna tasandil. Kavandamine on komisjoni ja ühe või mitme nõuetekohaselt volitatud asjaomase piirkondliku organisatsiooni või sellise volituse puudumisel kõnealuse piirkonna siseriiklike eelarvevahendite käsutajate vahelise arvamustevahetuse tulemus. Vajaduse korral võib kavandamine hõlmata nõupidamist abikõlblike valitsusväliste osalejatega. Vajaduse korral võib kavandamine hõlmata konsulteerimist piirkondliku tasandi valitsusväliste osalejatega ja piirkondlike parlamentidega.

2. Piirkonnastrateegia dokumendi koostavad komisjon ja nõuetekohaselt volitatud piirkondlik(ud) organisatsioon(id) koostöös asjaomase piirkonna AKV riikidega, järgides subsidiaarsuse ja vastastikuse täiendavuse põhimõtet ja võttes arvesse riigistrateegia dokumendi kavandamist.

3. Piirkonnastrateegia dokument on vahend, millega seada meetmed tähtsusjärjekorda ja suurendada kohalikku osalust toetatavates kavades. Piirkonnastrateegia sisaldab järgmisi tüüposi:

- a) piirkonna poliitiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaolude analüüs;

▼ M10

- b) piirkonna majanduse integreerumise ja maailmamajandusse integreerumise käigu ja väljavaadete hinnang;
- c) piirkondlike kavade ja prioriteetide kirjeldus ja eeldatav rahastamisvajadus;
- d) piirkondliku koostöö muude välise koostööpoolte asjakohaste meetmete kirjeldus;
- e) kirjeldus, milline on ELi panus piirkondliku integreerumise eesmärkide saavutamisse, kusjuures see panus peab võimalikult hästi täiendama AKV riikide enda ja muude välise koostööpoolte, eelkõige ELi liikmesriikide poolt rahastatavaid meetmeid, ning
- f) soovitus sobivaima toetus- ja rakendusmehhanismide kohta eespool nimetatud strateegiate rakendamiseks.

*Artikkel 9***Vahendite eraldamine**

1. Vahendite soovituslik jaotus AKV piirkondade vahel põhineb tüüpilistel, objektiivsetel ja läbipaistvatel vajaduste hinnangutel ning piirkondliku koostöö ja integratsiooni edenemisel ja väljavaadetel.

2. Eraldatud vahendid on järgmised:

- a) programmilised eraldised, millega toetatakse piirkondlikku integratsiooni, valdkondlikke tegevuspõhimõtteid, kavasad ja projekte, mille eesmärk on toetada ühenduse abi sihtvaldkondi ja muid valdkondi, ja
- b) eraldised igale AKV piirkonnale ettenägematuteks vajadusteks, nagu käesoleva lepingu artiklites 72, 72a ja 73 määratletud vajadused, kui ettenägematute vajaduste piiriülest iseloomu ja/või ulatust arvesse võttes saab sellist abi anda tõhusamalt piirkondlikul tasandil. Neid vahendeid saab kasutada käesoleva lepingu artiklites 72, 72a ja 73 sätestatud tingimustel, juhul kui sellist abi ei ole võimalik rahastada liidu eelarvest. Tagatakse kõnealuste vahendite abil võetud meetmete ja võimalike siseriiklike meetmete vastastikune täiendus.

3. Programmilised eraldised hõlbustavad asjaomasele piirkonnale antava ühenduse abi pikaajalist kavandamist. Piisava suurusjärgu saavutamiseks ja tõhususe suurendamiseks võib piirkondlikud ja riiklikud vahendid ühendada selliste piirkondlike meetmete rahastamiseks, kus riiklik osalus on selgelt eristatav.

Ettenägematute vajaduste katteks ette nähtud piirkondlike eraldisi võib kasutada asjaomase piirkonna hüvanguks ja väljaspool asjaomast piirkonda asuvate AKV riikide hüvanguks, kui ettenägematu vajadus eeldab nende kaasatust ning kavandatud projektid ja kavad keskenduvad asjaomasele piirkonnale.

4. Ilma et see piiraks läbivaatamist käsitleva artikli 11 kohaldamist, võib ühendus uusi vajadusi või erakordset tulemuslikkust silmas pidades suurendada piirkonna programmilisi eraldisi või ettenägematute vajaduste katteks ette nähtud eraldisi:

- a) uued vajadused on vajadused, mis tulenevad erandlikest asjaoludest, nagu kriis või kriisijärgne olukord, või lõike 2 punktis b nimetatud ettenägematute vajadustest;

▼ M10

- b) erakordse tulemuslikkuse all mõeldakse olukorda, kus piirkonna programmi- lised vahendid on vahe- või lõppläbivaatamise ajaks täielikult ära kasutatud ning tänu tõhusale piirkondlikule integratsioonile ja usaldusväärsele finants- juhtimisele on võimalik piirkonna sihtprogrammist saada täiendavaid vahendeid.

▼ B*Artikkel 10***Piirkondlik soovituskava**

1. Eespool osutatud vahendite jaotuse põhjal koostavad komisjon ja nõuete- kohaselt volitatud piirkondlik(ud) organisatsioon(id) või sellise volituse puudu- misel kõnealuse piirkonna siseriiklikud eelarvevahendite käsutajad piirkonna soovituskava eelnõu. Eelkõige täpsustatakse kava eelnõus:

- a) ühenduse abi sihtvaldkonnad ja alad;
- b) sobivaimad meetmed nendes valdkondades ja neil aladel seatud eesmärkide saavutamiseks;

▼ M4

- c) kavad ja projektid, mille abil neid eesmärke saavutada, niivõrd kui need on selgelt piiritletud, ning iga sellise kava või projekti osa jaoks kasutatavad vahendid ja nende rakendamise ajakava.

▼ M10

2. Piirkondlikud sihtprogrammid võetakse vastu ühenduse ja nõuete kohaselt volitatud piirkondliku organisatsiooni (piirkondlike organisatsioonide) või sellise volituse puudumisel asjaomaste AKV riikide ühisel kokkuleppel.

▼ B*Artikkel 11***Läbivaatamine**

► **M10** 1. ◀ Kõikide AKV riikide piirkondade ja ühenduse rahanduskoostöö peab olema piisavalt paindlik, et tagada meetmete pidev kooskõla käesoleva lepingu eesmärkidega ja võtta arvesse kõiki muutusi asjaomase piirkonna majan- duse olukorras, prioriteetides ning eesmärkides. Korraldatakse piirkondlike soovi- tuskavade vahe- ja lõppläbivaatusi, et kohandada need muutunud oludele ja tagada nende õige rakendamine. Vahe- ja lõppläbivaatuse tulemusena võib ühendus vahendite jaotust muuta, pidades silmas hetkevajadusi ja tulemusi.

▼ M10

2. Artikli 9 lõikes 4 osutatud erandlike asjaolude ilmnmisel teostatakse kummagi lepinguosalise nõudmisel erakorraline läbivaatamine, et võtta arvesse uusi vajadusi või erakorralist tulemuslikkust. Erakorralise läbivaatamise tulemusel võib kumbki lepinguosaline muuta piirkonnastrateegia dokumenti ja/või komisjon võib ühenduse nimel eraldatud vahendeid suurendada.

Lõppläbivaatamise tulemusel võidakse muuta ka koostöö mitmeaastast finantsraa- mistikku nii vahendite jaotuse kui ka järgmise piirkondliku sihtprogrammi koos- tamise osas.

▼ **M10***Artikkel 12***AKV riikide vaheline koostöö**

1. AKV riikide vaheline koostöö kui arenguvahend aitab saavutada AKV-EÜ partnerluse eesmäärke. AKV riikide vaheline koostöö on piirkondadevaheline koostöö. Selle eesmärk on lahendada AKV riikide ees seisvad ühised probleemid, rakendades meetmeid, mis ei ole seotud geograafilise asukohaga ja millest saavad kasu paljud või kõik AKV riigid.
2. Vastavalt subsidiaarsuse ja täiendavuse põhimõttele on AKV riikide sisesed meetmed ette nähtud olukorras, kus riiklik ja/või piirkondlik meede osutub võimatuks või vähem tõhusaks, et anda lisandväärtust võrreldes muudest koostöövahenditest rahastatavate meetmetega.
3. Kui AKV riikide rühm otsustab toetada rahvusvahelisi või piirkondadevahelisi algatusi AKV riikide sisestest vahenditest, tuleb tagada nõuetekohane läbipaistvus.

*Artikkel 12a***AKV riikide sisese strateegia dokument**

1. AKV riikide vahelise koostöö kava koostatakse komisjoni ja suursaadikute komitee vahelise arvamuste vahetamise tulemusel ning selle koostavad komisjoni talitused ja AKV sekretariaat üheskoos pärast konsulteerimist asjaomaste osalejate ja sidusrühmadega.
2. AKV riikide sisese strateegia dokumendis määratletakse AKV riikide vahelise koostöö prioriteetsed tegevused ja meetmed, mis on vajalikud isevastutuse suurendamiseks toetatavate kavade puhul. Strateegiadokument koosneb järgmistest tüüposadest:
 - a) AKV riikide rühma poliitilise, majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnaseisundi analüüs;
 - b) hinnang selle kohta, kuidas AKV riikide vaheline koostöö aitab saavutada käesoleva lepingu eesmäärke, ja koostöö käigus omandatud kogemused;
 - c) AKV riikide sisese strateegia ning eesmärkide ja eeldatavate rahastamistingimuste kirjeldus;
 - d) koostöös osalevate muude välispartnerite asjaomaste meetmete kirjeldus;
 - e) soovitus ELi panuse kohta AKV riikide vahelise koostöö eesmärkide saavutamisse ja selgitus, kuidas koostöö täiendab riiklikul ja piirkondlikul tasandil ja muude välispartnerite, eelkõige ELi liikmesriikide rahastatavaid meetmeid.

*Artikkel 12b***Rahastamistaotlused**

AKV riikide siseste programmide rahastamise taotlused esitab (esitavad):

- a) otse AKV ministrite nõukogu või AKV suursaadikute komitee või

▼ M10

- b) kaudselt:
- i) vähemalt kolm nõuetekohaselt volitatud piirkondlikku asutust või organisatsiooni, kes esindavat eri geograafilisi piirkondi, või vähemalt kaks AKV riiki igast kolmest piirkonnast;
 - ii) AKV suursaadikute komitee eelneval heakskiidul rahvusvahelised organisatsioonid, nagu Aafrika Liit, kelle tegevus aitab saavutada piirkondliku koostöö ja integratsiooni eesmäärke, või
 - iii) AKV ministrite nõukogu või AKV suursaadikute komitee eelneval heakskiidul Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonnad, võttes arvesse nende konkreetset geograafilist olukorda.

*Artikkel 12c***Vahendite eraldamine**

Vahendite soovituslik jaotus põhineb vajaduste hinnangul ning piirkondliku AKV riikide vahelise koostöö ja integratsiooni edenemisel ja väljavaadetal. Vahendite hulka kuuluvad programmivälised reservvahendid.

*Artikkel 13***AKV riikide sisene sihtprogramm**

1. AKV riikide sisene sihtprogramm koosneb järgmistest tüüposadest:
 - a) ühenduse abi sihtvaldkonnad ja -teemad;
 - b) sihtvaldkondade ja -teemade eesmärkide saavutamiseks kõige sobivamad meetmed ja tegevused ning
 - c) kavad ja projektid, mille abil neid eesmäärke saavutada, niivõrd kui need on selgelt piiritletud, ning iga sellise kava või projekti jaoks eraldatavad vahendid ja nende rakendamise ajakava.
2. Komisjon ja AKV sekretariaat teevad kindlaks vastavad meetmed ja hindavad neid. Hinnangule tuginedes koostavad komisjoni talitused ja AKV sekretariaat AKV riikide sisese sihtprogrammi ja esitavad selle AKV-EÜ suursaadikute komiteele. Sihtprogrammi võtavad vastu komisjon ühenduse nimel ja AKV suursaadikute komitee.
3. Ilma et see piiraks artikli 12b alapunkti iii kohaldamist esitab AKV suursaadikute komitee igal aastal AKV riikide sisese sihtprogrammis ette nähtud prioriteetsete tegevuste rahastamise taotluste koondnimekirja. Komisjon määrab koos AKV sekretariaadiga kindlaks ja valmistab ette vastavad tegevused ja koostab iga-aastase tegevuskava. Võimalust mööda ja eraldatud vahendeid arvesse võttes lisatakse AKV riikide sisese sihtprogrammis mitte ette nähtud tegevuste rahastamise taotlused iga-aastasessse tegevuskavasse. Erandkorras võetakse sellised taotlused vastu komisjoni erietsusega rahastamise kohta.

*Artikkel 14***Läbivaatamine**

1. AKV riikide vaheline koostöö peaks olema piisavalt paindlik ja reageeriv, tagamaks, et meetmed on jätkuvalt kooskõlas käesoleva lepingu eesmärkidega ja et võtta arvesse mis tahes muudatusi AKV riikide rühma prioriteetides ja eesmärkides.

▼ M10

2. AKV suursaadikute komitee ja komisjon teostavad AKV riikide vahelise koostöö strateegia ja sihtprogrammi vahe- ja lõpläbivaatamisi, et kohendada need valitsevatele oludele ja tagada nende nõuetekohane rakendamine. Kui asjaolud seda nõuavad, teostatakse erakorraline läbivaatamine, et võtta arvesse uusi vajadusi, mis võivad tuleneda erandlikest või ettenägematutest asjaoludest, näiteks AKV riikide ees seisvatest uutest ühistest probleemidest.

3. AKV suursaadikute komitee ja komisjon võivad vahe- ja lõpläbivaatamise käigus või pärast erakorralist läbivaatamist muuta ja kohendada AKV riikide vahelise koostöö strateegiadokumenti.

4. Pärast vahe- ja lõpläbivaatamist või erakorralist läbivaatamist võivad AKV suursaadikute komitee ja komisjon kohendada AKV riikide sisese sihtprogrammi raames eraldatavaid summasid ja võtta kasutusele programmivälise AKV riikide sisese reservi.

▼ B

3. PEATÜKK

▼ M4**HINDAMINE JA RAHASTAMINE***Artikkel 15***Kavade ja projektide määratlemine, koostamine ja hindamine****▼ M10**

1. Asjaomase AKV riigi või asjaomase piirkondliku või AKV riikide sisese organisatsiooni või organi esitatud kavasad ja projekte hinnatakse ühiselt. AKV-EL arengu rahastamise koostöökomitee koostab kavade ja projektide hindamise üldised suunised ja alused. Need kavad ja projektid on üldjuhul mitmeaastased ning võivad hõlmata väikesemahuliste meetmete kombinatsioone teatavas valdkonnas.

▼ M4

2. Koostatud ja rahastamiseks esitatud kava või projekti toimikud peavad sisaldama kogu teavet, mida on vaja kavade või projektide hindamiseks, või kui sellised kavad või projektid ei ole täielikult piiritletud, siis nende hindamiseks vajalikku üldkirjeldust.

▼ M10

3. Kavade ja projektide hindamisel võetakse nõuetekohaselt arvesse riigi inimressursside piiratust ja tagatakse selliste ressursside arendamist soodustav strateegia. Samuti võetakse arvesse iga AKV riigi või piirkonna eripära ja piirangud.

▼ M4

4. Käesoleva lepingu kohaselt abikõlblike valitsusväliste osalejate poolt elluviidavaid kavasad ja projekte võib hinnata ainult komisjon ning selle alusel võib koostada komisjoni ja valitsusväliste osalejate vahelise artiklis 19a määratletud toetuslepingu. Hindamine peab toimuma kooskõlas artikli 4 lõike 1 punktiga d, milles käsitletakse osalejate liike, nende abikõlblikkust ja toetatava tegevuse laadi. Komisjon teavitab esinduse juhi vahendusel ► **M10** asjaomast siseriiklikku eelarvehendite kasutajat ◀ selliselt antud toetustest.

▼ **M4***Artikkel 16***Rahastamisetpanek ja -otsus**

1. Hindamise järeldused võetakse kokku rahastamisetpanekus, mille lõpliku versiooni koostab komisjon tihedas koostöös ►**M10** asjaomase piirkondliku või AKV riikide sisese organisatsiooni või asutusega ◀.
2. [jäetakse välja]
3. [jäetakse välja]
4. Komisjon teatab ühenduse nimel rahastamisotsusest ►**M10** asjaomasele piirkondlikule või AKV riikide sisesele organisatsioonile või asutusele ◀ 90 päeva jooksul pärast lõpliku rahastamisotsuse koostamist.
5. Kui komisjon ühenduse nimel rahastamisetpanekut vastu ei võta, ►**M10** teatatakse asjaomasele piirkondlikule või AKV riikide sisesele organisatsioonile või asutusele ◀ viivitamatult selle otsuse põhjustest. Sel juhul võivad ►**M10** asjaomaste piirkondlike või AKV riikide siseste organisatsioonide või asutuste ◀ esindajad 60 päeva jooksul taotleda:
 - a) asja suunamist käesoleva lepingu alusel asutatud AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomiteele või
 - b) enda ärakuulamist ühenduse esindajate poolt.
6. Pärast sellist ärakuulamist teeb komisjon ühenduse nimel lõpliku otsuse rahastamisetpanek vastu võtta või tagasi lükata. Enne otsuse tegemist võib ►**M10** asjaomane piirkondlik või AKV riikide sisene organisatsioon või asutus ◀ edastada komisjonile kõik asjaolud, mis võivad osutada vajalikuks tema käsutuses oleva teabe täiendamiseks.

▼ **M10***Artikkel 17***Rahastamisleping**

1. Üldjuhul koostavad komisjon ja AKV riik või asjaomane piirkondlik või AKV riikide sisene organisatsioon või asutus rahastamislepingu iga koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatava kava ja projekti kohta.
2. Rahastamisleping koostatakse 60 päeva jooksul pärast komisjoni rahastamisotsuse teatavaksemist. Rahastamislepingus:
 - a) määratakse kindlaks eelkõige ühendusepoolse rahalise panuse üksikasjad, rahastamiskord ja -tingimused ning asjaomase kava või projektiga seotud üld- ja erisätted, sealhulgas oodatavad tulemused, ja
 - b) nähakse ette piisavad eraldised suurenenud ja ettenägematute kulude ning auditite ja hindamiste katteks.

▼ M10

3. Pärast kavade ja projektide kontode sulgemist koostöö mitmeaastases finantsraamistikus, mille raames neid kavasad või projekte rahastati, sätestatud kohustuste täitmiseks ette nähtud aja jooksul saab võimalikud järelejäänud summad asjaomane AKV riik või piirkondlik või AKV riikide sisene organisatsioon või asutus.

▼ M4*Artikkel 18***Kulude ületamine**

1. Kui ilmneb, et kulud tõenäoliselt ületavad rahastamislepingu alusel eraldatud vahendid, teatab ► **M10** asjaomane siseriiklik eelarvevahendite käsutaja ◀ komisjonile ja palub tema eelnevat nõusolekut nii selle kui ka meetmete suhtes, mida ta kavatses ületavate kulude katmiseks võtta, vähendades selleks kava või projekti mahtu või võttes appi riiklikud või muud kui ühendusest pärinevad vahendid.

2. Kui ei ole võimalik kava või projekti mahtu vähendada või ülekulu muudest vahenditest katta, võib komisjon ühenduse nimel ► **M10** asjaomase siseriikliku eelarvevahendite käsutaja ◀ põhjendatud nõudmisel teha soovitus-kava vahendite suhtes täiendava rahastamise otsuse.

*Artikkel 19***Tagantjärele rahastamine**

1. Et tagada projektide kiire alustamine, vältida pause järjestikuste projektide vahel ja viivitusi, võivad ► **M10** asjaomased AKV riigid või asjaomased piirkondlikud või AKV riikide sisesed organisatsioonid või asutused ◀ projekti hindamise lõppedes ja enne rahastamise otsustamist, eelrahastada kavade käivitamisega seotud meetmeid, eel- ja hooajatöid, pika tarnetähtajaga varustuse tellimusi ja mõningaid käimasolevaid meetmeid. Sellised kulutused tuleb teha käesolevas lepingus ettenähtud korras.

2. Lõikes 1 nimetatud kulutused tuleb nimetada rahastamisettepanekus ning see ei mõjuta komisjoni rahastamisotsust ühenduse nimel.

3. Käesoleva artikli alusel tehtud ► **M10** asjaomase AKV riigi või asjaomase piirkondliku või AKV riikide sisese organisatsiooni või asutuse ◀ kulutusi rahastatakse kava või projekti jaoks määratud summadest tagantjärele, kui rahastamisleping on allakirjutatud.

▼ B

4. PEATÜKK

▼ M4**RAKENDAMINE***Artikkel 19a***Rakendusmeetmed****▼ M10**

1. Käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistiku vahenditest rahastatavad kavad ja projektid rakendatakse peamiselt järgmiste vahendite abil:

▼ M4

- a) hankelepingute sõlmimine;
- b) toetuste andmine;

▼ M4

- c) tööde teostamine otsese töövõtu korras;

▼ M10

- d) otseväljamaksed eelarvetoetuste raames, valdkondlike kavade toetused, toetused võlakoorma kergendamiseks ning toetused lühiajalistest välistest vapustustest, sealhulgas eksporditulu kõikumistest tuleneva kahjuliku mõju leevendamiseks.

▼ M4

- 2. Käesolevas lisas tähendavad hankelepingud kirjalikult vormistatud tasulisi lepinguid vallasvara tarnimiseks, tööde teostamiseks või teenuste osutamiseks tasu eest.

- 3. Käesolevas lisas tähendavad toetused otsest rahalist panust, mida antakse selleks, et annetuse teel rahastada:

- a) käesoleva lepingu või selle kohaselt vastu võetud kava või projekti eesmärkide saavutamiseks võetud meetet või

- b) sellist eesmärki taotleva organi tööd.

Toetuste kohta sõlmitakse kirjalik leping.

*Artikkel 19b***Peatamissättega pakkumiskutse**

Projektide kiire käivitamise tagamiseks võivad ► **M10** asjaomased AKV riigid või asjaomased piirkondlikud või AKV riikide sisesed organisatsioonid või asutused ◀ igal nõuetekohaselt põhjendatud juhul ja kokkuleppel komisjoniga esitada projekti hindamise lõppedes ja enne rahastamisotsuse tegemist pakkumiskutseid igat liiki lepingute kohta, mis sisaldavad peatamissätet. See säte tuleb märkida rahastamissetepanekusse.

▼ M10*Artikkel 19c***Hankelepingute sõlmimine, toetuste andmine ja lepingute täitmine**

- 1. Välja arvatud artiklis 26 ettenähtud juhtudel sõlmitakse ja rakendatakse lepinguid ning antakse toetusi vastavalt ühenduse eeskirjadele, ning, välja arvatud nimetatud eeskirjades esitatud erandjuhtudel, vastavalt kolmandate riikidega tehtava koostöö meetmete rakendamise eesmärgil komisjoni kinnitatud ja avaldatud standardmenetlustele ja dokumentatsioonile, mis kehtivad kõnealuse menetluse algatamise ajal.

- 2. Detsentraliseeritud haldamise korral, kui ühishindamise tulemused näitavad, et hankelepingute sõlmimisel ja toetuste andmisel AKV riigis või abi saavas piirkonnas kasutatavad menetlused või rahastajate heakskiidetud menetlused on kooskõlas läbipaistvuse, proportsionaalsuse, võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise põhimõttega ning välistavad igasuguse huvide konflikti, kasutab komisjon kõnealuseid menetlusi kooskõlas Pariisi deklaratsiooniga ja ilma et see piiraks artikli 26 kohaldamist, järgides täielikult eeskirju, mis reguleerivad tema volitusi kõnealuses valdkonnas.

- 3. AKV riik või piirkondlik või asjaomane AKV sisene organisatsioon või asutus võtab endale kohustuse kontrollida korrapäraselt, kas käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistiku raames rahastatavaid toiminguid rakendatakse nõuetekohaselt, võtta asjakohased meetmed eeskirjade eiramise ja pettuste vältimiseks ning vajaduse korral algatada kohtumenetluse alusetult makstud vahendite sissenõudmiseks.

▼ M10

4. Detsentraliseeritud haldamise korral on lepingutega seotud läbirääkimiste pidamine, lepingute koostamine, sõlmimine ja täitmine AKV riikide või asjaomase piirkondliku või AKV sisese organisatsiooni või asutuse ülesanne. AKV riigid või asjaomane piirkondlik või AKV vaheline organisatsioon või asutus võivad/võib siiski paluda komisjonil pidada läbirääkimisi, koostada, sõlmida ja täita lepinguid nende/tema nimel.

▼ M13

5. Tulenevalt käesoleva lepingu artikli 32 lõike 1 punktis a ja artiklis 50 osutatud kohustusest täidetakse AKVga toimuva koostöö mitmeaastase finantsraamistiku vahenditest rahastatavad lepingud ja toetused vastavalt kohaldatavatele keskkonnavalastele õigusaktidele ja tööõiguse valdkonna rahvusvaheliselt tunnustatud põhinõuetele.

▼ M10

6. AKV riikide rühma sekretariaadi ning komisjoni esindajatest moodustatakse eksperdirühm, kelle ülesandeks on ühe või teise lepinguosalise taotlusel tuvastada asjakohased kohandused ning soovitada lõigetes 1 ja 2 osutatud eeskirjadesse ja menetlustesse tehtavaid muudatusi ja parandusi.

Kõnealune eksperdirühm esitab AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomiteele ka korralise aruande, et aidata komiteel uurida arengukoostööga seotud meetmete rakendamisel tekkinud probleeme ning soovitada asjakohaseid meetmeid.

*Artikkel 20***Abikõlblikkus**

Kui artikli 22 kohaselt ei ole tehtud erandit ja ilma et see piiraks artikli 26 kohaldamist:

▼ M13

1. Võivad käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatavate hankelepingute sõlmimise menetluses või toetuste andmises osaleda:

- a) kõik AKV riikide ja Euroopa Ühenduse liikmesriikide, Euroopa Ühenduse ühinemiseelse abi rahastamisvahendist toetust saavate riikide, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriikide ja nõukogu 25. novembri 2013. aasta otsusega 2013/755/EL (ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta) hõlmatud ülemeremaade ja -territooriumide tegelikud füüsilised ja juriidilised isikud ⁽¹⁾;
- b) kõik OECD arenguabikomitee ametliku arenguabi saajate nimekirja kantud arenguriikide ja territooriumide (välja arvatud G20 rühma kuuluvad riigid, ilma et see mõjutaks 3. protokolliga reguleeritud Lõuna-Aafrika Vabariigi staatust) tegelikud füüsilised ja juriidilised isikud;
- c) kõik selliste riikide tegelikud füüsilised ja juriidilised isikud, mille puhul komisjon on kokkuleppel AKV riikidega kehtestanud vastastikuse juurdepääsu välisabile.

Vastastikuse juurdepääsu võib vähemalt ühe aasta pikkuseks piiratud ajaks anda juhul, kui riik tagab võrdsetel tingimustel abikõlblikkuse ühendusest pärit üksustele ja käesoleva artikli alusel kõlblike riikide üksustele;

⁽¹⁾ ELT L 344, 19.12.2013, lk 1

▼ M13

- d) kõik OECD liikmesriikide tegelikud füüsilised ja juriidilised isikud lepingute puhul, mida rakendatakse OECD arenguabikomitee avaldatud ametliku arenguabi saajate nimekirja kantud vähim arenenud riigis või suure võlakooomaga vaeses riigis.

▼ M10

2. Käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatavates lepingutes sätestatud teenuseid võivad osutada mis tahes riigi eksperdid, ilma et see piiraks ühenduse hanke-eeskirjades sätestatud kvalitaativsete ja finantsnõuete kohaldamist.

▼ M13

3. Kõik käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatava hanke- või toetuslepingu alusel tehtavad tarned ja ostetavad materjalid pärinevad käesolevas artiklis sätestatud kõlblikust riigist.

Tehtavad tarned ja ostetavad materjalid võivad siiski pärineda mis tahes riigist, kui nende väärtuse maksumus jääb sellise konkureeriva, läbirääkimistega menetluse kasutamist nõudvast künnisest allapoole, mis on sätestatud kooskõlas artikli 19C lõikega 1.

Seoses sellega hinnatakse mõiste „päritolustaatusga tooted” määratlust asjakohaste rahvusvaheliste lepingute põhjal, kusjuures ühendusest pärinevad tooted hõlmavad ka ülemeremaadest ja -territooriumidelt pärinevaid tooteid.

▼ M10

4. Võivad hankelepingute sõlmimismenetluses või käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatavate toetuste andmises osaleda rahvusvahelised organisatsioonid.

▼ M13

5. Kui käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatakse rahvusvahelise organisatsiooni vahendusel rakendatavat meetet, võivad hankelepingute sõlmimise menetluses või toetuste andmises osaleda kõik lõike 1 tähenduses kõlblikud füüsilised ja juriidilised isikud ning kõik selle organisatsiooni eeskirjade kohaselt kõlblikud füüsilised ja juriidilised isikud, kusjuures jälgitakse kõikide abiandjate võrdse kohtlemise põhimõtet. Samad eeskirjad kehtivad tarnete ja materjalide suhtes.
6. Kui käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatakse piirkondliku algatuse raames rakendatavat meetet, võivad hankelepingute sõlmimise menetluses või toetuste andmises osaleda kõik lõike 1 tähenduses kõlblikud füüsilised ja juriidilised isikud ning kõik asjaomasel algatusel osaleva riigi füüsilised ja juriidilised isikud. Samad eeskirjad kehtivad tarnete ja materjalide suhtes.
7. Kui käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatakse meetet, mida kaastahastatakse partneri või muu abiandjaga või rakendatakse komisjoni loodud mis tahes sihtfondi kaudu, võivad hankelepingute sõlmimise menetluses või toetuste andmises osaleda kõik lõike 1 tähenduses kõlblikud füüsilised ja juriidilised isikud ning kõik selle partneri, muu abiandja või eeskirjade kohaselt kõlblikud või sihtfondi asutamisaktis kindlaks määratud füüsilised ja juriidilised isikud.

▼ M13

Kui meedet rakendatakse volitatud asutuse, st liikmesriigi või tema asutuse, Euroopa Investeerimispannga või rahvusvahelise organisatsiooni või selle asutuse kaudu, käsitatakse samuti kõlblikuna kõiki selle volitatud asutuse eeskirjade kohaselt kõlblikke füüsilisi ja juriidilisi isikuid, nagu on määratud kindlaks meedet kaasrahastava või rakendava asutusega sõlmitud lepingus. Samad eeskirjad kehtivad tarnete ja materjalide suhtes.

8. Kui käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatakse meedet, mida kaasrahastatakse muust ELi rahastamisvahendist, võivad hankelepingute sõlmimise menetluses või toetuste andmises osaleda kõik lõike 1 tähenduses kõlblikud füüsilised ja juriidilised isikud ning kõik selle rahastamisvahendi eeskirjade kohaselt kõlblikud füüsilised ja juriidilised isikud. Samad eeskirjad kehtivad tarnete ja materjalide suhtes.
9. Käesoleva artikli kohaselt kindlaks määratud kõlblikkust võib piirata taotlejate kodakondsuse, asukoha või olemuse põhjal, kui seda nõuavad meetme laad ja eesmärgid ning see on vajalik meetme tõhusaks rakendamiseks.

▼ M10**▼ M4**

Artikkel 22

Erandid**▼ M13**

1. Asjaomase AKV riigi või asjaomase piirkondliku või AKV riikide sise organisatsiooni või asutuse põhjendatud nõudmisel võib lubada artikli 20 alusel mittekõlblikest kolmandatest riikidest pärit pakkujatel, taotlejatel ja kandidaatidel osaleda hankelepingute sõlmimise menetluses või toetuste andmises, mida ühendus rahastab käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust, või tunnistada kõlblikuks mittekõlblikku päritolu tarned ja materjalid, kuid seda ainult järgmistel juhtudel:

- a) asjaomasel riigil on abisaaja naaberriigiga traditsioonilised majandus-, kaubandus- või geograafilised sidemed või
- b) tegemist on pakilise olukorraga või kui tooted ja teenused ei ole asjaomaste riikide turul kättesaadavad, või muudel nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel, kui kõlblikkuse eeskirjad muudaksid projekti, programmi või meetme elluviimise võimatuks või ülemäära raskeks.

Asjaomane AKV riik või asjaomane piirkondlik või AKV-sisene organisatsioon või asutus esitab komisjonile iga sellise juhu kohta erandi tegemise otsustamiseks vajaliku teabe.

▼ M4

2. Investeerimisrahastust rahastatavate projektide suhtes kohaldatakse panga hankelepingute sõlmimise eeskirju.

▼ M10**▼ M4**

Artikkel 24

Rakendamine otsese töövõtu korras

1. Otsese töövõtu korras rakendatavate meetmete puhul on kavade ja projektide rakendajaks ühe või mitme asjaomase AKV riigi avalik-õiguslikud või avaliku sektori osalusega asutused või üksused või nende meetmete rakendamise eest vastutav juriidiline isik.

▼ M4

2. Ühendus katab osa asjaomase asutuse kuludest, andes puuduvaid seadmeid ja/või materjale ja/või vahendeid, et asutus saaks hankida vajalikke täiendavaid asjatundjaid asjaomastest AKV riikidest või muudest AKV riikidest. Ühendus katab ainult täiendavate meetmete kulud ja ajutised kulutused, mis on kõnealuste kavade ja projektide nõuete täitmisel hädavajalikud.

3. Otsese töövõtu korras rakendatavate meetmete kohta eelarveid koostades tuleb järgida ühenduse eeskirju, menetlusi ja komisjoni kehtestatud standarddokumente, mis kehtivad asjaomaste eelarvete kinnitamise ajal.

▼ M10**▼ M4**

Artikkel 26

Soodustused**▼ M10**

1. Soodustamiseks AKV riikide füüsiliste ja juriidiliste isikute võimalikult laialdast osalemist käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatavate lepingute täitmisel võetakse meetmeid, et kasutada nende riikide loodusvarasid ja inimressursse parimal võimalikul viisil. Selleks:

▼ M13

a) antakse AKV riikide pakkujatele ehituslepingute puhul, mille maksumus on väiksem kui 5 000 000 eurot, pakkumuste maksumuse hindamisel 10 % hinnasoodustust, kui vähemalt veerand aktsia- või osakapitalist ja juhtkonnast pärineb ühest või mitmest AKV riigist;

b) antakse tarnelepingute puhul, mille maksumus on väiksem kui 300 000 eurot, pakkumuste maksumuse hindamisel 15 % hinnasoodustust AKV riikide pakkujatele, kes on esitanud pakkumuse üksinda või koos konsortsiumi kuuluvate Euroopa partneritega;

c) muude teenuslepingute puhul, mis ei ole Euroopa Komisjoni raamlepingud, eelistatakse tehniliste pakkumuste hindamisel AKV riikide juriidiliste või füüsiliste isikute poolt üksinda või nendevahelise konsortsiumina esitatud pakkumusi;

▼ M4

d) allhanke kavandamise korral eelistatakse edukale pakkujale AKV riikide füüsilisi isikuid ning äriühinguid ja ettevõtjaid, kes suudavad lepingut täita samasugustel tingimustel, ja

e) võib AKV riik pakkumiskutses võimalikele pakkujatele välja pakkuda vastastikusel kokkuleppel valitavate muude AKV riikide äriühingute, ettevõtjate või asjatundjate või nõustajate abi. See koostöö võib toimuda ühisettevõtte, allhankelepingu või töötajate töö käigus koolitamise kaudu.

▼ M13

2. Ilma et see piiraks lõike 1 sätteid, kui kaks ehitus-, tarne- või teenuslepingute pakkumust leitakse olevat samaväärsed, eelistatakse:

a) AKV riigi pakkujat või

▼ M13

- b) sellise pakkuja puudumisel pakkujat, kes:
- i) võimaldab AKV riikide loodusvarasid ja inimressursse kasutada parimal võimalikul viisil;
 - ii) kes pakub parimaid allhankevõimalusi AKV riikide äriühingutele, ettevõtjatele või füüsilistele isikutele või
 - iii) AKV riikide või ühenduse füüsiliste isikute, ettevõtjate või äriühingute konsortsiumile.

▼ M10**▼ B***Artikkel 30***Vaidluste lahendamine****▼ M10**

Kõik AKV riigi ametiasutuste või asjaomase piirkondliku või AKV riikide sisese organisatsiooni või asutuse ja töövõtja, tarnija või teenuseosutaja vahelised vaidlused, mis tekivad käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatava lepingu täitmisel, lahendatakse:

▼ B

- a) siseriikliku lepingu puhul asjaomase AKV riigi siseriiklike õigusaktide kohaselt;
- b) rahvusvahelise lepingu puhul kas:
 - i) asjaomase AKV riigi siseriiklike õigusaktide või tema väljakujunenud rahvusvaheliste tavade kohaselt, kui lepingu osalised nii kokku lepivad, või
 - ii) vahekohtus sellises menetluskorras, mis võetakse ministrite nõukogu otsusega AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitee soovitusel põhjal vastu esimesel koosolekul pärast käesoleva lepingu allkirjastamist.

*Artikkel 31***Maksu- ja tollikord**

1. AKV riigid kohaldavad ühenduse poolt rahastatavate lepingute suhtes vähemalt sama soodsat maksu- ja tollikorda kui enamsoodustatud riikide või rahvusvaheliste arenguorganisatsioonide suhtes, kellel neil on sidemeid. Enamsoodustuskoheldamise määramisel ei võeta arvesse korda, mida asjaomane AKV riik kohaldab muude AKV riikide või muude arenguriikide suhtes.

2. Kui eespool esitatud sätetest ei tulene teisiti, kohaldatakse ühenduse poolt rahastatavate lepingute suhtes järgmisi põhimõtteid:

- a) abi saavas AKV riigis ei kohaldata lepingu suhtes tempelmakse ega registreerimislõive ega samaväärse toimega makse, olenemata sellest, kas need maksud on juba olemas või kehtestatakse need edaspidi; sellised lepingud registreeritakse siiski AKV riigis kehtivate õigusaktide kohaselt ja selle eest võib võtta osutatud teenusele vastavat tasu;

▼B

- b) lepingute täitmisest tulenev kasum ja/või tulu maksustatakse asjaomase AKV riigi maksustamiskorra kohaselt tingimusel, et sellist kasumit ja/või tulu teenivate füüsiliste või juriidiliste isikute alaline tegutsemiskoht asub selles riigis või lepingut täitmine võtab aega kauem kui kuus kuud;
- c) kui ettevõtted peavad importima erialaseid töövahendeid ehituslepingute täitmiseks, kohaldatakse nende taotluse korral kõnealuste töövahendite suhtes ajutise impordi korda, mis on sätestatud abi saava AKV riigi siseriiklikes õigusaktides;
- d) teenuslepingus piiritletud ülesannete täitmiseks vajalikke erialaseid töövahendeid võib ühte või mitmesse abi saavasse AKV riiki kooskõlas siseriiklike õigusaktidega ajutiselt importida ja nende suhtes ei kohaldata mingeid impordi- ja tollimakse ega teisi samaväärse toimega makse, kui need maksud ei ole tasu osutatud teenuste eest;
- e) tarnelepingute kohase impordi suhtes ei kohaldata abi saavas AKV riigis impordi- ja tollimakse ega teisi samaväärse toimega makse. Asjaomasest AKV riigist pärinevate toodete tarnimise leping sõlmitakse tarnitavate toodete tehasehinna põhjal, millele võib lisada selliseid siseriiklikke makse, mida kohaldatakse nende tarnete suhtes selles AKV riigis;
- f) kütuseid, määrded ja süsivesinik-sideaineid ning üldiselt kõiki ehituslepingute täitmiseks kasutatavaid materjale käsitletakse kohalikult turult ostetuna ja nende suhtes kohaldatakse abi saavas AKV riigis kehtivaid siseriiklikke maksueeskirju;
- g) isiklikud asjad ja majatarbed, mis imporditakse teenuslepingus piiritletud ülesannete täitmiseks muude kui kohalike seast töölevõetud füüsiliste isikute ja nende pereliikmete tarbeks, vabastatakse impordi- ja tollimaksudest ja muudest samaväärse toimega maksudest abi saavas AKV riigis kehtivate siseriiklike õigusaktidega ettenähtud ulatuses.
3. Kõikides eespool kirjeldatud maksu- ja tollikorraga hõlmamata küsimustes kohaldatakse asjaomase AKV riigi siseriiklikku õigust.

5. PEATÜKK

JÄRELEVALVE JA HINDAMINE*Artikkel 32***Eesmärgid**

Järelevalve ja hindamise eesmärk on korrapäraselt hinnata arendusmeetmeid (ettevalmistust, rakendamist ja järelmeetmeid), et suurendada käimasolevate ja tulevaste arendusmeetmete tõhusust.

▼ **M10***Artikkel 33***Üksikasjalikud eeskirjad**

1. Ilma et see piiraks AKV riikide või asjaomane piirkondlik või AKV riikide sisene organisatsioon või asutus või komisjoni tehtavaid hindamisi, teevad üks või mitu AKV riiki või asjaomane piirkondlik või AKV riikide sisene organisatsioon või asutus ja komisjon seda ühiselt. AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitee tagab ühise järelevalve ja hindamismeetmete ühise laadi. AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitee abistamiseks valmistavad komisjon ja AKV peasekretariaat ette ühised järelevalve- ja hindamismeetmed, rakendavad need ning annavad komiteele aru. Oma esimesel koosolekul pärast käesoleva lepingu allkirjastamist kehtestab komitee üksikasjalikud tegevuseeskirjad, millega püütakse tagada meetmete ühine laad, ja kinnitab igal aastal töökava.

2. Järelevalve ja hindamise abil:

- a) saadakse korrapäraseid ja sõltumatuid hinnanguid käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatava tegevuse kohta, võrreldes tulemusi eesmärkidega; seega
- b) on AKV riikidel või asjaomasel piirkondlikul või AKV riikide sisesel organisatsioonil või asutusel, komisjonil ja ühisinstitutsioonidel võimalik kasutada omandatud kogemusi tulevaste tegevuspõhimõtete ja meetmete kavandamisel ning rakendamisel.

▼ **B**

6. PEATÜKK

▼ **M4****FONDI VAHENDITE EEST VASTUTAVAD JUHT- JA TÄITEVORGANID**▼ **M10***Artikkel 34***Komisjon**

1. Komisjon tagab käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatavate vahenditega teostatavate meetmete, välja arvatud investeerimisrahastust finantseeritavate meetmete ja intressitoetuste rahastamise, kasutades järgmiseid põhilisi juhtimisviise:

- a) tsentraliseeritud juhtimine,
- b) detsentraliseeritud juhtimine.

2. Üldreeglina juhib komisjon käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistiku rahaliste vahendite kasutamist detsentraliseeritult.

Sel juhul täidavad rakendusülesandeid AKV riigid vastavalt artiklile 35.

3. Käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistiku rahaliste vahendite kasutamise tagamiseks delegerib komisjon oma täitevvolitused oma talitustele. Komisjon teavitab sellisest volituste delegerimisest AKV riiki ja AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomiteed.

▼ **M4***Artikkel 35***Siseriiklik eelarvevahendite käsutaja**▼ **M10**

1. Iga AKV riigi valitsus määrab siseriikliku eelarvevahendite käsutaja, kes esindab teda kõikides toimingutes, mida rahastatakse komisjoni ja panga hallatava käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistiku vahenditest. Siseriiklik eelarvevahendite käsutaja määrab ühe või mitu siseriiklikku eelarvevahendite käsutaja asetäitjat, kes asendavad teda, kui tal ei ole võimalik oma ülesandeid täita, ning teavitab sellest komisjoni. Kui asutuste suutlikkuse ja hea finantshalduse tingimused on täidetud, võib siseriiklik eelarvevahendite käsutaja delegeerida oma ülesanded asjaomaste kavade ja projektide rakendamise alal oma vastutavale siseriiklikule asutusele. Ta teavitab sellest komisjoni.

Piirkondlike kavade ja projektide puhul määrab asjaomane organisatsioon või asutus piirkondliku eelarvevahendite käsutaja, kelle ülesanded vastavad *mutatis mutandis* siseriikliku eelarvevahendite käsutaja ülesannetele.

AKV riikide siseste programmide ja projektide puhul määrab AKV suursaadikute komitee AKV riikide sisese eelarvevahendite käsutaja, kelle ülesanded vastavad *mutatis mutandis* siseriikliku eelarvevahendite käsutaja ülesannetele. Kui eelarvevahendite käsutajaks ei ole AKV sekretariaat, teatakse sellest suursaadikute komitee kooskõlas kavade ja projektide rakendamise rahastamise lepinguga.

Kui komisjon avastab probleeme käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistiku vahendite haldamises, võtab ta koos siseriikliku eelarvevahendite käsutajaga olukorra parandamiseks ühendust kõigi vajalike isikutega ning võtab vajaduse korral asjakohased meetmed.

Asjaomane eelarvevahendite käsutaja kannab rahalist vastutust ainult talle usaldatud rakendusülesannete eest.

Käesoleva lepingu alusel tehtava koostöö mitmeaastase finantsraamistiku vahendite detsentraliseeritud haldamise korral ja arvestades täiendavaid volitusi, mis komisjon võib asjaomasele eelarvevahendite käsutajale anda, asjaomane eelarvevahendite käsutaja:

▼ **M4**

- a) vastutab koostöö kooskõlastamise, kavandamise, korralise järelevalve ja iga-aastaste vahe- ja lõppkokkuvõtete tegemise eest ning tegevuse kooskõlastamise eest abiandjatega;
- b) vastutab tihedas koostöös komisjoniga kavade ja projektide koostamise, esitamise ja hindamise eest;
- c) valmistab ette pakkumiskutsete toimikud ja vajadusel konkursikutsete dokumendid;
- d) esitab enne pakkumiskutsete ja vajadusel konkursikutsete avaldamist pakkumiskutsete toimikud ja vajadusel konkursikutsete dokumendid komisjonile heakskiitmiseks;
- e) avaldab tihedas koostöös komisjoniga pakkumiskutsed ning vajadusel konkursikutsete;
- f) võtab vastu pakkumisi ja vajadusel ettepanekuid ning edastab komisjonile pakkumiste koopiad; on eesistujaks pakkumiste läbivaatamisel ja otsustab läbivaatamise tulemused pakkumiste kehtivuse tähtaja jooksul, pidades silmas hankelepingute heakskiitmiseks vajalikku tähtaega;

▼ **M4**

- g) kutsub komisjoni pakkumiste ja vajadusel ettepanekute avamisele ning teatab pakkumiste ja ettepanekute läbivaatamise tulemused komisjonile hankelepingute sõlmimist ja toetuste andmist käsitlevate ettepanekute heakskiitmiseks;
- h) esitab komisjonile heakskiitmiseks lepingud ja kavade eelarved koos nende lisadega;
- i) allkirjastab komisjoni heakskiidetud lepingud koos nende lisadega;
- j) kontrollib kulutusi ja kiidab need heaks talle määratud vahendite piires ja
- k) võib meetmete rakendamise käigus teha vajalikke kohandusi, et tagada heakskiidetud kavade ja projektide majanduslikult ja tehniliselt õige rakendamine.

2. ► **M10** Asjaomane eelarvevahendite kasutaja ◀ otsustab meetmete rakendamise käigus järgmiste asjaolude üle ja teatab nendest otsustest komisjonile:

- a) kavade ja projektide üksikasjalikud kohandused ja tehnilised muudatused, kui need ei mõjuta vastuvõetud tehnilist lahendust ning jäävad rahastamislepingus kohandusteks ettenähtud varu piiresse;
- b) mitut üksust hõlmavate kavade või projektide rakenduskoha muutused, kui need on tehniliselt, majanduslikult või sotsiaalselt põhjendatud;
- c) viiviste kehtestamine või nendest vabastamine;
- d) garantiikohustustest vabastamine;
- e) kaupade ostmise kohalikult turult, olenemata nende päritolust;
- f) mujalt kui liikmesriikidest või AKV riikidest pärinevate ehitusmaterjalide ja -masinate kasutamine tingimusel, et nimetatud riikides samasugust varustust ja masinaid ei toodeta;
- g) allhanked;
- h) pakkumiste lõplik heakskiitmine tingimusel, et komisjon viibib esialgse heakskiitmise juures, kinnitab vastava protokolliga ja viibib vajaduse korral lõpliku heakskiitmise juures, eelkõige juhul, kui esialgsel heakskiitmisel ülesmääritud varutingimuste ulatus eeldab suurt lisatööd, ja
- i) nõustajate ja muude tehnilise abi asjatundjate palkamine.

*Artikkel 36***Esinduse juht**

1. Komisjoni esindab ühe või mitme asjaomase AKV riigi heakskiidul igas AKV riigis või igas piirkondlikus rühmas, kes seda selgesõnaliselt taotleb, esindus, mida juhib esinduse juht. Kui esinduse juht määratakse AKV riikide rühmale, võetakse vajalikud meetmed. Esinduse juht esindab komisjoni kõikides tema pädevusvaldkondades ja toimingutes.

▼ M4

2. Esinduse juht on AKV riikide ja organite või lepingu kohaste abikõlblike organisatsioonide jaoks esmane komisjoni esindaja. Ta tegutseb koos siseriikliku eelarvevahendite kasutajaga ning teeb temaga tihedat koostööd.
3. Esinduse juhil on vajalikud juhised ja volitused, et hõlbustada ja kiirendada kõikide käesoleva lepingu kohaste meetmete rakendamist.
4. Esinduse juht teatab riigi ametiasutustele korrapäraselt ühenduse meetmetest, mis võivad vahetult mõjutada ühenduse ja AKV riikide vahelist koostööd.

*Artikkel 37***Maksud**

1. AKV riikide vääringutes maksmiseks võib komisjon AKV riikides avada oma nimel AKV riigi ja komisjoni kokkuleppel valitavas riiklikus või riigi osalusega rahaasutuses liikmesriikide vääringutes või eurodes peetavad kontod. Valitud asutus toimib riikliku makseasutusena.
2. Riiklik makseasutus ei saa oma teenuste eest tasu, samuti ei maksa ta hoiustatud vahenditelt intresse. Komisjon varustab kohalikke kontosid mõne liikmesriigi vääringu või eurodega, arvestades tulevast sularahavajadust; hinnang koostatakse aegsasti, et ► **M10** asjaomased AKV riigid või asjaomased piirkondlikud või AKV riikide sisesed organisatsioonid või asutused ◀ ei peaks meetmeid eelnevalt rahastama ja et väljamaksud ei hilineks.
3. [jäetakse välja]
4. Komisjon teeb maksed vastavalt ühenduse ja komisjoni sätestatud eeskirjadele, vajaduse korral pärast seda, kui ► **M10** asjaomane eelarvevahendite kasutaja ◀ on kulusid kontrollinud ja need heaks kiitnud.
5. [jäetakse välja]
6. Kulutuste kontrollimine, heakskiitmine ja väljamaksete tegemine peab toimuma 90 päeva jooksul pärast maksetähtpäeva. ► **M10** Asjaomane eelarvevahendite kasutaja ◀ töötleb ja edastab maksekorraldused esinduse juhile hiljemalt 45 päeva enne maksetähtpäeva.
7. Makseviivitustest tulenevaid nõudeid rahuldavad ► **M10** asjaomased AKV riigid või asjaomased piirkondlikud või AKV riikide sisesed organisatsioonid või asutused ◀ ning komisjon oma omavahenditest: igauks võrdeliselt viivituse osaga, mille eest ta eespool kirjeldatud korra kohaselt vastutab.

▼ M10

▼B*VI LISA***AKV VÄHIM ARENENUD, RASKESTI LIGIPÄÄSETAVATE JA
SAARERIIKIDE LOEND**

Järgmised loendid hõlmavad AKV vähim arenenud, raskesti ligipääsetavaid ja saareriike.

AKV VÄHIM ARENENUD RIIGID*Artikkel 1*

Käesolevas lepingus käsitletakse AKV vähim arenenud riikidena järgmisi riike:

Angola
Benin
Burkina Faso
Burundi
Cabo Verde Vabariik
Djibouti
Ekvatoriaal-Guinea
Eritrea
Etioopia
Gambia
Guinea
Guinea-Bissau
Haiti
Kesk-Aafrika Vabariik
Kiribati
Komoorid
Kongo Demokraatlik Vabariik
Lesotho
Libeeria
Madagaskar
Malawi
Mali
Mauritaania
Mosambiik
Niger
Rwanda
Saalomoni Saared
Sambia
Samoa
São Tomé ja Príncipe
Sierra Leone
Somaalia
Sudaan
Tansaania
Togo
Tšaad
Tuvalu
Uganda
Vanuatu

▼M1

Timor Leste.

▼B**AKV RASKESTI LIGIPÄÄSETAVAD RIIGID***Artikkel 2*

Et aidata AKV raskesti ligipääsetavatel riikidel üle saada geograafilistest raskustest ja muudest arengutakistustest ning kiirendada nende majanduskasvu, kehtestatakse erisätteid ja -meetmeid.

▼B*Artikkel 3*

AKV raskesti ligipääsetavad riigid on järgmised:

Botswana
 Burkina Faso
 Burundi
 Etioopia
 Kesk-Aafrika Vabariik
 Lesotho
 Malawi
 Mali
 Niger
 Rwanda
 Sambia
 Svaasimaa
 Zimbabwe
 Tšaad
 Uganda

AKV SAARERIIGID

Artikkel 4

Et aidata AKV saareriikidel üle saada looduslikest ja geograafilistest raskustest ja muudest arengutakistustest ning kiirendada nende majanduskasvu, kehtestatakse erisätteid ja -meetmeid.

Artikkel 5

AKV saareriigid on järgmised:

Antigua ja Barbuda
 Bahama
 Barbados
 Cabo Verde
 Dominica
 Dominikaani Vabariik
 Fidži
 Grenada
 Haiti
 Jamaica
 Kiribati
 Komoorid
 Madagaskar
 Mauritius
 Paapia Uus-Guinea
 Saalomoni Saared
 Saint Kitts ja Nevis
 Saint Lucia
 Saint Vincent ja Grenadiinid
 Samoa
 São Tomé ja Príncipe
 Seišellid
 Tonga
 Trinidad ja Tobago
 Tuvalu
 Vanuatu

▼M1

Timor Leste.

▼ **M4***VII LISA***Inimõigusi, demokraatlikke põhimõtteid ja õigusnorme hõlmav poliitiline dialoog***Artikkel 1***Eesmärgid**

1. Artikli 96 lõike 2 punktis a ette nähtud nõupidamised leiavad aset pärast ammendavat poliitilist dialoogi, nagu on ette nähtud lepingu artiklis 8 ja artikli 9 lõikes 4, välja arvatud eriti pakilistel juhtudel.
2. Mõlemad lepinguosalisel peavad poliitilist dialoogi arendama kooskõlas lepinguga ja järgima ministrite nõukogu poolt kinnitatud juhtnõore AKV-EÜ poliitilise dialoogi läbiviimiseks.
3. Poliitiline dialoog on protsess, mis peab kaasa aitama AKV-EÜ riikide vaheliste suhete tugevdamisele ja andma panuse partnerluse eesmärkide saavutamiseks.

*Artikkel 2***Lepingu artikli 96 alusel peetavatele nõupidamistele eelnev tihendatud poliitiline dialoog**

1. Poliitilist dialoogi, mis puudutab inimõiguste tunnustamist, demokraatlikke põhimõtteid ja õigusnorme, arendatakse vastavalt lepingu artiklile 8 ja artikli 9 lõikele 4 ning kooskõlas rahvusvaheliselt aktsepteeritud standardite ja normide parameetritega.
2. Lepinguosalised võivad ühiselt välja arendada ja kokku leppida spetsiifilised võrdlusarvud või sihtmärgid, võttes arvesse inimõigusi, demokraatlikke põhimõtteid ja õigusnorme, toimides kooskõlas rahvusvaheliselt aktsepteeritud standardite ja normide parameetritega ning arvestades asjaomase AKV riigi erandlikke ja üksikasjalisi tingimusi. Võrdlusarvud on sihtmärgi saavutamise mehhanismid, mis toimivad nõuete täitmiseks vahe-eesmärke seades ja ajakava täpsustades.
3. Lõigetes 1 ja 2 ettenähtud poliitiline dialoog peab olema süstemaatiline ja ametlik ning ammendama enne lepingu artikli 96 alusel peetavaid nõupidamisi kõik olemasolevad kokkuleppevõimalused.
4. Lepingu artikli 96 alusel peetavad nõupidamised võivad jätkuda ka ilma eelneva tihendatud poliitilise dialoogita, kui varasema dialoogi kestel ilmnevad ühe lepinguosalise kohustuste täitmisel püsivad kõrvalekalded nõuetest või kui dialoogi heauskne käivitamine ebaõnnestub, välja arvatud eriti pakilistel juhtudel, nagu määratletud lepingu artikli 96 lõike 2 punktis b.
5. Lepinguosalised võivad kasutada lepingu artikli 8 kohast poliitilist dialoogi ka selleks, et aidata riikidel, kelle suhtes kohaldatakse lepingu artikli 96 alusel asjakohaseid meetmeid, oma suhteid normaliseerida.

*Artikkel 3***Lepingu artikli 96 alusel peetavate nõupidamiste täiendavad eeskirjad**

1. Artikli 96 alusel peetavate nõupidamiste käigus püüavad lepinguosalisel järgida võrdsel tasemel esindatuse põhimõtet.

▼ M4

2. Lepinguosalised kohustuvad järgima läbipaistva suhtlemise nõuet nii enne ametlikke nõupidamisi, nende jooksul kui ka pärast neid, võttes arvesse käesoleva lisa artikli 2 lõikes 2 nimetatud spetsiifilisi võrdlusarve ja sihtmärke.
3. Lepinguosalised kasutavad lepingu artikli 96 lõikes 2 ettenähtud 30-päevast teatamisaega tõhusaks ettevalmistustööks ning samuti süvendatud nõupidamisteks AKV riikide rühmas ning ühenduse ja selle liikmesriikide vahel. Nõupidamiste käigus peavad lepinguosalised kokku leppima paindlikes ajakavades, tunnustades samal ajal, et lepingu artikli 96 lõike 2 punktis b ja käesoleva lisa artikli 2 lõikes 4 kirjeldatud pakilised asjaolud võivad kohest reageerimist nõuda.

▼ M10

4. Lepinguosalised tunnustavad AKV riikide rühma rolli poliitilises dialoogis, mis toetub AKV riikide rühma piiritletud ning Euroopa Ühendusele ja selle liikmesriikidele teatavaks tehtud eritingimustele. AKV sekretariaat ja Euroopa Komisjon vahetavad kogu nõutavat teavet poliitilise dialoogi kohta, mis toimub enne ja pärast käesoleva lepingu artiklite 96 ja 97 kohaselt peetud konsultatsioone ning nende ajal.

▼ M4

5. Lepinguosalised tunnustavad vajadust lepingu artikli 96 alusel peetavate korrastatud ja jätkuvate nõupidamiste järele. Ministrite nõukogu võib sel eesmärgil välja töötada eritingimused.

▼B

PROTOKOLLID

1. PROTOKOLL

Ühisinstitutsioonide tegevuskulude kohta

1. Ühelt poolt liikmesriigid ja ühendus ning teiselt poolt AKV riigid vastutavad selliste tööju-, reisi-, elamis-, posti- ja sidekulude eest, mis tulenevad nende osalemisest ministrite nõukogu ja sellele alluvate organite koosolekutel.

Käesoleva lepingu kohaste ühisinstitutsioonide koosolekute otsetõlkest, dokumentide tõlkimisest ja paljundamisest ning koosolekute korraldamisest (ruumid, kantseleitarbed ja kullerid) tulenevad kulud kannab ühendus või mõni AKV riik, sõltuvalt sellest, kas kokku tullakse liikmesriigi või AKV riigi territooriumil.

2. Lepingu artikli 98 kohaselt määratud vahekohtunikel on õigus oma reisi- ja elamiskulud tagasi saada. Viimased määrab kindlaks ministrite nõukogu.

Ühe poole vahekohtunike reisi- ja elamiskuludest katab ühendus ja teise poole katab AKV riigid. Vahekohtunike sisseseatud kontorite, vaidluste eeluurimise ja ärakuulamise korraldamisega (ruumid, töötajad ja tõlkimine) seotud kulud katab ühendus. Eriuurimisega seotud kulud kantakse üheskoos muude kuludega, kusjuures lepinguosalised sooritavad vahekohtunike määratud ettemaksud.

3. AKV riigid asutavad fondi, mida juhib nende peasekretariaat ja mille eesmärk on osaleda nende kulude rahastamisel, mis tekivad AKV riikidele, kui nende esindajad võtavad osa parlamentaarse ühisassamblee ja ministrite nõukogu koosolekutest.

AKV riigid annavad oma panuse sellesse fondi. Soodustamaks kõikide AKV riikide tegusat osalemist AKV-EÜ institutsioonides toimivas dialoogis, annab ühendus oma panuse sellesse rahastusse vastavalt finantsprotokollile (esimese finantsprotokollil kohaselt 4 miljonit eurot).

Selleks, et kulused võiks rahastust katta, peavad need vastama nii järgmistele kui ka lõikes 1 ettenähtud tingimustele:

— kulude tekitajad peavad olema parlamendiliikmed või nende puudumisel AKV riikide niisugused esindajad, kes lahkuvad oma esindatavast riigist, et osaleda parlamentaarse ühisassamblee istungitel, töörühmade koosolekutel või nende korraldatud lähetustel, või siis peab olema tegemist nendesamad esindajate ning AKV kodanikuühiskonna, ettevõtjate ja ühiskondlike organisatsioonide esindajate osalemisega lepingu artiklite 15 ja 17 alusel peetavatel nõupidamistel;

— koosolekute, lähetuste ja töörühmade kohtumiste laadi, korraldust, sagedust ja toimumiskohta käsitlevad otsused tuleb teha ministrite nõukogu ja parlamentaarse ühisassamblee töökorra kohaselt.

▼B

4. AKV ja ELi ettevõtjate ning ühiskondlike organisatsioonide nõupidamisi ja kohtumisi korraldab Euroopa Liidu majandus- ja sotsiaalkomitee. Sel juhul osaleb ühendus AKV ettevõtjate ja ühiskondlike organisatsioonide osalemiskulude katmises nii, et maksab oma osa otse majandus- ja sotsiaalkomiteele.

AKV sekretariaat, ministrite nõukogu ja parlamentaarne ühisassamblee võivad kokkuleppel komisjoniga AKV kodanikuühiskonna esindajate nõupidamiste korraldamise üle anda lepinguosaliste poolt heakskiidetud esinduslikele organisatsioonidele.

▼B**2. PROTOKOLL****Privileegide ja immunitetide kohta**

LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES privileege ja immunitete käsitleva protokolliga sõlmimisega hõlbustada lepingu tõrgeteta toimimist, sellega seotud töö ettevalmistamist ja selle kohaldamiseks võetud meetmete rakendamist,

ARVESTADES, et seetõttu on vaja määratleda privileegid ja immunitetid, millele võivad tugineda isikud, kes kohaldavad lepingut ja korraldavad sellega seotud ametlike teateid, ilma et see piiraks Brüsselis 8. aprillil 1965 allakirjutatud Euroopa ühenduste privileegide ja immunitetide protokolliga kohaldamist,

ARVESTADES, et samuti on vaja kehtestada AKV ministrite nõukogu ja selle töötajate omandi, vahendite ja vara suhtes kohaldatav kord,

ARVESTADES, et 6. juuni 1975. aasta Georgetowni lepinguga asutati AKV riikide rühm, AKV ministrite nõukogu ja suursaadikute komitee ning et AKV riikide rühma organeid peab teenindama AKV riikide sekretariaat,

ON KOKKU LEPPINUD järgmistes sätetes, mis lisatakse lepingule.

1. PEATÜKK**LEPINGUGA SEOTUD TÖÖS OSALEVAD ISIKUD***Artikkel 1*

Liikmesriikide ja AKV riikide valitsuste esindajatel ja Euroopa ühenduste institutsioonide esindajatel ning nende nõustajatel ja ekspertidel ja AKV riikide sekretariaadi töötajatel, kes osalevad liikmesriikide või AKV riikide territooriumil lepinguga seotud institutsioonide või kooskõlastusorganite töös või lepingu kohaldamises, on oma ülesandeid täites ja selliste ülesannete täitmiskohta minnes või sealt lahkudes tavapärased privileegid ja immunitetid ning soodustused.

Eelnevat lõiget kohaldatakse ka lepingukohase parlamentaarse ühisassamblee liikmete, lepingu alusel määratavate vahekohtunike, vajaduse korral asutatavate majandus- ja sotsiaalvaldkonda esindavate nõustamisorganite liikmete, nende organite ametnike ja töötajate ning Euroopa Investeeringuspanga ja selle esinduste töötajate ning nii ettevõtluse kui ka põllumajanduse arenduskeskuse töötajate suhtes.

2. PEATÜKK**AKV MINISTRITE NÕUKOGU OMAND, VAHENDID JA VARA***Artikkel 2*

Ruumid ja ehitised, mida AKV ministrite nõukogu kasutab ametlikel eesmärkidel, on puutumatud. Neid ei või läbi otsida, arestida, konfiskeerida ega sundvõrandada.

▼B

Lepinguga asutatud ministrite nõukogu loata ei kohaldata AKV ministrite nõukogu omandi ja vara suhtes mingeid haldus- ega õiguspiiranguid, välja arvatud juhul, kui on vaja uurida viimasele kuuluva või tema nimel kasutatava mootorsõidukiga toimunud õnnetust või kui sellise sõidukiga on rikunud liikluseeskirja või põhjustatud õnnetus.

Artikkel 3

AKV ministrite nõukogu arhiiv on puutumatu.

Artikkel 4

AKV ministrite nõukogu, tema vara, tulu ja muu omand on vabastatud kõikidest otsesest maksudest.

Võimaluse korral võtab asukohariik sobivaid meetmeid, et vabastada vallas- või kinnisvara nende hinnas sisalduvatest kaudsetest maksudest või müügitasudest või tagastada need, kui AKV ministrite nõukogu teeb üksnes ametlike eesmärkide täitmiseks suuri oste, mille hind sisaldab selliseid makse.

Osutatud teenuste hinnas sisalduvate maksude, lõivude ega muude tasude suhtes vabastust ei anta.

Artikkel 5

AKV ministrite nõukogu ametlikuks kasutamiseks mõeldud kaubad on vabastatud kõikidest imporditollimaksudest, -keeldudest ja -piirangutest; sellisena imporditud kaupu ei või impordiriigi territooriumil müüa ega muul viisil võõrandada tasu eest ega tasuta, välja arvatud selle riigi valitsuse heakskiidetud tingimustel.

3. PEATÜKK**AMETLIKUD TEATED***Artikkel 6*

Ametlike teadete ja kõikide oma dokumentide edastamise osas koheldakse Euroopa Ühendust, lepingukohaseid institutsioone ja kooskõlastusorganeid lepingu osalisriikide territooriumil samamoodi kui rahvusvahelisi organisatsioone.

Euroopa Ühenduse, lepingukohaste ühisinstitutsioonide ja kooskõlastusorganite ametlikku kirjavahetust ja muid ametlikke teateid ei tsenseerita.

4. PEATÜKK**AKV RIIKIDE SEKRETARIAADI TÖÖTAJAD***Artikkel 7*

1. AKV suursaadikute komitee eesistuja vastutusel oleva AKV ministrite nõukogu asukohariigis on AKV ministrite nõukogu sekretäril või sekretäridel ja asesekretäril või asesekretäridel ja AKV ministrite nõukogu muudel koosseisulistel, AKV riikide poolt määratud kõrgematel ametnikel diplomaatidele antavad soodustused. Nende abikaasadel ja nende alaealistel lastel, kes elavad

▼B

nendega koos, on samadel tingimustel õigus saada selliste diplomaatide abikaasadele ja alaealistele lastele antavaid soodustusi.

2. Lõikes 1 nimetamata AKV koosseisuliste töötajate palgad, rahalised tasud ja toetused, mida AKV riigid neile maksavad, vabastatakse asukohariigis kõikidest maksudest alates päevast, mil selliste tulude suhtes rakenduvad AKV riikide kasuks võetavad maksud.

Eespool esitatud sätet ei kohaldata pensionide suhtes, mida AKV sekretariaat maksab oma endistele töötajatele või nende ülalpeetavatele, ega palga, rahaliste tasude ega toetuse suhtes, mida ta maksab oma kohalikele töötajatele.

Artikkel 8

AKV ministrite nõukogu asukohariik annab artikli 7 lõikes 1 nimetamata AKV riikide sekretariaadi koosseisulistele töötajatele kohtuliku puutumatus üksnes tegudes suhtes, mis nad on toime pannud oma tööülesannete täitmisel. Selline puutumatus ei hõlma siiski AKV riikide sekretariaadi koosseisuliste töötajate toimepandud liikluseeskirja rikkumisi ega nende kuuluva või nende juhitud mootorsõidukiga põhjustatud kahju.

Artikkel 9

AKV ministrite nõukogu eesistuja edastab AKV ministrite nõukogu asukohariigi valitsusele korrapäraselt AKV suursaadikute komitee eesistuja, AKV ministrite nõukogu sekretäri või sekretärade ja asesekretäri või asesekretärade ning AKV riikide sekretariaadi koosseisuliste töötajate nimed, ametikohad ja aadressid.

5. PEATÜKK

KOMISJONI ESINDUSED AKV RIIKIDES*Artikkel 10*

1. Komisjoni esinduse juht ja määratud töötajad, välja arvatud kohapeal töölevõetud isikud, vabastatakse oma töökohaks olevas AKV riigis kõikidest otsestest maksudest.

2. Lõikes 1 osutatud töötajate suhtes kohaldatakse ka 4. peatüki IV lisa artikli 31 lõike 2 punkti g.

6. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED*Artikkel 11*

Käesolevas protokollis sätestatud privileegid, immuuniteedid ja soodustused antakse asjaomastele isikutele üksnes nende tööülesannete täitmiseks.

▼B

Iga käesolevas protokollis osutatud asutus või organ on kohustatud immuuneedist loobuma, kui ta leiab, et loobumine ei ole vastuolus tema huvidega.

Artikkel 12

Käesoleva protokolliga seotud vaidluste suhtes kohaldatakse lepingu artiklit 98.

AKV ministrite nõukogu ja Euroopa Investeeringuspank võivad olla vahekohtumenetluse osalised.

▼B**3. PROTOKOLL****LÕUNA-AAFRIKA KOHTA***Artikkel 1***Piiratud seisund**

1. Lõuna-Aafrika lepingus osalemise suhtes kohaldatakse käesolevas protokollis sätestatud tingimusi.

2. ►**M10** 11. oktoobril 1999 Pretorias alla kirjutatud Euroopa Ühenduse, selle liikmesriikide ja Lõuna-Aafrika vahelise kahepoolse kaubandus-, arendus- ja koostöölepingu, mida on muudetud 11. septembril 2009. aastal sõlmitud kokkuleppega ◀, edaspidi “KAKL” sätted on käesoleva lepingu sätete suhtes ülimuslikud.

*Artikkel 2***Üldsätted, poliitiline dialoog ja ühisinstitutsioonid**

1. Lõuna-Aafrika suhtes kohaldatakse käesoleva lepingu üld-, institutsioonilisi ja lõppsätteid.

2. Lõuna-Aafrika osaleb täielikult üldises poliitilises dialoogis ja käesoleva lepinguga asutatud ühisinstitutsioonide ning -organite töös. Lõuna-Aafrika ei osale siiski selliste otsuste tegemisel, mis käsitlevad sätteid, mida käesoleva protokolliga kohaselt Lõuna-Aafrika suhtes ei kohaldata.

*Artikkel 3***Koostöökavad**

Ühenduse ja Lõuna-Aafrika vahelise koostöö suhtes kohaldatakse koostöökavasid käsitlevaid käesoleva lepingu sätteid.

*Artikkel 4***Rahalised vahendid**

1. Käesoleva lepingu sätteid, mis käsitlevad koostööd arengu rahastamise vallas, ei kohaldata Lõuna-Aafrika suhtes.

▼M10

2. Erandina kõnealusest põhimõttest on Lõuna-Aafrikal siiski õigus osaleda käesoleva protokollis artiklis 8 loetletud AKV-EÜ arengu rahastamise alase koostöö valdkondades vastastikuse ja proportsionaalsuse põhimõtete alusel, tingimusel et Lõuna-Aafrika osalemist rahastatakse KAKLi VII jaotises ette nähtud vahenditest. Kui AKV-EÜ finantskoostöö raames meetmetes osalemiseks kasutatakse KAKLi vahendeid, on Lõuna-Aafrikal õigus osaleda täielikult sellise abi rakendamist käsitlevate otsuste tegemises.

▼ B

3. Lõuna-Aafrika füüsiliste ja juriidiliste isikutega võidakse sõlmida käesoleva lepinguga ettenähtud vahenditest rahastatavaid lepinguid. Samas ei ole Lõuna-Aafrika füüsilistel ja juriidilistel isikutel privileege, mida antakse AKV riikide füüsilistele ja juriidilistele isikutele.

▼ M10

4. Käesoleva lepingu 1. peatüki II lisaga ette nähtud investeeringute rahastamisel on abikõlblikud Lõuna-Aafrika investeerimisfondid ning finantsvahendajad ja muud vahendajad.

▼ B*Artikkel 5***Kaubanduskoostöö**

1. Käesoleva lepingu sätteid, mis käsitlevad majandus- ja kaubanduskoostööd, ei kohaldata Lõuna-Aafrika suhtes.

2. Sellest olenemata osaleb Lõuna-Aafrika vaatlejana lepinguosaliste vahelises dialoogis, mis toimub käesoleva lepingu artiklite 34–40 kohaselt.

▼ M10

3. Käesolev protokoll ei takista Lõuna-Aafrikat pidamast läbirääkimisi käesoleva lepingu 3. osa II jaotises sätestatud majanduspartnerluslepingute üle ja neid sõlmimast, kui teised majanduspartnerluslepingu osalised sellega nõustuvad.

▼ B*Artikkel 6***Protokollide ja deklaratsioonide kohaldatavus**

Käesolevale lepingule lisatud protokolle ja deklaratsioone, mis käsitlevad Lõuna-Aafrika suhtes mittekohaldatavaid lepinguosi, Lõuna-Aafrika suhtes ei kohaldata. Kõiki muid deklaratsioone ja protokolle kohaldatakse.

*Artikkel 7***Läbivaatussäte**

Käesolevat protokollit võib muuta ministrite nõukogu otsusega.

*Artikkel 8***Kohaldatavus**

Ilma et see piiraks eelnevate artiklite kohaldamist, sätestatakse järgmises tabelis nii need lepingu ja selle lisade artiklid, mida kohaldatakse Lõuna-Aafrika suhtes, kui ka need, mida ei kohaldata.

Kohaldatakse	Märkused	Ei kohaldata
Preambul		
1. osa I jaotis (eesmärgid, põhimõtted ja osalejad) (artiklid 1–7)		
1. osa II jaotis (poliitiline tahk) (artiklid 8–13)		

▼B

Kohaldatakse	Märkused	Ei kohaldata
2. osa (institutsioonilised sätted) (artiklid 14–17)	<i>Käesoleva protokolli artikli 1 kohaselt ei ole Lõuna-Aafrikal õigust üheski ühisinstitutsioonis ega -organis hääletada lepingu nendes valdkondades, mida tema suhtes ei kohaldata.</i>	
3. osa I jaotis (arengukavad)		
	<i>Käesoleva protokolli artikli 5 kohaselt osaleb Lõuna-Aafrika vaatlejana lepingu artiklite 34–40 kohases dialoogis lepinguosaliste vahel.</i>	3. osa II jaotis (majandus- ja kaubanduskoostöö)
Artikli 75 punkt i (investeerimise edendamise, AKV ja ELi eraettevõtjate vahelise dialoogi toetamine piirkondlikul tasandil) Artikkel 78 (investeeringute kaitse)	<i>Käesoleva protokolli artikli 4 kohaselt on Lõuna-Aafrikal õigus osaleda teatavates AKV-EÜ arengu rahastamise koostöö valdkondades tingimusel, et sellist osalemist rahastatakse täielikult KAKLi VII jaotises ettenähtud vahenditest. Käesoleva protokolli artikli 2 kohaselt võib Lõuna-Aafrika osaleda lepingu artiklis 83 sätestatud AKV-EÜ arengu rahastamise koostöökomitees, kuid tal ei ole tema suhtes mittekohaldatavate sätete osas hääleõigust.</i>	4. osa (koostöö arengu rahastamise vallas)
5. osa (AKV vähim arenenud, raskesti ligipääsetavaid ja saareriike käsitlevad üldsätted) (artiklid 84–90)		
6. osa (lõppsätted) (artiklid 91–100)		
		I lisa (finantsprotokoll)
II lisa (rahastamistingimused) 5. peatükk [seos artikliga 78 (investeeringute kaitse)]	<i>Käesoleva protokolli artikli 4 kohaselt on Lõuna-Aafrikal õigus osaleda teatavates AKV-EÜ arengu rahastamise koostöö valdkondades tingimusel, et tema osalemist rahastatakse täielikult KAKLi VII jaotises ettenähtud vahenditest.</i>	II lisa (rahastamistingimused) 1–4. peatükk
III lisa (abi asutustele – EAK ja PAK)	<i>Käesoleva protokolli artikli 4 kohaselt on Lõuna-Aafrikal õigus osaleda teatavates AKV-EÜ arengu rahastamise koostöö valdkondades tingimusel, et tema osalemist rahastatakse täielikult KAKLi VII jaotises ettenähtud vahenditest.</i>	

▼B

Kohaldatakse	Märkused	Ei kohaldata
IV lisa (rakendus- ja juhtimiskord) artiklid 6–14 (piirkondlik kavandamine ja ettevalmistamine) ja 20–31 (konkurents ja soodustused)	<i>Käesoleva protokolli artikkel 4 sätestab, et kui KAKLi vahendeid kasutatakse AKV-EÜ rahanduskoostöö raames toimuvates meetmetes osalemiseks, on Lõuna-Aafrikal õigus täielikult osaleda sellise abi rakendamist käsitlevate otsuste tegemisel. Lisaks sellele võivad Lõuna-Aafrika füüsilised ja juriidilised isikud osaleda käesoleva lepingu vahenditest rahastatavate lepingute sõlmimiseks korraldatavatel pakkumistel. Samas ei ole Lõuna-Aafrika pakkujatel soodustusi, mida antakse AKV riikide pakkujatele.</i>	IV lisa artiklid 1–5 (riiklik kavandamine), 15–19 (projektide rakendamine), 27 (lepingute sõlmimine) ja 34–38 (juht- ja täitevorganid)
		V lisa (artikli 37 lõikes 1 osutatud ettevalmistusajal kohaldatav kauplemiskord)
VI lisa (AKV vähim arenenud, raskesti ligipääsetavate ja saareriikide loend)		

▼ M10

LÕPPAKT

▼ **M10**

Täievolilised esindajad:

TEMA MAJESTEET BELGLASTE KUNINGAS,

BULGAARIA VABARIIGI PRESIDENT,

TŠEHHI VABARIIGI PRESIDENT,

TEMA MAJESTEET TAANI KUNINGANNA,

SAKSAMAA LIITVABARIIGI PRESIDENT,

EESTI VABARIIGI PRESIDENT,

IIRIMAA PRESIDENT,

KREEKA VABARIIGI PRESIDENT,

TEMA MAJESTEET HISPAANIA KUNINGAS,

PRANTSUSE VABARIIGI PRESIDENT,

ITAALIA VABARIIGI PRESIDENT,

KÜPROSE VABARIIGI PRESIDENT,

LÄTI VABARIIGI PRESIDENT,

LEEDU VABARIIGI PRESIDENT,

TEMA KUNINGLIK KÕRGUS LUKSEMBURGI SUURHERTSOG,

UNGARI VABARIIGI PRESIDENT,

MALTA PRESIDENT,

TEMA MAJESTEET MADALMAADE KUNINGANNA,

AUSTRIA VABARIIGI LIIDUPRESIDENT,

POOLA VABARIIGI PRESIDENT,

PORTUGALI VABARIIGI PRESIDENT,

RUMEENIA PRESIDENT,

SLOVEENIA VABARIIGI PRESIDENT,

SLOVAKI VABARIIGI PRESIDENT,

SOOME VABARIIGI PRESIDENT,

ROOTSI KUNINGRIIGI VALITSUS,

TEMA MAJESTEET SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIGI KUNINGANNA,

kes on Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu osalised, edaspidi „liikmesriigid”,

ja EUROOPA LIIT (edaspidi „liit” või „EL”)

ühelt pool ning

täievolilised esindajad:

ANGOLA VABARIIGI PRESIDENT,

TEMA MAJESTEET ANTIGUA JA BARBUDA KUNINGANNA,

▼ M10

BAHAMA ÜHENDUSE RIIGIPEA,
BARBADOSE RIIGIPEA,
TEMA MAJESTEET BELIZE'I KUNINGANNA,
BENINI VABARIIGI PRESIDENT,
BOTSWANA VABARIIGI PRESIDENT,
BURKINA FASO PRESIDENT,
BURUNDI VABARIIGI PRESIDENT,
KAMERUNI VABARIIGI PRESIDENT,
CABO VERDE VABARIIGI PRESIDENT,
KESK-AAFRIKA VABARIIGI PRESIDENT,
KOMOORI LIIDU PRESIDENT,
KONGO DEMOKRAATLIKU VABARIIGI PRESIDENT,
KONGO VABARIIGI PRESIDENT,
COOKI SAARTE VALITSUS,
CÔTE D'IVOIRE'I VABARIIGI PRESIDENT,
DJIBOUTI VABARIIGI PRESIDENT,
DOMINICA ÜHENDUSE VALITSUS,
DOMINIKAANI VABARIIGI PRESIDENT,
ERITREA RIIGI PRESIDENT,
ETIOOPIA DEMOKRAATLIKU LIITVABARIIGI PRESIDENT,
FIDŽI SAARTE VABARIIGI PRESIDENT,
GABONI VABARIIGI PRESIDENT,
GAMBIA VABARIIGI PRESIDENT JA RIIGIPEA,
GHANA VABARIIGI PRESIDENT,
TEMA MAJESTEET GRENADA KUNINGANNA,
GUINEA VABARIIGI PRESIDENT,
GUINEA-BISSAU VABARIIGI PRESIDENT,
GUYANA KOOPERATIIVVABARIIGI PRESIDENT,
HAITI VABARIIGI PRESIDENT,
JAMAICA RIIGIPEA,
KENYA VABARIIGI PRESIDENT,
KIRIBATI VABARIIGI PRESIDENT,
TEMA MAJESTEET LESOTHO KUNINGRIIGI KUNINGAS,
LIBEERIA VABARIIGI PRESIDENT,
MADAGASKARI VABARIIGI PRESIDENT,
MALAWI VABARIIGI PRESIDENT,
MALI VABARIIGI PRESIDENT,

▼ **M10**

MARSHALLI VABARIIGI VALITSUS,
MAURITAANIA ISLAMIVABARIIGI PRESIDENT,
MAURITIUSE VABARIIGI PRESIDENT,
MIKRONEESIA LIIDURIKIDE VALITSUS,
MOSAMBIIGI VABARIIGI PRESIDENT,
NAMIIBIA VABARIIGI PRESIDENT,
NAURU VABARIIGI VALITSUS,
NIGERI VABARIIGI PRESIDENT,
NIGEERIA LIITVABARIIGI PRESIDENT,
NIUE VALITSUS,
BELAU VABARIIGI VALITSUS,
TEMA MAJESTEET PAAPUA UUS-GUINEA ISESEISVUSRIIGI KUNINGANNA,
RWANDA VABARIIGI PRESIDENT,
TEMA MAJESTEET SAINT KITTSI JA NEVISE KUNINGANNA,
TEMA MAJESTEET SAINT LUCIA KUNINGANNA,
TEMA MAJESTEET SAINT VINCENTI JA GRENADIINIDE KUNINGANNA,
SAMOA ISESEISVUSRIIGI RIIGIPEA,
SÃO TOMÉ JA PRÍNCIPE DEMOKRAATLIKU VABARIIGI PRESIDENT,
SENEGALI VABARIIGI PRESIDENT,
SEIŠELLI VABARIIGI PRESIDENT,
SIERRA LEONE VABARIIGI PRESIDENT,
TEMA MAJESTEET SAALOMONI SAARTE KUNINGANNA,
LÕUNA-AAAFRIKA VABARIIGI PRESIDENT,
SURINAME VABARIIGI PRESIDENT,
TEMA MAJESTEET SVAASIMAA KUNINGRIIGI KUNINGAS,
TANSAANIA ÜHENDVABARIIGI PRESIDENT,
TŠAADI VABARIIGI PRESIDENT,
IDA-TIMORI DEMOKRAATLIKU VABARIIGI VALITSUS,
TOGO VABARIIGI PRESIDENT,
TEMA MAJESTEET TONGA KUNINGAS,
TRINIDADI JA TOBAGO VABARIIGI PRESIDENT,
TEMA MAJESTEET TUVALU KUNINGANNA,
UGANDA VABARIIGI PRESIDENT,
VANUATU VABARIIGI VALITSUS,
SAMBIA VABARIIGI PRESIDENT,
ZIMBABWE VABARIIGI VALITSUS,
mida nimetatakse edaspidi „AKV riikideks”,
teiselt poolt,

▼ M10

kes on kokku tulnud Ouagadougous kahekümne teisel juunil kahe tuhande kümnendal aastal, et allkirjastada leping, millega teist korda muudetakse partnerluslepingut ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel, millele on alla kirjutatud 23. juunil 2000 Cotonous ja mida on muudetud esimest korda 25. juunil 2005 Luxembourgis,

▼ B

AKV-EÜ koostööleping ning järgmised lisad ja protokollid:

I lisa	Finantsprotokoll;
II lisa	Rahastamistingimused;
III lisa	Institutsioonide toetamine
IV lisa	Rakendus- ja juhtimiskord;
V lisa	Artikli 37 lõikes 1 osutatud ettevalmistusajal kohaldatav kauplemisskord;
VI lisa	AKV vähim arenenud, raskesti ligipääsetavate ja saareriikide loend;
1. protokoll	ühis-institutsioonide tegevuskulude kohta;
2. protokoll	privileegide ja immunitetide kohta;
3. protokoll	Lõuna-Aafrika kohta.

Liikmesriikide ja ühenduse täievolilised esindajad ning AKV riikide täievolilised esindajad on vastu võtnud allpool loetletud ja käesolevale lõppaktile lisatud deklaratsioonid:

I deklaratsioon.	Ühisdeklaratsioon turulepääsu toetamise kohta AKV-EÜ partnerluse raames
II deklaratsioon.	Ühisdeklaratsioon migratsiooni ja arengu kohta
III deklaratsioon.	Euroopa Liidu deklaratsioon Lissaboni lepingu jõustumisest tulenevate institutsionaalsete muudatuste kohta
IV deklaratsioon	Ühenduse deklaratsioon AKV sekretariaadi rahastamise kohta;
V deklaratsioon	Ühenduse deklaratsioon ühis-institutsioonide rahastamise kohta;
VI deklaratsioon	Ühenduse deklaratsioon privileegide ja immunitetide protokollide kohta;
VII deklaratsioon	Liikmesriikide deklaratsioon privileegide ja immunitetide protokollide kohta;
VIII deklaratsioon	Ühisdeklaratsioon privileegide ja immunitetide protokollide kohta;
IX deklaratsioon	Ühisdeklaratsioon lepingu artikli 49 lõike 2 kohta (kaubandus ja keskkond);
X deklaratsioon	AKV riikide deklaratsioon kaubanduse ja keskkonna kohta;
XI deklaratsioon	Ühisdeklaratsioon AKV kultuuripärandi kohta;
XII deklaratsioon	AKV riikide deklaratsioon kultuuriomandi tagastamise kohta;
XIII deklaratsioon	Ühisdeklaratsioon autoriõiguse kohta;
XIV deklaratsioon	Ühisdeklaratsioon piirkondliku koostöö ja kaugeimate piirkondade kohta (lepingu artikkel 28);
XV deklaratsioon	Ühisdeklaratsioon ühinemise kohta;

▼B

- XVI deklaratsioon Ühisdeklaratsioon EÜ asutamislepingu neljandas osas osutatud ülemeremaade ja -territooriumide ühinemise kohta;
- XVII deklaratsioon Ühisdeklaratsioon lepingu artikli 66 kohta (võlakergendus);
- XVIII deklaratsioon ELi deklaratsioon finantsprotokolli kohta;
- XIX deklaratsioon Nõukogu ja komisjoni deklaratsioon kavandamise kohta;
- XX deklaratsioon Ühisdeklaratsioon eksporditulu kõikumise mõjust haavata-vatele AKV väike-, saare- ja raskesti ligipääsetavatele riikidele;
- XXI deklaratsioon Ühenduse deklaratsioon IV lisa artikli 3 kohta;

▼B

Hecho en Cotonú, el veintitrés de junio del año dos mil.
 Udfærdiget i Cotonou den tregotyvende juni to tusind.
 Geschehen zu Cotonou am dreiundzwanzigsten Juni zweitausend.
 Έγινε στην Κοτονού, στις είκοσι τρεις Ιουνίου δύο χιλιάδες.
 Done at Cotonou on the twenty-third day of June in the year two thousand.
 Fait à Cotonou, le vingt-trois juin deux mille.
 Fatto a Cotonou, addì ventitré giugno duemila.
 Gedaan te Cotonou, de drieëntwintigste juni tweeduizend.
 Feito em Cotonu, em vinte e três de Junho de dois mil.
 Tehty Cotonoussa kahdentakymmenentenäkölmantena päivänä kesäkuuta vuonna kaksituhatta.
 Som skedde i Cotonou den tjugotredje juni tjugohundra.

Pour Sa Majesté le Roi des Belges
 Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen
 Für Seine Majestät den König der Belgier

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.
 Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.
 Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

For Hendes Majestæt Danmarks Dronning
 Für den Präsidenten der Bundesrepublik Deutschland
 Για τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας
 Por Su Majestad el Rey de España
 Pour le Président de la République française
 Thar ceann Uachtarán na hÉireann
 For the President of Ireland
 Per il Presidente della Repubblica italiana
 Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg
 Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden
 Für den Bundespräsidenten der Republik Österreich
 Pelo Presidente da República Portuguesa
 Suomen Tasavallan Presidentin puolesta
 För Republiken Finlands President
 På svenska regeringens vägnar
 For Her Majesty the Queen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
 Por la Comunidad Europea
 For Det Europæiske Fællesskab
 Für die Europäische Gemeinschaft
 Για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα
 For the European Community
 Pour la Communauté européenne
 Per la Comunità europea
 Voor de Europese Gemeenschap
 Pela Comunidade Europeia
 Euroopan yhteisön puolesta
 På Europeiska gemenskapens vägnar
 Pour le Président de la République d'Angola
 For Her Majesty the Queen of Antigua and Barbuda
 For the Head of State of the Commonwealth of the Bahamas
 For the Head of State of Barbados
 For the Government of Belize
 Pour le Président de la République du Bénin
 For the President of the Republic of Botswana
 Pour le Président du Burkina Faso
 Pour le Président de la République du Burundi
 Pour le Président de la République du Cameroun
 Pour le Président de la République du Cap-Vert
 Pour le Président de la République Centrafricaine
 Pour le Président de la République Fédérale Islamique des Comores
 Pour le Président de la République démocratique du Congo
 Pour le Président de la République du Congo
 For the Government of the Cook Islands
 Pour le Président de la République de Côte d'Ivoire

▼B

Pour le Président de la République de Djibouti
 For the Government of the Commonwealth of Dominica
 For the President of the Dominican Republic
 For the President of the State of Eritrea
 For the President of the Federal Republic of Ethiopia
 For the President of the Sovereign Democratic Republic of Fiji
 Pour le Président de la République gabonaise
 For the President and Head of State of the Republic of The Gambia
 For the President of the Republic of Ghana
 For Her Majesty the Queen of Grenada
 Pour le Président de la République de Guinée
 Pour le Président de la République de Guinée-Bissau
 Pour le Président de la République de Guinée équatoriale
 For the President of the Republic of Guyana
 Pour le Président de la République d'Haïti
 For the Head of State of Jamaica
 For the President of the Republic of Kenya
 For the President of the Republic of Kiribati
 For His Majesty the King of the Kingdom of Lesotho
 For the President of the Republic of Liberia
 Pour le Président de la République de Madagascar
 For the President of the Republic of Malawi
 Pour le Président de la République du Mali
 For the Government of the Republic of the Marshall Islands
 Pour le Président de la République Islamique de Mauritanie
 For the President of the Republic of Mauritius
 For the Government of the Federated States of Micronesia
 Pour le Président de la République du Mozambique
 For the President of the Republic of Namibia
 For the Government of the Republic of Nauru
 Pour le Président de la République du Niger
 For the President of the Federal Republic of Nigeria
 For the Government of Niue
 For the Government of the Republic of Palau
 For Her Majesty the Queen of the Independent State of Papua New Guinea
 Pour le Président de la République Rwandaise
 For Her Majesty the Queen of Saint Kitts and Nevis
 For Her Majesty the Queen of Saint Lucia
 For Her Majesty the Queen of Saint Vincent and the Grenadines
 For the Head of State of the Independent State of Samoa
 Pour le Président de la République démocratique de São Tomé et Príncipe
 Pour le Président de la République du Sénégal
 Pour le Président de la République des Seychelles
 For the President of the Republic of Sierra Leone
 For Her Majesty the Queen of the Solomon Islands
 For the President of the Republic of South Africa
 For the President of the Republic of the Sudan
 For the President of the Republic of Suriname
 For His Majesty the King of the Kingdom of Swaziland
 For the President of the United Republic of Tanzania
 Pour le Président de la République du Tchad
 Pour le Président de la République togolaise
 For His Majesty King Taufa'ahau Tupou IV of Tonga
 For the President of the Republic of Trinidad and Tobago
 For Her Majesty the Queen of Tuvalu
 For the President of the Republic of Uganda
 For the Government of the Republic of Vanuatu
 For the President of the Republic of Zambia
 For the Government of the Republic of Zimbabwe

▼ M10**I DEKLARATSIOON****Ühisdeklaratsioon turulepääsu toetamise kohta AKV-EÜ partnerluse raames**

Lepinguosalised tunnistavad eelistingimustel turulepääsu olulisust AKV riikide majandusele, eelkõige kaubandus- ja agrotööstussektorile, mis on AKV riikide majandusliku ja sotsiaalse arengu seisukohalt väga tähtsad ja annavad olulise panuse tööhõivesse, ekspordituludesse ja valitsemissektori tuludesse.

Lepinguosalised tunnistavad, et mõned valdkonnad on ELi toetusel ümber korraldatud, et võimaldada asjaomastel AKV riikide eksportijatel konkureerida Euroopa Liidu ja rahvusvahelistel turgudel, sealhulgas margitoodete ja muude lisandväärtust andvate toodete arendamise teel.

Lepinguosalised tunnistavad ka, et kui kaubanduse suurema liberaliseerimise tulemusel muudetakse põhjalikumalt AKV riikide tootjate turulepääsu tingimusi, võib vajalikuks osutuda täiendava abi andmine. Selleks lepitakse kokku, et lepinguosalised uurivad, millised meetmed on vajalikud AKV konkurentsivõime säilitamiseks ELi turul. Uuritavate meetmete hulka kuuluvad päritolueeskirjad, sanitaar- ja fütosanitaarmed ja AKV riikides tarnepiirangute kõrvaldamiseks rakendatavad erimeetmed. Eesmärk on anda AKV riikidele võimalus kasutada nende olemasolevat ja saavutatavat suhtelist eelist ELi turul.

Lepinguosalised lepivad kokku, et abikavade koostamisel ja vahendite eraldamisel hinnatakse korrapäraselt edasiminekut ja saavutatud tulemusi ning otsustatakse, milliseid täiendavaid asjakohaseid meetmeid tuleb rakendada.

Ühine ministrite kaubanduskomitee teostab järelevalvet käesoleva deklaratsiooni rakendamise üle ja esitab ministrite nõukogule vajalikud aruanded ja soovitusel.

▼ M10**II DEKLARATSIOON****Ühisdeklaratsioon migratsiooni ja arengu kohta (artikkel 13)**

Lepinguosalised nõustuvad tugevdama ja süvendama dialoogi ja koostööd migratsiooni valdkonnas, tuginedes järgmisele kolmele migratsiooni tervikliku ja tasakaalustatud käsitluse sambale.

1. migratsioon ja areng, sealhulgas diasporaa, võimeka tööjõu äravoolu ja võõrtöötajate rahaülekannetega seotud probleemid;
2. seaduslik ränne, sealhulgas oskuste ja teenuste lubamine, liikuvus ja liikumine, ja
3. ebaseaduslik ränne sealhulgas rändajate salaja üle piiri toimetamine, inimkaubandus ja piirihaldus ning inimeste tagasi lubamine.

Lepinguosalised kohustuvad välja töötama migratsiooni valdkonnas tehtava tõhusama koostöö üksikasjad, ilma et see piiraks kehtiva artikli 13 kohaldamist.

Lisaks nõustuvad lepinguosalised tegema jõupingutusi kõnealuse dialoogi õigeaegseks lõpetamiseks ja andma aru edusammude kohta järgmisel ühisnõukogu kohtumisel.

▼ M10**III DEKLARATSIOON****Euroopa Liidu deklaratsioon Lissaboni lepingu jõustumisest tulenevate institutsionaalsete muudatuste kohta**

Lissaboni lepingu 1. detsembril 2009 jõustumise tulemusena on Euroopa Liit asendanud Euroopa Ühenduse ja on selle õigusjärglane, võttes nimetatud kuupäevast üle kõik Euroopa Ühenduse õigused ja kohustused. Seepärast käsitatakse lepingu tekstis esinevaid viiteid Euroopa Ühendusele vajaduse korral viidetena Euroopa Liidule.

Euroopa Liit teeb AKV riikidele ettepaneku alustada kirjavahetust, mille eesmärk on viia lepingu tekst vastavusse Lissaboni lepingu jõustumise tulemusena toimunud Euroopa Liidu institutsiooniliste muutustega.

▼B

IV DEKLARATSIOON

Ühenduse deklaratsioon AKV sekretariaadi rahastamise kohta

Ühendus osaleb AKV sekretariaadi tegevuskulude katmises AKV riikide vahelise koostöö vahendite kaudu.

▼B

V DEKLARATSIOON

Ühenduse deklaratsioon ühisinstitutsioonide rahastamise kohta

Ühendus on teadlik sellest, et kohtumiste otsetõlkest ja dokumentide tõlkimisest tekkivad kulutused tulenevad sisuliselt tema enda vajadustest, mistõttu ta on valmis endistviisi jätkama ja katma nii liikmesriikide territooriumil kui ka AKV riikide territooriumil toimuvate lepingukohaste institutsioonide koosolekukulud.

VI DEKLARATSIOON

Ühenduse deklaratsioon privileegide ja immunitetide protokolliga

Privileegide ja immunitetide protokoll on rahvusvahelise õiguse seisukohast mitmepoolne dokument. Siiski tuleks kõnealuse protokolliga kohaldamisest asukohariigis tuleneda võivad eriküsimused lahendada kahepoolse kokkuleppe abil selle riigiga.

Ühendus on teadmiseks võtnud AKV riikide palve muuta teatavaid 2. protokolliga sätteid, eelkõige AKV sekretariaadi, ettevõtluse arenduskeskuse (EAK) ja põllumajanduse arenduskeskuse (PAK) töötajate seisundi kohta.

Ühendus on valmis ühiselt otsima lahendusi AKV riikide taotlustele, et koostada eespool osutatud eraldi õiguslik dokument.

Seoses sellega teeb asukohariik järgmist, piiramata seejuures soodustusi, mis AKV sekretariaadil, EAKil, PAKil ja nende töötajatel on praegu:

- 1) suhtub väljendi "kõrgemad ametnikud" tõlgendamisse mõistvalt ja vastastikuse kokkuleppe kohaselt;
- 2) tunnustab volitusi, mis AKV ministrite nõukogu eesistuja on AKV-EÜ suursaadikute komitee eesistujale edasi andnud, et lihtsustada protokolliga artikli 9 rakendamist;
- 3) nõustub andma AKV sekretariaadi, EAKi ja PAKi töötajatele teatavaid soodustusi, et neil oleks ennast asukohariigis lihtsam sisse seada;
- 4) uurib sobival viisil AKV sekretariaadi, EAKi, PAKi ja nende töötajatega seotud maksuküsimusi.

▼B

VII DEKLARATSIOON

Liikmesriikide deklaratsioon privileegide ja immunitetide protokollile kohta

Liikmesriigid püüavad oma asjakohaste õigusnormide raames hõlbustada ühendusse lähetatud AKV diplomaatide, 2. protokollis artiklis 7 osutatud AKV sekretariaadi töötajate (nende nimed ja ametikohad tuleb teatada vastavalt selle protokollis artiklile 9) ning EAKis ja PAKis töötavate AKV ametnike tööalast liikumist kogu oma territooriumil.

▼B

VIII DEKLARATSIOON

Ühisdeklaratsioon privileegide ja immunitetide protokolliga

Oma asjakohaste õigusnormide raames annavad AKV riigid komisjoni esindustele samasugused privileegid ja samasugused immunitetid kui diplomaatilistele esindustele, et need saaksid täita oma lepingust tulenevaid ülesandeid nõuetekohaselt ja tõhusalt.

IX DEKLARATSIOON

Ühisdeklaratsioon lepingu artikli 49 lõike 2 kohta (kaubandus ja keskkond)

Olles hästi teadlikud radioaktiivsete jäätmetega seotud ohtudest, hoiduvad lepinguosalisel nende jäätmete sellisest ladustamisest, mis kahjustaks riikide suveräniteeti või ohustaks teiste riikide keskkonda või rahva tervist. Nad pööravad eriti suurt tähelepanu rahvusvahelise koostöö edendamisele, et kaitsta keskkonda ja rahva tervist selliste ohtude eest. Samuti kinnitavad nad oma tahet osaleda tegusalt IAEA töös, et koostada rahvusvaheliselt heakskiidetud tegevusjuhised.

Liikmesriikide vahel ning ühendusse ja sealt välja veetavate radioaktiivsete jäätmete järelevalvet ja kontrolli käsitleva nõukogu 3. veebruari 1992. aasta direktiivis 92/3/Euratom määratletakse mõistet "radioaktiivsed jäätmed" kui mis tahes ainet, mis sisaldab radionukliide või on nendest saastunud ja millel puudub otstarve. Direktiivi kohaldatakse liikmesriikide vahel ning ühendusse ja sealt välja veetavate radioaktiivsete jäätmete suhtes juhul, kui kogused ja sisaldus ületavad nõukogu 13. mai 1996. aasta direktiivi 96/29/Euratom artikli 3 lõike 2 punktides a ja b sätestatud tasemed. Määratletud tasemetega tagatakse põhilised ohutusnormid, mis kaitsevad töötajate ja elanikkonna tervist ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest.

Radioaktiivsete jäätmete veoks on vaja liikmesriikide vahel ning ühendusse ja sealt välja veetavate radioaktiivsete jäätmete järelevalvet ja kontrolli käsitlevas 3. veebruari 1992. aasta direktiivis 92/3/Euratom ettenähtud eelnevat luba. Direktiivi artikli 11 lõike 1 punktis b sätestatakse, et liikmesriikide pädevad asutused ei luba radioaktiivseid jäätmeid vedada ühendusse mittekuuluvatesse neljanda AKV-EMÜ konventsiooni osalisriikidesse, võttes siiski arvesse artiklit 14. Ühendus tagab, et direktiivi 92/3/Euratom artiklit 11 muudetakse nii, et see hõlmaks kõiki käesoleva lepingu osalisi, kes ei kuulu ühendusse. Seni tegutseb ühendus nii, nagu oleksid kõnealused lepinguosalisel juba direktiivi rakendusalasel kuuluvad.

Lepinguosalised püüavad igati ja võimalikult kiiresti allkirjastada ja ratifitseerida ohtlike jäätmete riikidevahelise veo ja nende kõrvaldamise kontrolli Baseli konventsiooni ja otsusega III/1 konventsioonis 1995. aastal tehtud muudatused.

▼B

X DEKLARATSIOON

AKV riikide deklaratsioon kaubanduse ja keskkonna kohta

AKV riikidele valmistavad suurt muret üldised keskkonnaküsimused ja eelkõige ohtlike, tuuma- ja muude radioaktiivsete jäätmete liikumine üle piiri.

Lepingu artikli 32 lõike 1 punkti d sätete tõlgendamise ja rakendamise osas on AKV riigid väljendanud oma kavatsust lähtuda ohtlike jäätmete üle piiri viimise ja kõrvaldamise kontrolli Aafrikas käsitleva Aafrika Ühtsusorganisatsiooni otsuse põhimõtetest ja sätetest, mis sisalduvad dokumendis AHG 182 (XXV).

XI DEKLARATSIOON

Ühisdeklaratsioon AKV kultuuripärandi kohta

1. Lepinguosalised väljendavad oma ühist soovi edendada iga AKV riigi kultuuripärandi säilitamist ja tugevdamist rahvusvaheliselt, kahepoolselt ja ükshaaval ning käesoleva lepingu raames.
2. Lepinguosalised tunnustavad vajadust hõlbustada AKV ajaloolaste ja uurijate pääsu arhiividesse, et edendada AKV riikide kultuuripärandit käsitlevat teabevahetust.
3. Nad tõdevad, et kultuuriomandi, -mälestiste ja -esemete säilitamiseks, kaitsmiseks ja näitamiseks on vaja toetada asjakohast tegevust, eelkõige koolituse vallas, samuti vajalike õigusaktide vastuvõtmist ja rakendamist.
4. Nad rõhutavad ühise kultuuritegevuse korraldamise, AKV ja Euroopa kunstnike liikumise hõlbustamise ning oma kultuuri ja ühiskonda kujutavate kultuuriesemete vahetamise tähtsust, et aidata rahvastel üksteist paremini mõista ja suurendada nende ühtekuuluvust.

▼B

XII DEKLARATSIOON

AKV riikide deklaratsioon kultuuriomandi tagastamise kohta

AKV riigid ergutavad ühendust ja selle liikmesriike, kuivõrd need tunnustavad AKV riikide seaduslikku õigust kultuuri eripärale, edendama AKV riikidest võetud ja praegu liikmesriikides asuva kultuuriomandi tagastamist.

XIII DEKLARATSIOON

Ühisdeklaratsioon autoriõiguse kohta

Lepinguosalised tunnustavad, et autoriõiguse kaitse parandamine on lahutamatu osa kultuurikoostööst, mille eesmärk on arendada kõiki inimese väljendusvorme. Lisaks sellele on kõnealune kaitse eelduseks, et tootmist, levitamist ja avalikustamist toetada ja edendada.

Seega püüavad mõlemad lepinguosalised AKV-EÜ kultuurikoostöö raames edendada ja soodustada autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste austamist.

Selleks võib ühendus lepingus sätestatud reeglite ja korra kohaselt pakkuda rahalist ja tehnilist abi autoriõigust käsitleva teabe levitamiseks, ettevõtjate koolitamiseks selliste õiguste kaitsmise vallas ja selle kaitse parandamiseks vajalike siseriiklike õigusnormide koostamiseks.

▼B

XIV DEKLARATSIOON

**Ühisdeklaratsioon piirkondliku koostöö ja kaugeimate piirkondade kohta
(lepingu artikkel 28)**

Viide kaugeimatele piirkondadele käsitleb Hispaania omavalitsuslikku piirkonda Kanaari saari, nelja Prantsusmaa ülemeredepartemangu ehk Guadeloupe'i, Guyanat, Martinique'i ja Réunioni ning Portugali omavalitsuslikke piirkondi Assoore ja Madeirat.

▼B

XV DEKLARATSIOON

Ühisdeklaratsioon ühinemise kohta

Kolmandate riikide ühinemine käesoleva lepinguga toimub kooskõlas AKV riikide rühma Georgetownis sõlmitud ja 1992. aasta novembris muudetud lepingu artikli 1 sätete ja artikli 2 eesmärkidega.

▼B

XVI DEKLARATSIOON

Ühisdeklaratsioon EÜ asutamislepingu neljandas osas osutatud ülemeremaade ja -territooriumide ühinemise kohta

Ühendus ja AKV riigid on valmis lubama EÜ asutamislepingu neljandas osas osutatud ülemeremaadel ja -territooriumidel, mis on iseseisvunud, ühineda käesoleva lepinguga, kui nad soovivad jätkata oma suhteid ühendusega sellises vormis.

▼B

XVII DEKLARATSIOON

Ühisdeklaratsioon lepingu artikli 66 kohta (võlakergendus)

Lepinguosalised lepivad kokku järgmistes põhimõtetes:

- a) pikema aja jooksul püüavad lepinguosalisel parandada suurtes võlgades olevate vaeste riikidega seotud algatust ning laiendada ja kiirendada AKV riikide võlakoorma kergendamist;
- b) lepinguosalisel püüavad samuti luua ja rakendada toetusmehhanisme nende AKV riikide võlakoorma vähendamiseks, keda suurtes võlgades olevate vaeste riikidega seotud algatus veel ei hõlma.

▼B

XVIII DEKLARATSIOON

ELi deklaratsioon finantsprotokolli kohta

Üheksanda EAFi üldsummast ehk 13,5 miljardist eurost 12,5 miljardit saab finantsprotokolli jõustumisel kohe kasutada. Ülejäänud 1 miljard eurot antakse finantsprotokolli punktis 7 osutatud hinnangu põhjal, mis koostatakse 2004. aastal.

Uute vahendite vajaduse hindamisel võetakse täielikult arvesse seda hinnangut ja kuupäeva, ning pärast seda üheksanda EAFi vahenditele enam kohustusi ei võeta.

XIX DEKLARATSIOON

Nõukogu ja komisjoni deklaratsioon kavandamise kohta

Ühendus ja selle liikmesriigid kinnitavad, et järgivad kokkulepet, mis käsitleb kavandamise ümberkujundamist üheksandast EAFist rahastatava abi rakendamiseks.

Seoses sellega peavad ühendus ja selle liikmesriigid õigesti rakendatavat läbivaatuskorda eduka kavandamise võtmeks. Üheksanda EAFi rakendamiseks kokkulepitud läbivaatuskord tagab kavandamise järjepidevuse ja võimaldab samas korrapäraselt kohandada riigi toetamise kava, et võtta arvesse muutusi asjaomaste AKV riikide vajadustes ja tulemustes.

Ümberkujundamisest täie kasu saamiseks ja kavandamise tulemuslikkuse tagamiseks kinnitavad ühenduse ja selle liikmesriigid, et järgivad oma tegevuses järgmisi põhimõtteid.

Läbivaatused peavad võimalikult suures ulatuses toimuma asjaomases AKV riigis. See ei tähenda, et liikmesriigid või komisjoni keskorganid ei saaks kavandamist vajaduse korral jälgida ja selles osaleda.

Läbivaatuseks seatud tähtaegadest tuleb kinni pidada.

Läbivaatamine ei tohi olla kavandamisest eraldiseisev tegevus. Läbivaatamist käsitletakse juhtimisvahendina, mis võtab kokku siseriikliku eelarvevahendite käsutaja ja komisjoni esinduse juhi korrapärase (igakuise) dialoogi tulemused.

Läbivaatamised ei tohi suurendada kummagi asjaomase lepinguosalise halduskulusid. Seetõttu tuleb kavandamisega seotud menetlusi ja aruandekohustusi rangelt jälgida. Selleks vaadatakse läbi ja kohandatakse liikmesriikide ja komisjoni rolli otsuse tegemisel.

▼B

XX DEKLARATSIOON

Ühisdeklaratsioon eksporditulu kõikumise mõjust haavatavatele AKV väike-, saare- ja raskesti ligipääsetavatele riikidele

Lepinguosalised võtavad teadmiseks AKV riikide mure, et eksporditulu ebakindluse tõttu kannatavate riikide täiendava toetamise mehhanismi rakenduseeskirjad võivad abist ilma jätta haavatavad AKV väike-, saare- ja raskesti ligipääsetavad riigid, kelle eksporditulu on kõikuv.

Lepinguosalised lepivad kokku, et mehhanismi teisest rakendusaastast ja ühe või mitme raskustes oleva AKV riigi taotlusel vaatavad nad mehhanismi rakenduseeskirjad komisjoni ettepaneku põhjal läbi, et vajaduse korral leevendada sellise kõikumise mõju.

▼B

XXI DEKLARATSIOON

Ühenduse deklaratsioon IV lisa artikli 3 kohta

IV lisa artiklis 3 osutatud soovituslikku summat ei kohaldata nende AKV riikide suhtes, kellega ühendus on koostöö peatanud.

▼M10
